

PROGRAMMABEGROTING 2019 – 2022
GEMEENTE ZWIINDRECHT

Inhoud

Inleiding (staand beleid)	4
Kader beleidsarme begroting	6
Programma 1 Wonen, bouwen en wooncarrière	24
Programma 2 Bestrijding van armoede	29
Programma 3 Welzijn en Zorg	37
Programma 4 Veiligheid en leefomgeving	48
Programma 5 Dienstverlening en Bestuur	54
Financiën	58
Algemene dekkingsmiddelen	59
Overhead	61
Vennootschapsbelasting	62
Paragraaf Lokale heffingen	64
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	76
Paragraaf Financiering	84
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	92
Paragraaf Bedrijfsvoering	100
Paragraaf Verbonden partijen	106
Paragraaf Grondbeleid	128
Financiële begroting	137
A. Overzicht per programma en algemene dekkingsmiddelen	138
B. Grondslagen ramingen	140
C. Toelichting financiële positie	141

Inleiding (staand beleid)

2018. Een verkiezingsjaar waarin nieuwe raadsleden zijn gekozen en een nieuw college gevormd. Deze begroting is de eerste begroting na de gemeenteraadsverkiezingen. De nieuwe gemeenteraad heeft haar ambities en onderwerpen die de komende vier jaar aandacht behoeven, opgenomen in het raadsprogramma 2018-2022 “krachtig Zwijndrecht”. Dit programma is door de overgrote meerderheid van de raad ondertekend. Vervolgens is het raadsprogramma in samenwerking tussen raad, college en de ambtelijke organisatie verder vertaald naar deze begroting en een uitvoeringsprogramma.

Begroting en een uitvoeringsprogramma

In gezamenlijkheid is er voor gekozen om twee documenten op te stellen, te weten: deze begroting (staand beleid) en een document met de nieuwe voorstellen met financiële vertaling (het uitvoeringsprogramma). Het uitvoeringsprogramma kan gezien worden als een wijziging van de staand beleid begroting (de eerste wijziging). Op deze wijze geven we concreet invulling aan het begrip 'samen'.

Kaders

Kaders blijven echter noodzakelijk voor de begroting, ook al is deze beleidsarm. Het betreft namelijk zaken als inflatiepercentages voor subsidies, het voteren en faseren van (nieuwe) investeringsbudgetten en het vaststellen van tarieven. Dit vindt u terug in het hoofdstuk Kader beleidsarme begroting. Op deze wijze streven wij ernaar om maximale transparantie te bieden over de aannames die gedaan worden in deze begroting.

Financieel gezond

De staand beleid begroting laat een solide financieel meerjarig perspectief zien. Deze begroting (en de meerjarenraming 2020-2022) is voor alle jaren sluitend behalve voor 2019. Voor tegenvallers is er een weerstandsvermogen/algemene reserve van voldoende omvang. In afwachting van de verdere uitwerking van het uitvoeringsprogramma kan dit financieel perspectief nog wijzigen.

Woonlasten

De stijging van de lokale belastingen (OZB en rioolheffing) is zo beperkt mogelijk gehouden. De inflatie van 1,7% voor OZB is gebaseerd op het gemiddelde inflatiepercentage van drie jaren, in dit geval 2017, 2018 (conform realisatiecijfer CPB) en 2019 (verwachte inflatie). Hiermee wordt beter rekening gehouden met de daadwerkelijk gerealiseerde inflatie. Voor de rioolheffing is echter meer nodig (5,3%) op basis van het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Nog niet alle kosten voor afval zijn door de betreffende verbonden partij in beeld gebracht. In afwachting daarvan wordt het tarief voor de afvalstoffenheffing 2019 later vastgesteld. Alle huishoudens ontvangen, net als in 2018, in 2019 een tegemoetkoming in de woonlasten van € 22.

Programma indeling

Er is gekozen om de programma-indeling van de begroting te laten aansluiten op de thema's uit het raadsprogramma. Dit betekent per thema één programma. Wij presenteren de volgende programma's:

1. Wonen, bouwen en wooncarrière
2. Bestrijding van armoede
3. Welzijn en zorg
4. Veiligheid en leefomgeving
5. Dienstverlening en bestuur.

Tot slot

Een nieuwe bestuursperiode is aangebroken waarin wij volop aan de slag gaan voor onze inwoners, de stad, de ondernemers en de regio. We blijven ons inzetten voor voorspoedige ontwikkeling van Zwijndrecht en Heerjansdam, voor leefbare en duurzame wijken, voor versterking van de sociale cohesie en de economische positie van onze gemeente. Een uitdagende opgave, waarvoor wij in samenwerking met al onze partners klaar staan.

Zwijndrecht, oktober 2018

College van burgemeester en wethouders

Kader beleidsarme begroting

Kaders blijven noodzakelijk voor de begroting, ook al is deze beleidsarm. Het betreft namelijk zaken als inflatiepercentages voor subsidies, het voteren en faseren van (nieuwe) investeringsbudgetten en het vaststellen van tarieven. Dit is dan ook de reden dat dit jaar dit hoofdstuk is ingevoegd. We doen dit om maximale transparantie te bieden over de aannames die gedaan worden in deze begroting.

De indeling van dit hoofdstuk is gelijk aan de kadernota's. We starten met de beginsituatie, om dan via de kaders, autonome ontwikkelingen, gemeentefonds en de investeringen uit te komen bij het meerjarige begrotingssaldo.

Saldo van de beleidsarme begroting

Financiële samenvatting	2019	2020	2021	2022
A. Vertrekpunt	-867	-486	55	-673
B. Kaders	-28	-28	-29	-29
C. Autonome ontwikkelingen (m.n. verbonden partijen)	-2.310	-2.303	-2.590	-2.529
D. Circulaires gemeentefonds (t/m meicirculaire 2018)	2.390	2.814	3.094	3.312
E. Investerings	296	392	178	220
F. Overige mutaties	-69	-13	19	-185
Begrotingssaldi begroting 2019-2022	-588	376	727	116

(Bedragen x €1.000)

Behalve in 2019, is de begroting (meerjarig) sluitend (zie ook onderdeel C van de financiële begroting). De saldi zoals hierboven benoemd, vormen de 'startsituatie' voor de afwegingen van deze raad inzake het uitvoeringsprogramma voor de periode 2019-2022.

A. Vertrekpunt

De Eerste bestuursrapportage is elk jaar het vertrekpunt voor het becijferen van de volgende begroting. Die stand van zaken ziet er als volgt uit:

VERTREKPOINT	2019	2020	2021	2022
Oorspronkelijke begroting (MJB 2018-2021)	-307	29	602	-617
Tweede bestuursrapportage 2017	-83	-83	-83	-24
Overige mutaties	-321	-279	-294	-299
Saldi vóór Eerste bestuursrapportage 2018	-711	-333	225	-940
Mutaties Eerste bestuursrapportage 2018	-156	-153	-170	-163
Correctie jaarschijf 2022 precario / tegemoetk. Woonlasten	0	0	0	430
Geactualiseerde begrotingssaldi	-867	-486	55	-673

(Bedragen x €1.000)

In het vertrekpunt vallen twee zaken op. Allereerst zien we, dat we voor de jaren 2019 en 2020 al met een tekort aan de begrotingscyclus voor 2019 beginnen. Het tweede punt betreft 2022. In dat jaar worden de wegvallende precario-inkomsten zichtbaar; daartegenover staat het aflopen van de regeling tegemoetkoming woonlasten die vanuit de precario werd gedekt.

B. Kaders

Dit onderdeel bevat het overzicht van alle aannames die de gemeente doet ten aanzien van loon-, prijs- en volumeontwikkelingen. Meestal zijn het (indexerings-)percentages die worden toegepast binnen deze begroting.

Hieronder volgen twee tabellen. De eerste tabel bevat de toegepaste percentages voor *uitgaven* en de tweede de percentages voor *inkomsten*. In elke tabelregel staat achtereenvolgens het onderwerp, het toegepaste percentage, een korte toelichting én –indien mogelijk– de impact die het percentage heeft op het begrotingssaldo.

Kaders uitgaven

Parameter	Percentage (%)	Toelichting	Effect op begrotings saldo 2019
Lonen, sociale premies en pensioenen	PM	De nieuwe cao voor gemeentambtenaren die zal gaan gelden vanaf 2019, is nog niet bekend en het is niet goed mogelijk hier een gefundeerde voorspelling voor te doen. Na afsluiten van de cao zal de begroting worden aangepast, via een bestuursrapportage.	PM
Overige kosten (prijs)	0	Het voorstel is om net als in voorgaande jaren geen prijscompensatie toe te passen op de overige budgetten van de gemeente. Dit draagt bij aan het slank houden van onze begroting.	0
Subsidies, inkomensoverdrachten aan (sociaal-culturele) instellingen	2,3	De gesubsidieerde instellingen worden geconfronteerd met de gevolgen van loon- en in (beperkte mate) prijsstijgingen. In verband hiermee stellen wij u voor om de subsidies te indexeren met de inflatie van 2,3% die het CBS verwacht.	-105
Rente lang geld	diverse percentages	In de paragraaf financiering staat toegelicht met welke percentages wij rekening houden voor het lenen van geld in de komende jaren. Deze percentages zijn gebaseerd op de verwachte marktontwikkelingen in de geld- en kapitaalmarkt. De percentages worden jaarlijks herzien bij de begroting.	Zie onderdeel E, investeringen
Rente kort geld	diverse percentages		
Omslagrente investeringen	2	De berekening van de omslagrente wordt bepaald door de boekwaarde van de vaste activa en de aan de taakvelden toe te rekenen rente. De komende jaren blijft de berekende omslagrente ongeveer 1,55%. Vanaf 2023, op basis van de huidige gegevens, komt de berekende omslagrente onder de 1,5% waardoor we vanaf de begroting 2023 geen omslagrente van 2% meer mogen hanteren. De 2% valt dan buiten de bandbreedte van 0,5%. Bij het opstellen van de begroting zal jaarlijks bezien worden welke omslagrente gehanteerd wordt.	
Rekenrente grondexploitatie	2	De toegestane toe te rekenen rente aan de grondexploitatie moet vanaf 2016 worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. De uitkomst van de voorlopige berekening is 1,92%. Op basis van deze uitkomst is ervoor gekozen om een rekenrente in de grex van 2% te hanteren. Ook voor de grondexploitatie geldt meerjarig dat het percentage gehandhaafd kan blijven, indien de werkelijke rente niet meer afwijkt dan 0,5%. De bandbreedte is dus 1,42% tot maximaal 2,42%.	Valt onder F, overige kleine mutaties.
Rentebijdragen voorzieningen	2	Met ingang van 2016 is, op grond van de notitie grondexploitaties 2016, de rentebijdragen op voorzieningen bepaald op 2%, zijnde de disconteringsvoet. Wij passen dit toe voor de voorziening Stedelijke Ontwikkeling en de Volgerlanden.	Zie onderdeel E, investeringen
TOTAAL			-105

(x €1.000)

Kaders inkomsten

Parameter	Percentage (%)	Toelichting	Effect op begrotings saldo 2019
Uitkering gemeentefonds	NVT	Voor de raming gaan we uit van de Maart- en Meicirculaire. Daarnaast houden wij rekening met actualisatie van de aantallen, zoals woningen, inwoners, uitkeringsgerechtigden en dergelijke. De septembercirculaire maakt <u>geen</u> onderdeel uit van deze begroting. Deze wordt op een later moment in de begroting verwerkt.	Zie onderdeel circulaire
OZB	1,7	De raad heeft in zijn vergadering van 21 december 2017 een amendement aangenomen, waarin de stijging van de OZB-tarieven naar nul gebracht werden (voor 2018). Uit het gesprek tussen college en raad bleek, dat er behoefte is aan een andere wijze van calculeren. De in deze begroting gebruikte calculatie bestaat uit het gemiddelde inflatiepercentage van drie jaren, in dit geval 2017, 2018 (conform realisatiecijfer CPB) en 2019 (verwachte inflatie): 1,7%. Dit percentage is als input gebruikt voor het berekenen van de tarieven. Daarnaast wordt in de tariefsberekening rekening gehouden met de (stijgende) waardeontwikkeling van het vastgoed alsmede het onderdeel ondernemersfonds.	87
Afvalstoffenheffing	NNB	Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid, waarbij rekening wordt gehouden met 44% toerekenbare kosten van straatreiniging. De tarieven 2019 worden definitief bepaald door de actualisatie van alle toe te rekenen kosten. De kosten van HVC zijn pas eind van het jaar bekend en maken een groot deel van de kosten uit. Een voorstel voor tariefstelling volgt na de begroting. Daarna(ast) ontvangen alle huishoudens € 22,00, zijnde een tegemoetkoming in de woonlasten i.v.m. de doorberekening van de precariobelasting op kabels en leidingen door de nutsbedrijven.	0
Rioolheffing	5,3	Het uitgangspunt is meerjarige kostendekkendheid. In het GRP 2018 – 2021 is besloten dat hiervoor jaarlijks 3% extra stijging nodig is, boven de inflatie. In totaal zal het tarief met 5,3% stijgen in 2019.	0
Reinigingsrecht	2,3	Tarief wordt verhoogd met verwachte inflatie	1
Lijkbezorgingsrechten	4,6	Bij de begroting 2016 is besloten (bij amendement) om naar 100% kostendekkendheid toe te werken, door de tarieven te verhogen met een dubbele inflatie.	31
Hondenbelasting (inclusief kwijschelding)	2,3	Verhogen tarieven met verwachte inflatie.	25
Marktgeden	2,3	Bij de begroting 2013 is besloten om het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid los te laten en te volstaan met marktconforme tarieven. Voor 2019 stellen wij voor om de inflatie van 2,3% toe te passen en door te gaan met het doorberekenen van de stroomkosten. Deze post is klein van omvang met een effect < € 1.000.	0
Parkeergelden	0	In Zwijndrecht is alleen op het Veerplein sprake van betaald parkeren. Het voorstel is om de tarieven niet te indexeren.	0
Bouwleges, overige leges en heffingen	2,3	Afgezien van tarieven die door het rijk worden bepaald, verhoging met 2,3% inflatie. Wanneer op een product volledige kostendekkendheid wordt of is bereikt, wordt de indexatie niet (meer) toegepast.	21
Tarieven verhuur gemeentelijke accommodaties en dergelijke	2,3	Verhogen tarieven met verwachte inflatie.	34
Dividenden	p.m.	De dividenden van de BNG, Evides, Eneco, worden voor 100% gebaseerd op de laatst ontvangen dividenden (uitkering). Nadeel komt door dividend Eneco dat € 100.000 lager uitviel in 2018 (1e BURAP 2018)	-100
Precario niet zijnde kabels en leidingen	2,3	Verhogen tarieven met verwachte inflatie.	2
Precario op kabels en leidingen	0	Inflatie niet meer van toepassing. Deze precario mag geheven worden tot 2022. Vanaf 2022 wordt de financiële ruimte dan ook lager. Dit effect heeft u eerder kunnen lezen bij het onderdeel "vertrekpunt". Het saldo in deze tabel betreft een technische correctie, het aantal m2 is geactualiseerd.	-22
TOTAAL			79

(x €1.000)

C. Autonome Ontwikkelingen

Dit onderdeel bevat twee verschillende soorten ontwikkelingen.

Eerst verkennen we de ontwikkelingen die vanuit de Gemeenschappelijke Regelingen op ons af komen. We zijn verplicht de begrotingen van de GR'en, zodra deze formeel zijn besloten, te volgen in onze begroting. Dit maakt deze ontwikkelingen dan ook een 'gegeven'. Dit betreft de ontwikkelingen genoemd onder a t/m e.

Het tweede gedeelte, f tot en met i, bevat de lokale ontwikkelingen die onontkoombaar van aard zijn en die financiële consequenties voor ons hebben.

Verbonden partijen

a. Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) nadeel € 731.000 structureel

De GR DG&J bestaat uit drie organisatieonderdelen: de DG&J, de Regionale Ambulance Voorziening (RAV) en de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ).

De GR voert de volgende taken uit voor ons: Publieke gezondheid, Veilig Thuis, Onderwijs en aansluiting arbeidsmarkt, regionale ambulancevoorziening, (jeugd)gezondheidszorg en jeugdzorg.

De RAV wordt betaald door de zorgverzekeraars, de gemeente heeft geen financieel belang bij dit onderdeel.

Voor het uitvoeren van overige genoemde taken, zijn de budgetten bijgesteld door de DG&J, bijvoorbeeld door indexatie. Dit vertaalt zich in een structurele verhoging van de bijdrage van bij elkaar € 128.000.

Zoals eerder met de raad gedeeld, spelen er rondom de onderdelen Veilig Thuis (VT) / Crisis Interventie Team (CIT) en Jeugdgezondheidszorg ontwikkelingen die een (financiële) vertaling hebben gekregen in de begroting van de DG&J voor 2019.

Per 1 januari 2018 zijn de activiteiten voor VT jeugddeel en CIT (ook) ondergebracht bij het onderdeel DG&J. In 2017 en 2018 was er sprake van capaciteitsproblemen, waardoor er gedurende deze jaren (incidenteel) een extra bijdrage nodig was. We verwijzen voor een verdere toelichting op deze materie naar het besluit van en de adviezen aan de raad op 4 april 2017 (2017-14332).

In de nu voorliggende begroting 2019 van de DG&J wordt voorgesteld de structureel (extra) benodigde bijdrage VT/CIT te gaan begroten. De indirecte kosten zijn vanwege efficiencymogelijkheden wel gedaald met € 100.000. Dit betekent een hogere bijdrage van per saldo € 217.000 voor 2019 en verder.

Recentelijk kwam in het nieuws dat landelijk het gebruik op de gedecentraliseerde jeugdzorg met 11% is toegenomen in vergelijking tot de start van de decentralisatie in 2015. Het budget is met 15% gekort door het Rijk. In onze regio is zelfs sprake van een stijging van de verleende zorg met 19%. Dit heeft in 2017 en 2018 geleid tot een forse (tussentijdse) verhoging van het regionale budget in de omvang van vijf en een half miljoen euro.

In het Meerjarenperspectief jeugdhulp "Duurzaam investeren in onze Jeugd" van de SOJ worden de plannen en ambities uitgesproken om in 2022 te komen tot het verlenen van de jeugdhulp binnen de door het Rijk beschikbaar gestelde budget, maar deze ambitie is (nog) niet vertaald in onze meerjarenbegroting. Zie hiervoor het besluit en de adviezen van uw raad op 13 maart 2018 (2018-14824). Waar in 2018 nog een aanvullende bijdrage van rond de € 600.000 benodigd was, is het nadeel voor 2019 nog € 386.000, structureel. Hierbij is rekening gehouden met de begroting 2019 zoals die in april 2018 voor zienswijze is aangeboden (vastgesteld door het AB van 5 juli 2018). In deze begroting is nog geen

rekening gehouden met eventuele structurele effecten uit 2018 – zoals de 1e bestuursrapportage 2018 van de SOJ. In het laatste kwartaal van 2018 wordt een geactualiseerde begroting 2019 aan u aangeboden voor zienswijze.

b. Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden

Bureau Drechtsteden, Bestuur en Staf nadeel € 136.000

De wijzigingen uit de geactualiseerde begroting 2018 van de GRD werken ook structureel door in de begroting 2019. De stijging van de inwonerbijdrage is met name een gevolg van het besluit van de Drechttraad om € 1,1 miljoen extra toe te kennen voor de groeiagenda. Zowel in 2018 als in de perspectiefnota 2019 is rekening gehouden met loon en prijsindexatie.

Service Centrum Drechtsteden nadeel € 380.000

De wijzigingen uit de geactualiseerde begroting 2018 van de GRD werken ook structureel door in de begroting 2019. Hierdoor stijgt onze bijdrage met € 134.000. In de primaire begroting 2019 van de GRD stijgt onze bijdrage met nog eens € 246.000. In de Perspectiefnota 2019 is ook voor 2019 rekening gehouden met loon- en prijscompensatie. Ons aandeel hierin voor de SCD bedraagt € 171.000. In 2018 was sprake van een eenmalige vrijval in de kapitaallasten. In 2019 zijn deze door nieuwe investeringen weer op het niveau van 2017. Omdat we hier in de meerjarenbegroting al deels rekening mee hebben gehouden, stijgt de bijdrage hierdoor per saldo nog met € 75.000.

Gemeenschappelijke Belastingdienst Drechtsteden nadeel € 141.000

De verdeelsleutel om de kosten van het GBD te verdelen over de gemeenten is het aantal aanslagregels in het voorlaatste jaar (2017). Door een wijziging in de verhouding tussen de gemeenten, stijgt de bijdrage voor de gemeente Zwijndrecht met € 115.000. Daarnaast is er voor € 26.000 sprake van overige (loon- en prijs) effecten. Er worden maatregelen genomen om de stijging als gevolg van de aanslagregels ongedaan te maken.

c. SDD nadeel € 73.000 tot € 423.000 nadeel

De Sociale Dienst Drechtsteden voert de taken uit op regionaal niveau die betrekking hebben op de Participatiewet (met name bijstand en activering), Wmo (hulpmiddelen en huishoudelijke ondersteuning) en minimabeleid en (schuld)hulpverlening. Als onderdeel van de begroting van de GRD heeft ook de SDD een meerjarenbegroting afgegeven, op basis van hun geactualiseerde begroting 2018. In de eerste bestuursrapportage van 2018 zijn de gevolgen voor 2018 verwerkt. Het nadeel ten opzichte van onze begroting 2019 en verder wordt met name veroorzaakt door de extra inzet op minimabeleid en het stijgen van de apparaatslasten, door de indexatie van de loonkosten.

Het meerjarig nadeel door onze bijdrage in de SDD fluctueert. De SDD heeft een meerjarenraming afgegeven van het verwachte tekort op de BUIG-middelen (bijstand). Onze bijdrage in het bijstandstekort daalt van € 0,8 miljoen in 2019 tot € 0,2 miljoen in 2022. In de kadernota 2018 was er al rekening mee gehouden met een terugloop, maar dat was met een ander ritme dan nu in de meerjarenraming van de SDD. Het benodigde extra budget voor de bijdrage aan de SDD verschilt dan ook van jaarschijf tot jaarschijf. U vindt deze bedragen in de tabel aan het einde van dit onderdeel.

d. VRZHZ nadeel € 236.000 tot € 532.000

In 2017 heeft besluitvorming plaatsgevonden door de gemeenteraden en het Algemeen Bestuur van de VRZHZ over een nieuwe kosten verdeelsystematiek. De nieuwe systematiek gaat in 2019 in en leidt voor Zwijndrecht tot een hogere bijdrage. Nu hiervoor een ingroeiregeling wordt toegepast, stijgt de bijdrage in drie jaar tot € 475.000 in 2021 (2019 € 179.000, 2020 € 358.000). In de begroting 2019 is tevens een loon- en prijscompensatie toegepast conform de afspraken in de uniforme kaderstelling.

Hierdoor stijgt de bijdrage structureel met € 57.000. U vindt de totaalbedragen per jaar in de tabel onder aan deze paragraaf.

e. Drechtwerk voordeel € 95.000 tot nadeel € 78.000

Drechtwerk, onze (regionale) sociale werkvoorziening, heeft een meerjarig beeld (tot en met 2021) geschetst van de verwachte gemeentelijke bijdragen. Zij hebben aan de ene kant te maken met aflopende kosten vanwege de verwachte uitstroom van SW'ers. Daarentegen zorgt een verwachte lagere (bedrijfsmatige) omzet én de afname van de rijkssubsidie voor een toename van de gemeentelijke bijdrage. In 2019 is er sprake van incidentele baten bij Drechtwerk, waardoor de bijdrage lager is.

Samenvattend zijn de consequenties voor het begrotingssaldo als volgt:

Gemeenschappelijke regelingen	2019	2020	2021	2022
a) DG&J	-731	-731	-731	-731
b) GRD	-666	-670	-553	-553
c) SDD	-423	-73	-351	-284
d) VRZHZ	-236	-415	-532	-532
e) Drechtwerk	95	-46	-78	-78
Effect op begrotingssaldo	-1.961	-1.935	-2.245	-2.178

(Bedragen x €1.000)

Overige autonome ontwikkelingen

f. Buiteninspectie nadeel € 70.000

Sinds 2016 is de trend waarneembaar dat de bouwmarkt aan het aantrekken is. De afgelopen jaren zijn steeds meer Omgevingsvergunningen verleend. Gevolg daarvan is dat er ook meer legesinkomsten zijn gegenereerd en naar de algemene middelen teruggevloeid.

Als gevolg van de toename van het aantal verstrekte omgevingsvergunningen, stijgt ook de inzet van toezichthouders. In de begrotingsperiode zal deze toename worden versterkt door de nieuwe plannen die voortvloeien uit het raadsprogramma.

In het vastgestelde Bouwbeleidsplan (onderdeel toezichtprotocol) staat aangegeven voor welke zaken er toezicht benodigd is. Daarnaast is de verordening kwaliteitscriteria 2.1 vastgesteld in 2017. In de uitvoering van deze verordening blijkt een niet eerder voorziene extra inzet van de buiteninspectie noodzakelijk om te voldoen aan die vastgestelde kwaliteitscriteria. Het is niet wenselijk hiervoor (structureel) met inhuur te werken.

g. Binnenonderhoud gemeentehuis tussen € 14.000 en 37.000 nadeel

Het gemeentehuis van Zwijndrecht is in 2008 opgeleverd. Tien jaar later wordt het noodzakelijk om de kosten voor het binnenonderhoud te gaan begroten.

We hebben – in samenwerking met het Servicecentrum Drechtsteden – een meerjarig investerings- / onderhoudsplan opgesteld. In dit plan zijn de minimaal noodzakelijke elementen opgenomen.

Het grootste deel van de uitgaven betreft (vervangings-)investeringen. Deze zijn vermeld in het onderdeel Investerings.

h. Beheer sportvelden nadeel € 60.000

Door het toenemende werkaanbod bij aannemers en schaarste aan vaklieden zijn uitvoeringskosten gestegen. Te samen met een aflopend contract met de aannemer heeft dat in 2018 incidenteel geleid

tot een hogere prijs. De verwachting is dat met het afsluiten van een nieuw contract voor 2019 en verder deze hogere prijzen zullen blijven gelden.

i. Maaibestek nadeel € 200.000

Eind 2017 heeft u voor 2018 eenmalig extra middelen ter beschikking gesteld voor het maaibestek. Met dat bedrag hebben we het contract met de aannemer kunnen continueren. Voor het einde van 2018 jaar verwachten we een nieuw meerjarig contract te kunnen sluiten met een aannemer. Daarbij worden de werkzaamheden van de aannemer en de werkzaamheden die door de werf worden uitgevoerd op elkaar afgestemd. De huidige budgetten zullen niet toereikend zijn, omdat aannemers hogere prijzen rekenen dan een paar jaar geleden. Het benodigde bedrag is afhankelijk van het resultaat van de aanbesteding. We verwachten met een structurele extra bijdrage van € 200.000 uit te kunnen komen.

Samenvattend zijn de consequenties voor het begrotingssaldo als volgt:

Overige autonome ontwikkelingen	2019	2020	2021	2022
f) Buiteninspectie	-70	-70	-70	-70
g) Onderhoud binnenkant gemeentehuis	-18	-37	-14	-20
h) Beheer sportvelden (aanbesteding)	-60	-60	-60	-60
i) Maaibestek (aanbesteding)	-200	-200	-200	-200
Effect op begrotingssaldo	-348	-367	-344	-350

(Bedragen x €1.000)

D. Circulaires Gemeentefonds

Maartcirculaire

Op 20 maart jl. is de Maartcirculaire 2018 voor het Gemeentefonds uitgekomen. Deze circulaire is bijzonder in die zin, dat er eerder dan gebruikelijk door het rijk gecommuniceerd is over de omvang van het gemeentefonds in de komende jaren.

In de Maartcirculaire zijn de gevolgen verwerkt van het effect van het nieuwe kabinetsbeleid op de omvang en verdeling van het gemeentefonds. Daarnaast is verwerkt, dat vanaf 2019 de meeste rijks-uitgaven gaan meetellen om te bepalen in hoeverre het gemeentefonds groeit dan wel krimpt. Tot en met 2018 telden veel uitgaven (waaronder zorg) niet mee, waardoor de groei of krimp van het gemeentefonds (ook wel accres genoemd) vrij instabiel was. De nieuwe methode moet een logischer afspiegeling zijn van de uitgaven die een gemeente redelijkerwijs moet doen.

De Maartcirculaire bevatte echter niet alle informatie voor het complete financiële beeld. Dit is de reden dat het effect van Maart- én Meircirculaire in deze paragraaf gezamenlijk gepresenteerd worden.

Meircirculaire

In de Meircirculaire wordt het accres, als gevolg van nieuwe (lagere) groeicijfers, neerwaarts bijgesteld ten opzichte van de Maartcirculaire. Daarboven komen de teruglopende gasbaten vanwege de situatie in Groningen.

BTW compensatiefonds

Een andere (technische) wijziging is de manier waarop het rijk met het BTW compensatiefonds omgaat. Dat fonds is bedoeld voor het terug krijgen van BTW die gemeenten betalen over uitgaven voor publieke taken. Dit fonds is ooit gevormd door het gemeentefonds te verlagen. Dit betekent, dat als gemeenten het fonds niet leeg declareren, het restant terug vloeit in het gemeentefonds.

Waar in het verleden in de ramingen van het rijk al rekening gehouden werd met het feit dat gemeenten niet het hele fonds 'op' maakten, gebeurt dit met ingang van 2019 niet meer. Dit betekent op begrotingsbasis structureel een fors lagere inkomst voor Zwijndrecht en alle andere gemeenten. In de praktijk verandert er echter niks; gemeenten krijgen nog steeds onderbestedingen uitgekeerd. Maar dat wordt pas bekend in een jaar zelf. Dus in de Tweede Bestuursrapportage van 2019 kunnen we pas voor 2019 bepalen wat we terug krijgen. Dit heeft tot reacties van gemeenten geleid en uiteindelijk een uitspraak van de Provincie (als toezichthouder) hoe nu hier mee om te gaan. Wij mogen als gemeente Zwijndrecht maximaal € 1.250.000 inboeken als opbrengst, structureel, in afwachting van verdere uitspraken.

Hier zit wel een risico aan: als alle gemeenten de komende jaren wél (fors) meer gaan declareren, dan wordt het uit te keren bedrag via het gemeentefonds lager. Het advies van de provincie is dan ook, om niet het hele bedrag als bate op te nemen én om daarnaast een risicomelding te doen in de begroting. Beide adviezen volgen wij op. We ramen € 1.000.000 aan inkomsten en nemen het risico op tegenvallende gemeentefondsinkomsten op in onze risicoparagraaf.

Wijziging in financieringswijze decentralisaties Sociaal Domein

De laatste technische wijziging heeft geen financiële consequenties in deze begroting, maar is in de toekomst wel van groot belang. Het grootste gedeelte van de inkomsten die wij apart ontvingen voor de drie D's (Wmo, Participatie en Jeugd), zijn vanaf 2019 toegevoegd aan Algemene Uitkering uit het gemeentefonds. Dit betekent dat deze geldstromen voortaan dezelfde groei (of krimp) kennen als de rest van de gelden die wij ontvangen: na 2019 zullen er geen aparte volume, loon- en prijsstijgingen worden toegekend op de budgetten Sociaal Domein. Dit beoogt een vereenvoudiging van het systeem te zijn en de voorspelbaarheid van de gemeentelijke inkomsten te vergroten.

Volume, loon- en prijsindexatie decentralisaties Sociaal Domein

In de meicirculaire 2018 is nog eenmaal volume, loon- en prijs indexatie toegepast op alle drie de decentralisaties in het sociaal domein (Jeugd, Participatie en Wmo-nieuw). Bij elkaar levert dit extra inkomsten op in de orde van grootte van € 600.000 tot € 700.000, structureel. Het voorstel is deze middelen toe te voegen aan het programma Welzijn en Zorg omdat de Gemeenschappelijke Regelingen deze inkomsten zullen claimen.

Armoede en Schulden

Als laatste nog een inhoudelijke ontwikkeling. De Decentralisatie Uitkering (DU) 'Armoede en Schulden' is beschikbaar gekomen. Dit zijn bedragen van € 61.000 voor 2019 en 2020. In deze begroting is het voorstel deze middelen toe te voegen aan het programma Bestrijding van Armoede, als dekking voor activiteiten in het kader van dat thema uit het raadsprogramma.

Samenvattend zijn de consequenties voor het begrotingssaldo als volgt:

Circulaires gemeentefonds	Ontwikkeling	2019	2020	2021	2022
Maartcirculaire	Mutatie accres door nieuwe methodiek en stijgende Rijksuitgaven	1.970	2.762	3.361	4.233
	Mutatie Wmo-nieuw decentralisatie	531	545	515	524
	<i>Toevoegen aan programma Welzijn en zorg</i>	-531	-545	-515	-524
Meicirculaire	Mutatie accres en aantallen	-580	-948	-1.267	-1.921
	BTW-compensatiefonds stelpost	1.000	1.000	1.000	1.000
	Loon & Prijsontwikkeling 2018 Wmo	152	152	152	152
	Loon & Prijsontwikkeling 2018 Jeugdwet	316	316	316	316
	Loon & Prijsontwikkeling 2018 Participatie	133	133	133	133
	Volumegroei Wmo nieuw	-	-13	24	16
	Volumegroei Jeugdwet	-1	41	85	66
	<i>Toevoegen aan programma Welzijn en zorg</i>	-600	-629	-710	-683
	DU Schulden en Armoede	61	61	-	-
	<i>Toevoegen aan programma Bestrijding van armoede</i>	-61	-61	-	-
Effect op begrotingssaldo		2.390	2.814	3.094	3.312

(Bedragen x €1.000)

E. Actualisatie investeringsplanning

Een aantal keren per jaar wordt de bijgestelde gemeentelijke investeringsportefeuille door de raad vastgesteld. Dit gebeurt bij de begroting en de Eerste en Tweede bestuursrapportage. In de jaarrekening wordt vervolgens verantwoord welke kredieten gereed zijn en welke langer doorlopen.

In de begroting houden wij zoals gebruikelijk al rekening met een onderbesteding (25%) op de investeringen. Probleem hierbij is voor elke gemeente, dat je niet vooraf weet welke investeringen het zal betreffen. Wij hebben dit praktisch opgelost: we hebben een generieke stelpost op de kapitaallasten als geheel, die ingevuld wordt zodra bekend is wat de definitieve kapitaallast van de investeringen in een jaar zal worden.

Op de volgende pagina's treft u de gehele lijst van kredieten aan, inclusief de mutaties, per jaar. Met het vaststellen van deze begroting, voteert de raad dus de (mutaties op) genoemde kredieten.

Aangezien er vele investeringen lopen en de lijst daardoor lang is, is er een kolom toegevoegd waarin staat aangekruist als er sprake is van een *nieuw* krediet. Deze nieuwe kredieten bestaan grotendeels uit nieuwe vervangingsinvesteringen die noodzakelijk zijn vanwege de technische staat van wegen, riolen, vastgoed en ander onroerend goed.

Normaal lopen kredietaanvragen via losse aanvragen of de kadernota. Dit jaar was dat kadernota-moment er niet, vandaar dat de investeringsbudgetten nu ter besluitvorming bij de raad voorliggen.

We lichten eerst de nieuwe vervangingskredieten toe en daarna mutaties op bestaande kredieten, > € 50.000. De toelichting is in volgorde van de presentatie van de kredieten in de tabel hieronder.

De tabellen zijn als volgt opgezet:

U ziet de naam van de betreffende investering, vervolgens of het een nieuwe kredietvraag betreft (aangegeven met een "x") en dan per jaar: het bestaande budget, de verhoging (+) of verlaging (-) van het budget en tenslotte het nieuwe budget na vaststellen van deze begroting.

Alle bedragen zijn x € 1.000.

Investeringsprogramma 2019-2022

Investeringsprogramma 2019-2022		2019			2020			2021			2022		
Naam	Nieuw	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget
Vervanging sportMoer sportzaal Den Dam		45		45			-			-			-
Vervanging sportMoer sportzaal Develsteinhal		35		35			-			-			-
Renovatie VVGZ veld 2		-	150	150			-			-			-
Renoveren veld A w ZBC 97		75		75			-			-			-
Vervanging hekwerk hoofdveld ZBC 97		30		30			-			-			-
Renoveren veld N w Groote Lindt		135		135			-			-			-
Renoveren veld G Pellikaan 2020				-	300		300			-			-
Renoveren veld E+F w Heerjansdam 2020				-	100		100			-			-
Ruimen algemene graven				-	94	-	94			-			-
Modernisering accommodaties begraafplaatsen		20		20			-			-			-
Vervanging speeltoestellen 2019		560	12	572			-			-			-
Vervanging speeltoestellen 2020				-	290	210	500			-			-
Vervanging speeltoestellen 2021				-			-	180	320	500			-
Vervanging speeltoestellen 2022	X							-	-	-		500	500
Beschoeiing sloten en vijvers 2019		162	-	162			-			-			-
Beschoeiing sloten en vijvers 2020				-	162		162			-			-
Beschoeiing sloten en vijvers 2021				-			-	162		162			-
Beschoeiing sloten en vijvers 2022	X			-			-			-		162	162
Renoveren veld M Groote Lindt				-			-	300		300			-
Vervanging kunstgras veld C VVGZ				-			-	325		325			-
Groote Lindt veld P (wordt veld G) renoveren	X			-			-			-	-	50	50
Pelikaan Veld B Renoveren	X			-			-			-		400	400
Pelikaan veld E (wordt veld I) renoveren	X			-			-			-		365	365
Vervanging Kiboe-hoeve	X	-	470	470			-			-			-
HJD hoofdveld vervanging asfaltpaden	X			-	-	250	250			-		-	-
Vervanging riolering Vliegeniersbuurt		94	-	94	114	-	114	1.027		1.027	-	760	760
Vervanging riolering Colijnweg		65	-	65	925	-	925	519	7	526		-	-
Vervanging riolering Heer Oudelands Ambacht		1.789	2	1.791	1.952	337	2.289	2.495	-391	2.104		1.918	1.918
Vervanging riolering Schildersbuurt		807	650	1.457			-			-			-
Vervanging riolering Jeroen Boschlaan		1.099	-689	410		699	699			-			-
Vervanging riolering Verzetsheldenbuurt Noord/West		162	-105	57	1.014	-852	162	665	349	1.014		665	665
Vervanging riolering Kort Ambacht Noord		114	-	114	1.227	-318	909	116	318	434			-
Vervanging riolering winkelcentrum Walburg	X	890	34	924	16	743	759	-	48	48			-
Vervanging riolering indische buurt					-	293	293	-	1.537	1.537			-
Vervanging riolering Sterrenbuurt (fase 3)		16	929	945			-			-			-
Vervanging riolering Lindelaan		495	193	688			-			-			-
Vervanging riolering Witte de Withstraat		87	-26	61	63	514	577	794	-436	358			-
Vervanging riolering Eikenboomstraat		-	139	139	-	363	363	-	7	7			-
Vervanging riolering HJD Sportlaan Nijverheidsstr.		-	9	9			-			-			-
Vervanging riolering HJD Sportlaan Burg Dercksenstr.		42	-	42	377		377			-			-
Vervanging riolering Kort Ambacht fase 2+ (2022-2025)											-	16	16
Vervanging riolering da Costastraat (nieuw)		-	49	49	-	52	52	-	353	353	-	373	373
Kade Zomerlust en Maasplein		4.982	-2.182	2.800	-	2.317	2.317			-			-

Investeringsprogramma 2019-2022			2019			2020			2021			2022		
Naam	Nieuw	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	
Vervanging tractie buitenruimte 2019		176	-	176			-			-			-	
Vervanging tractie buitenruimte 2020				-	176	-	176			-			-	
Vervanging tractie buitenruimte 2021				-			-	176	-	176			-	
Vervanging bestrating terrein achterzijde werf	X	-	88	88										
Routine investering hardware jaarschijf 2019	X	-	45	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Routine investering hardware jaarschijf 2020	X	-	-		-	25	25	-	-	-	-	-	-	
Routine investering hardware jaarschijf 2021	X	-	-	-	-	-	-	-	25	25	-	-	-	
Routine investering hardware jaarschijf 2022	X										-	45	45	
Routine invest. binnenkant/meub. gemeentehuis 2019	X	-	282	282	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Routine invest. binnenkant/meub. gemeentehuis 2020	X	-	-	-	-	23	23	-	-	-	-	-	-	
Routine invest. binnenkant/meub. gemeentehuis 2021	X	-	-	-	-	-	-	-	298	298	-	-	-	
Routine invest. binnenkant/meub. gemeentehuis 2022	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TOTAAL INVESTERINGEN MET EEN ECONOMISCH NUT		11.880	50	11.930	6.810	4.656	11.466	6.759	2.435	9.194	-	5.254	5.254	
Investeringsprogramma 2019-2022			2019			2020			2021			2022		
Naam		Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	Krediet geactuali- seerd	Mutatie begr. 19	Totaal budget	
Reconstructie Vliegeniersbuurt		46		46	56	-	56	505	-	505		374	374	
Reconstructie Kort Ambacht Noord		101		101	1.089	-282	807	103	282	385			-	
Reconstructie Verzetsheldenbuurt Noord/West		73	-47	26	456	-383	73	299	157	456		299	299	
Reconstructie Sterrenbuurt (fase 3)		9	500	509		-	-			-			-	
Reconstructie Heer Oudelands Ambacht		1.191	2	1.193	1.301	224	1.525	1.663	-261	1.402		1.279	1.279	
Reconstructie Schildersbuurt		241	194	435		1.122	1.122			-			-	
Reconstructie Colijnweg		60		60	853		853	477	9	486			-	
Reconstructie Kort Ambacht West (2e fase + / 2022-2025)											-	11	11	
HOV-D Koninginneweg (uitgaven)		-	247	247			-			-			-	
Reconstructie winkelcentrum Walburg		1.981	75	2.056	34	1.653	1.687	-	107	107			-	
Reconstructie Witte de Withstraat		95	-29	66	68	555	623	860	-472	388			-	
Reconstructie Molenweg fase 2				-			-	319		319		-	-	
Keermuren Maasplein		-		-	130		130			-			-	
Herinrichting Karel Doormanlaan				-	52	-52	-	1.107	-991	116		68	68	
Herinrichting Ringdijk				-	494		494	18	-	18			-	
Reconstructie Eikeboomstraat			208	208		544	544	-	10	10		-	-	
Geluidsmuur Karel Doormanlaan				-	80	-80	-			-		-	-	
Reconstructie Jeroen Boschlaan		899	-564	335		577	577			-			-	
Reconstructie Lindelaan		515	146	661			-			-			-	
Reconstructie HJD Sportlaan Nijverheidsstr.			16	16			-			-			-	
Reconstructie HJD Sportlaan Burg Dercksenstr.		30		30	273		273			-			-	
Reconstructie HJD Dorpstraat-Randweg centrum			49	49	305	-49	256			-			-	
Reconstructie da Costastraat (nieuw)		-	60	60	-	63	63	-	432	432		455	455	
Reconstructie Bouquet	X	-	89	89	-	467	467			-			-	
TOTAAL INVESTERINGEN MET MAATSCHAPPELIJK NUT		5.241	946	6.187	5.191	4.359	9.550	5.351	-727	4.624	-	2.486	2.486	
TOTALEN INVESTERINGEN		17.121	996	18.117	12.001	9.015	21.016	12.110	1.708	13.818	-	7.740	7.740	

Nieuwe investeringen

Vervanging speeltoestellen 2022

Het jaar 2022 maakt voor het eerst deel uit van de meerjarenbegroting (onze vorige begroting liep tot 2021), vandaar dat dit krediet voor het eerst zichtbaar wordt. Het betreft het geschatte benodigde jaarbedrag van € 500.000. Zie ook de toelichting bij de mutaties op de kredieten voor speeltoestellen 2019-2021 verderop in dit hoofdstuk.

Beschoeiing sloten en vijvers 2022

Het jaar 2022 maakt voor het eerst deel uit van de meerjarenbegroting (onze vorige begroting liep tot 2021), vandaar dat dit krediet voor het eerst zichtbaar wordt. Het betreft het reguliere jaarbedrag van € 162.000.

Groote Lindt veld P renoveren

Renoveren is noodzakelijk, omdat de kwaliteit bespeelbaarheid terug loopt. Daarnaast dienen ook de sporttechnische inrichtingsmaterialen te worden vervanging gelet op leeftijd en technische staat. Voor het gehele project wordt voor het jaar 2022 € 50.000 aangevraagd. Voor deze en de onderstaande sport investeringbudgetten geldt, dat deze gebaseerd zijn op de huidige situatie. Als gevolg van het behoefteonderzoek bij de sportverenigingen, kunnen andere benodigde budgetten komen. Dit zal dan nog besloten worden.

Pelikaan Veld B Renoveren

Renoveren noodzakelijk omdat het veld + beregeningsinstallatie + veldverlichting om technische redenen aan vervanging toe zijn. Voor het gehele project wordt voor het jaar 2022 € 400.000 aangevraagd.

Pelikaan veld E renoveren

Renoveren noodzakelijk omdat het veld conform de richtlijnen van de KNVB (kunstgras) vervangen moet worden. Daarnaast dient ook de veldverlichting te worden aangepast. Voor het gehele project wordt voor het jaar 2022 € 365.000 aangevraagd.

Vervanging Kiboehoeve

De huidige onderhoudsstaat van de Kiboe-hoeve maakt vervanging op korte termijn noodzakelijk. De vervangingsopgave binnen de Kiboe-hoeve bestaat uit vastgoed, opstallen en semi openbare ruimte (groen, straatmeubilair, spelen, verharding, etc.). De totale vervangingsopgave bedraagt € 470.000. Dit is inclusief VAT kosten (Voorbereiding, Advies en Toezicht). Het betreft hier een vervangingsproject zuiver gericht op instandhouding. Er is binnen de scope van het project en het hieraan gekoppelde krediet dus geen ruimte voor herinrichting of andere aanvullende ambities. Het college heeft een bestuursopdracht gegeven om de mogelijkheden te bekijken om de scope van het project te verruimen. Hierbij wordt o.a. bekeken in hoeverre er ruimte moet zijn voor aanvullende ambities op het gebied van bv duurzaamheid en dierenwelzijn. Uitkomst van deze bestuursopdracht kan gevolgen hebben voor de omvang van het benodigde krediet.

Heerjansdam, hoofdveld vervanging asfaltpaden

De voetbalvelden, het groenpark en de infrastructuur zijn in 1978 aangelegd. Nu 40 jaar later kun je duidelijk zien dat groot onderhoud de laatste jaren achterwege is gebleven. De asfaltpaden vanaf de entree en rondom het veld hebben een totaaloppervlakte van ruim 2.500 m². Gemiddeld zijn de paden

15 cm verzakt en pleksgewijs 30-45 cm. Het hoogteverschil (verzakkingen) en slechte constructie zorgen ervoor dat een gefaseerde aanpak bijna onmogelijk is en zeker duurder wordt. Voor het jaar 2020 wordt hiervoor een bedrag van € 250.000 aangevraagd.

Vervanging riolering winkelcentrum Walburg

In aanvulling op de scope van het project Grote aanpak Winkelcentrum Walburg stellen wij u voor om € 300.000 extra krediet beschikbaar te stellen voor het toepassen van klimaatadaptieve maatregelen en het afkoppelen van het regenwater op een deel van het parkeerterrein. Over de aanleiding en achtergrond van dit voorstel is de raad in maart 2018 nader geïnformeerd. De in de tabel vermelde bedragen betreffen het project Grote aanpak Winkelcentrum Walburg *inclusief* de extra €300.000 zoals hier genoemd.

Vervanging bestrating terrein achterzijde werf

De huidige bestrating op het achter terrein van de werf dateert uit het jaar 2004. Door intensief gebruik is een groot gedeelte verzakt en / of is de toplaag beschadigd. De bestrating bestaat uit hergebruikte stenen. In 2018 zijn een veldschuur en een zoutsilo geplaatst op het achter terrein van de gemeentewerf. Na plaatsing dient de bestrating rondom de veldschuur aangepast te worden. Het gaat om een terrein van circa 2.150 m² aan de achterkant van de gemeentewerf. De totale kosten worden geraamd op € 88.000 voor 2019.

Routine investering hardware jaarschijven 2019-2022

We gaan steeds meer bij burgers en ondernemers langs om bijv. aanvragen of initiatieven door te spreken. Pak Aan! is hier een goed voorbeeld van. We hebben daarvoor wel steeds meer de middelen nodig die bij deze manier van werken passen. Alhoewel het per item niet om grote bedragen gaat, komen we bij elkaar opgeteld binnen een jaar wel aan de drempel waarbij we verplicht zijn om duurzame goederen (in dit geval: hardware) als investering in de boeken op te nemen. Wij hebben hiervoor dan ook een meerjarig investeringsplan opgesteld. In dit plan hebben wij onder andere de aanschaf van smartphones, iPads, Chromebooks opgenomen. Dit is overigens niet voor alle medewerkers. Een groot deel van de medewerkers blijft op het gemeentekantoor werkzaam. Het investeringsbudget voor de ICT behoeftigheden voor de gemeenteraad is eerder al via de Eerste bestuursrapportage 2018 ter beschikking gekomen.

Routine investering binnenkant/meubilair gemeentehuis 2019-2022

Het gemeentehuis van Zwijndrecht is in 2008 opgeleverd. Tien jaar later wordt het noodzakelijk om de kosten voor het vervangen van binnenstoffering, meubilair etc. te gaan begroten.

We hebben – in samenwerking met het Servicecentrum Drechtsteden – een meerjarig investerings- / onderhoudsplan opgesteld. In dit plan zijn de minimaal noodzakelijke elementen opgenomen.

Een kleiner deel van de uitgaven betreft (groot)onderhoud. Deze zijn vermeld in het onderdeel autonome ontwikkelingen.

Reconstructie Bouquet

De herinrichting van de wegen Bouquet stond gepland voor 2022. Gelet op de nieuwbouwplanning is dit project vooruitgeschoven. € 556.000 wordt toegevoegd aan de jaren 2019/2020. Kredieten voor jaarschijf 2022 worden met deze begroting voor het eerst aangevraagd en zijn dus nog niet eerder verstrekt. Daarom is dit ook een "nieuw" krediet.

Mutaties op bestaande kredieten

Renovatie veld VVGZ 2

In de Eerste bestuursrapportage is besloten € 150.000 door te schuiven van 2018 naar 2019. Dit omdat Het verwijderen door Stedin van de ondergrondse hoogspanningskabel op sportcomplex Noordpark opnieuw vertraagd is.

Speelvoorzieningen tot en met 2021

Conform Speelruimteplan wordt op basis van de meest recente veiligheidsinspectie het IP speelvoorzieningen jaarlijks geüpdatet. Het verwerken van de meest recente veiligheidsinspectie in het IP Speelvoorzieningen is de reden van de mutaties ten opzichte van het vorige IP. De jaarschijven 2019 t/m 2021 zijn in totaal opgehoogd met € 542.000 krediet. Deze bijstelling heeft een aantal oorzaken. Ten eerste vormen de meest recente inspectiegegevens conform beleid de input voor het IP Speelvoorzieningen. Deze actuele gegevens kunnen fluctueren ten opzichte van de oude inspectiegegevens. De jaarschijven 2019 en 2020 sluiten nu aan op de meest recente inspectiegegevens uit 2018. Ten tweede is er rekening gehouden met de marktwerking. Momenteel vindt er landelijk een inhaalslag plaats om speelplekken en speeltoestellen te vervangen en te vernieuwen. Dit betekent dat de markt niet altijd kan voldoen aan de vraag om de speelplekken te vervangen. Dit heeft een prijsopdrijvend effect. Ten derde wordt er zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij bestaande IP projecten zodat werk met werk gemaakt kan worden. Dit betekent bijvoorbeeld dat de werkzaamheden aan de speelruimte in HOA fase 3 naar voren zijn gehaald (van 2023 naar 2021) wat een verhoging voor 2021 als gevolg heeft. Tot slot betreffen de jaren 2021 en 2022 een inschatting op basis van voornamelijk theoretische uitgangspunten, zoals technische levensduur. De ervaring leert dat speeltoestellen in de praktijk vaak langer meegaan dan hun technische levensduur. Daarom voeren wij jaarlijks een veiligheidsinspectie uit. De kredieten voor 2020 en verder zullen daarom op basis van nieuwe inspectiegegevens begin volgend jaar bijgesteld worden.

Vervanging riolering Vliegeniersbuurt

Mutatie betreft het toevoegen van jaarschijf 2022 aan het project.

Vervanging riolering Heer Oudelands Ambacht

Mutaties betreffen toevoeging jaarschijf 2022 (fase 3 t/m 6) en actualisatie van de jaarschijven 2018-2021.

Vervanging riolering Schildersbuurt

De uitvoering van project Schildersbuurt is in 3 fases. Bij de aanbesteding van fase 1 is een voordeel van € 270.000 behaald. De aanbesteding van fase 2 zal binnenkort plaatsvinden. Aan het einde van de projectduur kan de eindbalans van de drie projectfasen worden opgemaakt.

Vervanging riolering Jeroen Bosch laan

Doordat uitvoering van project Sterrenbuurt F3, Schildersbuurt Fase 2 en Koninginneweg uitloopt, is uitvoering van Rehabilitatie Jeroen Boschlaan ook vertraagd. De uitvoering van het project verschuift van 2019 naar 2020.

Vervanging riolering verzetsheldenbuurt noordwest

Doordat de nutsbedrijven in 2019 hun leidingen gaan vervangen kan de uitvoering van project Witte de Withstraat eerder starten. De uitvoering van het project Verzetsheldenbuurt NW wordt hierdoor verschoven van 2020 naar 2021/2022.

Vervanging riolering Kort Ambacht Noord

Zowel Trivire als Woonkracht hebben plannen voor hun woningbouw. Project is naar voren geschoven in verband met de planning van de woningbouwverenigingen. De grote aanpak stond gepland in jaarschijf 2022 en gaat nu naar 2020 (voorbereiding) en 2021 (uitvoering) voor een totaalbedrag van € 1.830.000. Kredieten voor jaarschijf 2022 worden pas in deze begroting formeel, aangevraagd en zijn dus nog niet eerder zichtbaar geweest. Daarom is dit ook als "nieuw" krediet te beschouwen.

Vervanging riolering Sterrenbuurt

In de Eerste bestuursrapportage 2018 is besloten om het budget van 2018 naar 2019 door te schuiven. Dit is noodzakelijk vanwege aanpassingen in het rioolontwerp en de aanwezigheid van PFOA in de bodem.

Vervanging riolering Lindelaan

Voor de uitbreiding van de scope wordt met deze begroting de jaarschijf 2019 voor € 339.000 aangevraagd.

Vervanging riolering Witte de Withstraat

Project Witte de Withstraat en Verzetsheldenbuurt NW zijn aan elkaar gerelateerd. Doordat de nutsbedrijven in 2019 beginnen wordt de uitvoering van project Witte de Withstraat een jaar eerder. Uitvoering stond gepland in 2021 en wordt nu verschoven naar 2020. Hiermee wordt ca € 1 mln. verschoven tussen de jaarschijven en jaarschijf 2022 wordt aan 2021 toegevoegd ad € 186.000.

Vervanging riolering Eikeboomstraat

In 2017 is een voorbereidingskrediet verleend van € 50.000 voor diverse onderzoeken tot het komen van een goed inzicht in de uitvoeringswerkzaamheden. Met deze begroting wordt nu € 1.383.000 aangevraagd voor voorbereiding/uitvoering van dit project, zoals gemeld in de Eerste bestuursrapportage 2018.

Vervanging riolering Da Costastraat

In 2017 zijn ook voor de Da Costastraat voorbereidingen getroffen tot het komen van een goed inzicht in de uitvoeringswerkzaamheden. Met deze begroting vragen wij nu € 1.920.000 aan voor de voorbereiding/uitvoering van dit project, zoals gemeld in de Eerste bestuursrapportage 2018.

Kade Zomerlust en Maasplein

In afwachting van de visie Veerplein en een geactualiseerde raming van de jaarschijven verschuift het budget van 2018/2019 naar 2020. De jaarschijf 2018 is in de Eerste bestuursrapportage besloten.

Reconstructiekredieten

In de tabel aan het begin van dit onderdeel staan ook mutaties op alle reconstructiekredieten. Reconstructiekredieten en de rioleringskredieten vormen samen een project (immers: dit pakken we tegelijk op). De toelichtingen op de rioleringskredieten gelden één op één voor de mutaties in de reconstructiekredieten.

Kapitaallasten

In de Eerste bestuursrapportage 2018 heeft uw raad besloten tot fasering van kredieten in het jaar 2018. Dit heeft logischerwijze gevolgen voor de begroting van 2019 en verder. De afschrijving start immers altijd een jaar nadat een investering is gedaan. In het bovenstaande gedeelte is een overzicht en toelichting gegeven van de mutaties in de jaren 2019-2022 alsmede de nieuwe investeringen die in deze begroting zijn opgenomen. Uiteraard is ook de stelpost, die uitgaat van een realisatiepercentage van 75%, aangepast.

Een en ander leidt tot een nieuwe reeks aan kapitaallasten in de gemeentebegroting, zoals hieronder weergegeven:

Mutatie kapitaallasten	2019	2020	2021	2022
Effect nieuwe kapitaallasten	152	104	-151	-38
Mutatie toerekening voorzieningen grondexploitatie	22	62	58	56
Verwerken dekkingsposten kapitaallasten	94	209	208	208
Effect van bijwerken stelpost kapitaallasten	28	17	62	-6
Effect op saldo	296	392	178	220

(x €1.000)

F. Overige mutaties

Jaarlijks lopen wij bij het opstellen van de begroting alle budgetten na op (kleine) afwijkingen. Daarnaast zijn sommige ontwikkelingen dermate beperkt van omvang en/of administratief-technisch van aard, dat deze niet in een apart onderdeel terugkomen. Ofwel: de overige (rest)mutaties. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen die tezamen het begrotingssaldo beperkt beïnvloeden. De wijzigingen worden hieronder in de tabel genoemd. We lichten de posten > € 50.000 toe.

Overige mutaties	2019	2020	2021	2022
Actualiseren personeelslasten, dekking van personeelslasten en kostenverdeelstaat	-124	-91	-71	-74
Toerekening BTW rioolheffing en saldoeffect product riolering	35	37	58	-163
Gezond in de stad 2019 (GIDS)	0	0	0	0
Leerlingenvervoer (jaarrekening 2017)	55	55	55	55
Overige kleine correcties (saldo)	-36	-16	-24	-4
Effect op saldo	-70	-14	18	-186

(x €1.000)

Actualisatie personeelslasten

In deze begroting is de loonkostenberekening opgenomen op basis van de formatieve gegevens. Na verwerking van de dekkingen heeft dit geresulteerd in de in de tabel genoemde afwijkingen ten opzichte van de desbetreffende jaarschijven in de meerjarenbegroting 2018. De nieuwe cao voor gemeente ambtenaren is nog niet bekend en derhalve niet verwerkt in deze begroting.

BTW rioolheffing en product riolering

Het saldo van het product riolering bestaat uit de toerekening van de BTW en de extracomptabele (buiten de boekhouding) toegerekende overhead. De toerekening van de BTW rioolheffing laat een lichte daling zien (nadeel). Dit komt voornamelijk door lagere kapitaallasten riolering in desbetreffende jaren. De extracomptabele toegerekende overhead is hoger geworden (voordeel). Hiertegenover staan hogere overheadlasten. Deze staan op een andere plek in de begroting, omdat overheadkosten niet meer intracomptabel (binnen de boekhouding) mogen worden toegerekend aan de producten.

Gezond in de stad

Vanuit het rijk ontvangt de gemeente Zwijndrecht sinds 2016 GIDS-gelden. Deze middelen zijn bedoeld voor het verkleinen van de gezondheidsverschillen in de gemeente. De afgelopen jaren zijn deze middelen ingezet om de gezondheid onder ouderen van Walburg te vergroten door middel van huisbezoeken en wat aanverwante activiteiten zoals informatiebijeenkomsten. Dit alles in lijn met de nota volksgezondheid 2016-2019 en het programma sociaal domein. Deze gelden zitten gereserveerd in de reserve taakmutaties, maar de onttrekking voor 2019 is echter nog niet formeel besloten. Met het vaststellen van deze begroting geeft de raad zijn fiat om ook in 2019 de onttrekking voor een bedrag van € 46.000 te doen. Dit besluit heeft geen consequenties voor het saldo, nu de dekking uit de daartoe bestemde reserve is geregeld. Daarom staan er 'nullen' in de tabel hierboven.

Leerlingenvervoer

In onze jaarrekening over 2017 is uit de verschillenanalyse gebleken dat er sprake is van een structurele onderbesteding op het leerlingenvervoer. De onderbesteding is het gevolg van een scherpe aanbesteding, waarvan nu de (financiële) effecten zichtbaar zijn geworden. Dit levert een structureel voordeel van € 55.000 op, bovenop de € 25.000 die eerder al verwerkt was.

Programmabegroting 2019 – 2022

PROGRAMMAPLAN

Programma 1 Wonen, bouwen en wooncarrière

1.1 Inleiding

Gemeente Zwijndrecht is een mooie gemeente om te wonen. Ontwikkelingen in het buitengebied, zoals Polder Hooge Nesse, het Develbos en Polder Buitenland leveren een duidelijke positieve bijdrage aan ons woonklimaat. We zien echter ook dat in overige gebieden de leefbaarheid onder druk staat. Daarom zetten wij ons in om tot een meer evenwichtige bevolkingssamenstelling te komen. Bij nieuwbouw moet het daarom vooral gaan om de ontwikkeling van woningen in het midden en duurdere segment. Nu de woningmarkt weer aantrekt zijn hiertoe mogelijkheden.

Ingezette ontwikkelingen zoals het voorzieningencluster Heerjansdam, alsmede de woningbouwprojecten "Onderdijkserijweg" en Euryza ronden we af of zetten we voort. We treffen voorbereidingen om nieuwe woningbouwprojecten in ontwikkeling te nemen. Daarbij zijn de woningbouwcorporaties voor ons belangrijke partners. Jaarlijks maken wij met de corporaties afspraken over de wijze waarop zij (mede) uitvoering geven aan het gemeentelijk beleid. Deze afspraken spelen – nog meer dan voorheen – een belangrijke rol. Uiteraard betrekken we bij nieuwbouw ontwikkelingen en de afspraken met de corporaties de ambities uit onze energie-agenda.

De opgaven op het gebied van het beheer van het gemeentelijk vastgoed liggen ook deze periode weer op multifunctioneel gebruik en duurzaamheid. We zorgen ervoor dat de accommodaties voldoen aan de eisen van deze tijd en aantrekkelijk zijn voor (potentiële) gebruikers. Vastgoed dat niet tot de kernportefeuille behoort en leegstaat, kan worden afgestoten. Daarnaast blijven we investeren in het verder verduurzamen van onze accommodaties om bij te dragen aan een beter milieu.

We vinden het belangrijk dat de openbare ruimte van goede ruimtelijke kwaliteit is en aansluit bij de behoeften van onze inwoners, partners en bedrijven. Met investeringsprojecten hebben we de mogelijkheid een deel van de openbare ruimte opnieuw in te richten. Dit doen we in gesprek met belanghebbenden. Er is een verschil tussen een Grote Aanpak, waarbij de bestaande situatie zoveel mogelijk wordt vervangen, en Herinrichting. Bij herinrichting is er een intensievere vorm van participatie.

De komende jaren gaat er veel gebeuren op het gebied van onderwijshuisvesting. Veel van de schoolgebouwen zijn verouderd. Met onze partners hebben we uitgangspunten vastgelegd in de intentieverklaring Onderwijshuisvesting maart 2018 en afspraken gemaakt over de voorwaarden om tot een afweging te komen voor renovatie of nieuwbouw. Duurzaamheid staat hierbij hoog in het vaandel; we investeren in het behalen van de zogenaamde BENG norm (Bijna Energie Neutraal gebouwen).

De aanvragen van de scholen voor 2019 zijn, op het moment van schrijven, in behandeling volgens onze verordening huisvesting onderwijs. Het betreffen aanvragen van OBS de Dolfijn Laurensvliet en de Ref. BS Ds. A. Hellenbroekschool. De raad besluit separaat over de toe te kennen investeringsbudgetten en de daarbij benodigde dekking. In 2019 willen we komen tot een vastgesteld integraal huisvestingsplan (IHP) voor de periode 2020-2023, daarmee kunnen de meerjarige consequenties een plek gaan krijgen in onze begroting.

1.2 Wat willen we bereiken?

Doelstelling Raadsprogramma	Toelichting doelstellingen Raadsprogramma	Doelstellingen 2019-2022
1. Evenwichtige samenstelling bevolking. 2. Krimp tegengaan. 3. Voorzieningen in stand houden.	Zwijndrecht is een vitale en leefbare gemeente waarbij we inwoners met een hoog inkomen aantrekken en daarom is het nodig om de woningvoorraad te veranderen. We zullen woningen bouwen in het midden- en hoger segment. De sociale voorraad neemt af. Daarmee houden we ook onze voorzieningen in stand. De gemeente Zwijndrecht blijft aantrekkelijk door een groene, leefbare, duurzame en veilige gemeente te zijn.	a.1. We dragen zorg voor een goede aansluiting van het gemeentelijk vastgoed bij de huidige en toekomstige wensen van de gebruikers. a.2. We dragen zorg voor passende onderwijshuisvesting waardoor schoolbesturen kwalitatief en toegankelijk onderwijs kunnen bieden. a.3. We stimuleren burgerbetrokkenheid en de sociale cohesie in de wijken en buurten. a.4. We kennen een evenwichtige bevolkingssamenstelling en kwalitatieve woningvoorraad en woonomgeving. b.1. We streven naar een verbetering in de ruimtelijke kwaliteit. b.2. Met betrekking tot de bouwgrondexploitatie geven we gecontroleerd en verantwoord uitvoering aan beleidsvoornemens. b.3. We begeleiden ruimtelijke projecten en gebiedsontwikkelingen.

1.3 Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
a.1. Gemeentelijk Vastgoed	- Het uitvoeren van onderhoudsplanningen per accommodatie. - Een vervolg geven aan het opstellen van complexstrategieën. - Het doen van investeringen om de accommodaties aan de eisen van deze tijd te laten voldoen, zoals het vervangen van sportvloeren. - Het verder verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed, waaronder het verduurzamen van installaties, het aanbrengen van LED-verlichting en het plaatsen van isolatieglas op diverse locaties. We treffen voorbereidingen om van het aardgas los te gaan. - Het implementeren van een vastgoedinformatiesysteem en het optimaliseren van de bezettingsgraad.

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
a.2. Onderwijshuisvesting	- Het actualiseren van de huurovereenkomsten. - Realiseren van de uitbreiding met vier lokalen voor basisschool OBS Develhoek in Heer Oudelands Ambacht (2019). - Realiseren van de uitbreiding met 840 m2 voor het Walburgcollege (Voortgezet Onderwijs) (2019, 2020). - Uitvoeren van het onderwijshuisvesting Integraal huisvestingsplan Zwijndrecht (IHP) 2019 waarin opgenomen (ver)nieuwbouw basisschool OBS de Dolfijn Laurensvliet en Ref. BS Ds. A. Hellenbroekschool. - Opstellen van het onderwijshuisvesting integraal huisvestingsplan (IHP) Zwijndrecht 2020-2023 voor 4 jaar (in 2019). - Uitvoeren van het onderwijshuisvesting Integraal huisvestingsplan Zwijndrecht (IHP) 2020-2023 (2020 en verder).
a.3 Burgerbetrokkenheid en sociale cohesie	- Realisatie van een klimaat in Zwijndrecht waarbinnen inwonersinitiatieven kunnen ontstaan en zich kunnen ontwikkelen. PAK AAN! is hiervoor het vehikel door middel van de inzet van onze initiatievenmakelaars en evenementencoördinator. - Evaluatie van PAK AAN! in het voorjaar van 2019 op basis waarvan wordt besloten of PAK AAN! wordt voortgezet, doorontwikkeld of dat we kiezen voor een andere manier van faciliteren van initiatieven. - We betrekken inwoners via formele platformen (WMO Adviesraad, Sportplatform enz.) en informele activiteiten bij beleidsvorming en uitvoering. - We werken aan sociale cohesie door middel van inwonerbetrokkenheid in Zwijndrecht via de Buurtaanpak. We werken vanuit een actieplan in de negen meest kwetsbare buurten.
a.4. Evenwichtige bevolkingssamenstelling	Een evenwichtige bevolkingssamenstelling en duurzaamheid blijven belangrijke aandachtspunten, die zijn opgenomen in de regionale Woonvisie. Daarom: - Blijven wij toetsen aan de hand van de afspraken die gemaakt zijn in het Convenant Kwaliteit Nieuwbouw Drechtsteden. Hierin zijn naast levensloopbestendigheid, ook milieu en duurzaamheid belangrijke items.

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	- Geven we uitvoering aan onze Woonvisie en maken afspraken met woningbouwcorporaties in de vorm van de Prestatieafspraken Lange termijn (PALT). - Zetten we de regionale afstemming en monitoring op het gebied van beleid en woningbouwplanning voort. - Blijven we aandacht houden voor het feit dat wij een relatief grote sociale woningvoorraad hebben. - Continueren we het verstrekken van startersleningen.
b.1. We streven naar een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit	- We ronden de ontwikkelingen in Polder Buitenland en de Hooge Nesse af en zorgen voor bevordering van het gebruik van deze nieuwe recreatiegebieden. - We toetsen (ruimtelijke) initiatieven op hun bijdrage aan de ruimtelijk-functionele kwaliteit en begeleiden de voor de bouw benodigde procedures.
b.2. Grondexploitatie	- Afronding van de grondexploitaties Voorzieningencluster Heerjansdam en Onderdijkserijweg; - Voortzetten van de grondexploitatie Euryza (afronding eind 2024); - Voorbereiden en opstarten nieuwe grondexploitaties (o.a. Buizerdstraat, Van 't Hofflocatie en Noordoever).
b.3. Projecten en gebiedsontwikkeling	Het uitvoeren van het Investeringsprogramma (IP) waarin alle projecten voor de komende jaren zijn opgenomen, zoals bijvoorbeeld de herinrichting van Veerplein en omgeving.

(Verplichte) beleidsindicatoren *	0-meting	2019	bron
Gemiddelde WOZ waarde (*€ 1.000) (2018)	181	>	CBS WOZ
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen) (2016)	3,3	>	ABF
Demografische druk % (2018)	79,8	=	CBS Bevolking
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden in € (2018)	809	>	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in € (2018)	839	>	COELO

* www.waarstaatjegemeente.nl

Verbonden partijen	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht	Risico's
GRD	De <i>Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden</i> draagt bij in dit programma door het opstellen van een regionaal ruimtelijke structuurvisie, een regionale woonvisie, een regionaal woningbouwprogramma en een regionaal woonruimteverdelingsbeleid. Tevens draagt de GR bij aan dit programma door het opstellen van een regionaal programma voor geluidssanering, milieu en infrastructuur, een regionaal ISV-programma en een meerjaren bodemsaneringsprogramma.	Risico: bestuurlijk Kans: laag
Omgevingsdienst ZHZ	De <i>Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid</i> verricht voor de gemeente adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden op het gebied van de zorg voor het milieu en het omgevingsrecht en programma's en voert projecten uit op het gebied van milieu en ruimte. De Omgevingsdienst voert voor de gemeente tevens een aantal wetten uit, zoals de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet milieubeheer, de Wet geluidhinder, de Wet bodembescherming en de Wet milieugevaarlijke stoffen.	Risico: bestuurlijk Kans: laag
Natuur- en recreatieschap IJsselmonde	De provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam zijn per 1 januari 2018 uitgetreden uit de Gemeenschappelijke regeling NRIJ. De uittredingsvoorwaarden zijn door alle partijen vastgesteld, waaronder de financiële bijdrage voor de komende jaren. Drie blijvende gemeenten hebben in 2017 het besluit genomen het voornemen tot uittreden (besluit eind 2016) in te trekken zodat vijf gemeenten verder gaan met een gewijzigde GR NRIJ. De gemeenten Zwijndrecht en Albrandswaard hebben dit besluit een jaar uitgesteld en moeten voor eind 2018 besluiten het voornemen tot uittreden in te trekken.	Risico: financieel Kans: midden

Uitgebreide informatie over alle Verbonden partijen van de gemeente Zwijndrecht treft u aan in de betreffende paragraaf vanaf pagina 106.

1.4 Wat mag het kosten?

Programma 1 <i>Wonen, bouwen en wooncarrière</i>	Rekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
110 Beheer vastgoed	-2.771	66	-2.705	0	0	0	0	0	0	0	0	0
111 Uitvoering vastgoed	-529	1.154	625	-3.207	1.485	-1.722	-4.184	1.241	-2.943	-2.968	-3.009	-3.034
115 Onderwijshuisvesting	-2.277	61	-2.216	-2.262	42	-2.220	-2.398	42	-2.356	-2.331	-2.303	-2.268
120 Ruimtelijk beleid	-3.023	1.928	-1.095	-3.155	1.536	-1.619	-1.700	224	-1.476	-1.475	-1.393	-1.392
210 Ruimtelijke ordening	-427	235	-192	-619	198	-421	-552	201	-351	-349	-300	-300
220 Wijkgericht werken	-505	52	-453	-727	54	-673	-614	54	-560	-515	-511	-510
230 Bouwgrondexploitatie	-1.059	6.730	5.671	-5.126	5.126	0	-2.049	2.554	505	495	417	395
235 Projecten	-384	2.854	2.470	-484	10	-474	-208	10	-198	-173	-173	-173
365 Gemeentelijke leningen	-162	56	-106	-48	53	5	-45	50	5	6	5	5
370 Wonen regulier	-164	0	-164	-158	1	-157	-249	1	-248	-248	-248	-248
Mutaties reserves	-10.140	4.267	-5.873	-213	1.110	897	-669	315	-354	-374	-366	-344
Resultaat	-21.441	17.403	-4.038	-15.999	9.615	-6.384	-12.668	4.692	-7.976	-7.932	-7.881	-7.869

-- Nadelig / ++ Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 2 Bestrijding van armoede

2.1 Inleiding

De bestrijding van armoede heeft in de komende raadsperiode en daarmee in de programmabegroting 2019 – 2022 een prominente plek. Er zijn nieuwe doelstellingen benoemd ten aanzien van de bestrijding van armoede en de interventies die daarbij horen zijn vertaald in de programmabegroting 2019 – 2022 en in het uitvoeringsprogramma dat gelijktijdig met de programmabegroting zal worden behandeld. De doelstellingen en maatregelen uit de programmabegroting 2019 – 2022 en het uitvoeringsprogramma samen, dragen bij aan de ambitie om 600 kinderen uit de armoede te halen. In essentie werken we aan een samenleving:

- Waarin we armoede terugdringen, door mensen met jobcoaching en intensieve opleidingstrajecten te bemiddelen van een uitkering naar een participatieplek of een baan op de reguliere arbeidsmarkt.
- Waarin we de negatieve effecten van het (onvermijdelijk) opgroeien en leven in armoede verzachten, door voor mensen die (tijdelijk) niet de vermogens hebben om mee te kunnen doen op de reguliere arbeidsmarkt of die op de reguliere arbeidsmarkt niet genoeg verdienen om uit de armoede te komen, een ruimhartig en goed toegankelijk minimabeleid te voeren.
- Waarin we armoede door schulden voorkomen, door schuldenproblematiek vroeg te signaleren en aan te pakken met gerichte ondersteuning.
- Waarin we ondernemers faciliteren met excellente dienstverlening en een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Het betreft activiteiten die tot en met 2018 vielen onder de programma's "Economie en Arbeidsmarkt-beleid" (voorheen programma 5) en activiteiten uit het oude programma "Welzijn en Zorg" (voorheen programma 2). De afgelopen jaren hebben we goede ervaringen opgedaan met het integrale programma Sociaal domein 2017-2018. Die basis vormt samen met de ambities uit het raadsprogramma "Krachtig Zwijndrecht" de opmaat naar een programma Sociaal domein 2019 – 2022. De aanpak hierbij is "samen met de samenleving", "minder papier meer doen" en "buurt- en complexgericht". We werken aan oplossingen over de 'oude' programma's en beleidsterreinen heen, omdat ze een meer integrale aanpak vragen.

De economische ontwikkeling van Zwijndrecht is nauw verbonden aan onze armoedeopgave. Onze Economische agenda is een succes en bovendien nauw verweven met onze activiteiten om onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar te laten aansluiten. Daarnaast zien we dat het Ondernemersfonds steeds meer resultaat oplevert. In dit fonds zijn alle economische sectoren en ondernemersverenigingen vertegenwoordigd. We borgen de samenhang tussen de lokale Economische agenda en regionale ambities en projecten, zoals het regionaal Programma Arbeidsmarkt. Samen met reeds gevestigde ondernemers, zetten we blijvend in op het behouden en verbeteren van het ondernemersklimaat in Zwijndrecht, de aantrekkelijkheid en kwaliteit van onze (watergebonden) bedrijventerreinen spelen daarbij een sleutelrol. Ook zijn er voortdurend gesprekken met bedrijven over de vestiging in Zwijndrecht, bijvoorbeeld op bedrijventerrein Bakestein, dat zo gestaag gevuld wordt met aantrekkelijke bedrijven.

2.2 Wat willen we bereiken

Doelstelling Raadsprogramma	Toelichting doelstellingen Raadsprogramma	Doelstellingen 2019-2022
2a. Alle inwoners van Zwijndrecht doen mee.	In Zwijndrecht doen inwoners naar vermogen mee aan de samenleving. We dagen mensen uit om hun potentieel maximaal te benutten en in te zetten. Voor de ene inwoners betekent dat participatie en voor de ander een baan bij een regulier bedrijf.	2a.1 We begeleiden inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt richting participatie en vrijwilligerswerk. 2a.2 We begeleiden inwoners die in de bijstand zitten naar de reguliere arbeidsmarkt. 2a.3 We begeleiden jongeren die zijn uitgevallen terug naar het onderwijs en/of werken aan hun participatie.
2b. We behouden en verbeteren het ondernemersklimaat in Zwijndrecht	Een krachtig bedrijfsleven en veel werkgelegenheid is nodig om onze sociaal-economische positie te versterken. Bedrijven faciliteren we met excellente dienstverlening, een excellent vestigingsklimaat en een beroepsbevolking die kan leveren wat het bedrijfsleven vraagt.	2b.1 We zetten in op het aantrekken van nieuwe werkgelegenheid. 2b.2 We versterken de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. 2b.3 We werken (waar nodig) aan renovatie en transformatie van verouderde bedrijfslocaties. 2b.4 We versterken de werking van het ondernemersfonds. 2b.5 We bieden ondernemers excellente dienstverlening.
2.c Negatieve effecten van armoede worden beperkt en zoveel mogelijk inwoners leven boven de armoedegrens.	Meedoen aan de samenleving wordt door armoede bemoeilijkt en te veel inwoners leven onder of nabij de armoedegrens. Armoede wordt steeds vaker van generatie op generatie doorgegeven. De meest duurzame weg uit de armoede loopt via de bijstand naar een betaalde baan, maar deze weg is niet voor iedereen begaanbaar.	2c.1 We zorgen er met een ruimhartig minimabeleid voor dat we de negatieve effecten van armoede beperken. 2c.2 We zorgen dat we mensen die in armoede leven vinden en bevorderen het gebruik van de beschikbare voorzieningen en regelingen.
2d. We vergroten de zelfredzaamheid van de inwoners van Zwijndrecht.	De financiële positie van inwoners met een laag inkomen komt (onnodig) verder onder druk te staan door schulden en slecht budgetbeheer.	2d.1 We zorgen dat voorzieningen als schuldhulpverlening en budgetbeheer goed toegankelijk zijn en investeren in preventie.

2.3 Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
2a.1 We begeleiden inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt richting participatie en vrijwilligerswerk.	Participeren en vrijwilligerswerk We dagen mensen die langdurig niet hebben deelgenomen en bijgedragen aan de samenleving uit om weer te gaan participeren en hun potentieel maximaal te benutten. Speciale focus hebben we daarbij op jongeren die zonder startkwalificatie zijn uitgevallen van school. We zetten via de Sociale Dienst Drechtsteden, de participatieplek in. Via de matchingsunit Zwijndrecht Werkt, krijgen mensen bij bedrijven in de regio de kans om onder begeleiding te werken aan hun werknemers-vaardigheden. Een participatieplek kan (als dit potentieel aanwezig is) worden gecombineerd met een opleiding. De participatieplek is een tijdelijke tussenstap op weg naar een plek in de keten vrijwilligerswerk – betaald werk. De capaciteit is beperkt. Door het aantal participatieplekken te vergroten, kunnen meer inwoners worden geholpen. In het uitvoeringsprogramma zijn voor deze doelstelling extra middelen opgenomen.
2a.2 We begeleiden inwoners die in de bijstand zitten naar de reguliere arbeidsmarkt.	(Intensieve) begeleiding richting werk De primaire verantwoordelijkheid voor het bemiddelen van mensen uit de bijstand, naar werk ligt bij de Sociale Dienst Drechtsteden. Die inspanning heeft samen met het gunstige economische tij zeker effect, ook in Zwijndrecht vinden meer mensen een baan. Het gebruik van de bijstand blijft echter groot. Veel inwoners in de bijstand hebben niet de vaardigheden die bedrijven nodig hebben. Door bij deze groep in te zetten op intensieve opleidingstrajecten (met baan garanties), die exact aansluiten bij de vraag op de arbeidsmarkt, kan de uitstroom uit de bijstand worden vergroot. In het uitvoeringsprogramma zijn voor deze doelstelling extra middelen opgenomen.
2a.3 We begeleiden jongeren die zijn uitgevallen terug naar het onderwijs en/of werken aan hun participatie.	Jongeren doen mee naar vermogen In Zwijndrecht zijn te veel jongeren zonder startkwalificatie werkloos. Soms zijn deze in beeld bij organisaties die hen proberen te begeleiden richting onderwijs of werk, maar we weten ook dat er een hoop jongeren 'onder de radar zijn'. Onze inspanning is tweeledig, jongeren die we al in beeld hebben proberen we beter te helpen door de samenwerking tussen de reeds actieve

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	organisaties te verbeteren. Jongeren die 'onder de radar zijn', brengen we scherper in beeld.
2b.1 We zetten in op het aantrekken van nieuwe werkgelegenheid.	Werken aan een attractief vestigingsklimaat Samen met ondernemers doen we een onderzoek naar de attractiviteit van ons vestigingsklimaat en ontwikkelen we voorstellen ter verbetering. Krachtige uitvoering 'Economische agenda' De economische agenda is gefocust op vier opgaven; bereikbaarheid, energietransitie, binnenvaart en onderwijs-arbeidsmarkt. In het uitvoeringsprogramma zijn voor deze doelstelling extra middelen opgenomen.
2b.2 We versterken de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.	Gerichte vraag vanuit de arbeidsmarkt We ondersteunen en nemen deel aan de onderwijsroute, daarin maken jongeren in het onderwijs (PO en VO) kennis met de technische sector. Voor jongeren die praktisch geschoold zijn, werken we aan een speciale praktische onderwijsroute richting de binnenvaart.
2b.3 We werken aan renovatie en transformatie van verouderde bedrijventerreinen.	In kaart brengen mogelijkheden renovatie en transformatie van verouderde bedrijfslocaties We brengen samen met ondernemers in kaart welke (delen) van bedrijfslocaties aan het verouderen zijn en brengen de mogelijkheden voor renovatie en transitie in kaart. Daarbij verkennen we (provinciale) subsidiemogelijkheden. In het uitvoeringsprogramma zijn voor deze doelstelling extra middelen opgenomen.
2b.4 We versterken de werking van het ondernemersfonds.	Versterken werking Ondernemersfonds We evalueren samen met ondernemers de werking van het ondernemersfonds. De positieve punten behouden we en we inventariseren samen waar we de werking kunnen versterken.
2b.5 We bieden ondernemers excellente dienstverlening.	Excellente dienstverlening 'De rode loper' Accountmanagers bedrijven onderhouden goede contacten met het bedrijfsleven en adviseren over bedrijfsontwikkelingen. Voor ondernemers die zich willen vestigen of gevestigde ondernemers met een (uitbreidings)vraag wordt de rode loper uitgerold. Zij ervaren snelle procedures en waar nodig maatwerk.
2c.1 We zorgen er met een ruimhartig minima-beleid voor dat we de negatieve effecten van armoede beperken.	Ruimhartig minimeleid, voor mensen die niet kunnen werken en een laag inkomen hebben. De snelste route uit armoede loopt van de bijstand naar een betaalde baan. We weten ook dat die route niet door iedereen afgelegd kan worden. De Sociale Dienst Drechtsteden voert

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	daarom voor ons het minimabeleid uit, dat bestaat uit voorzieningen als het persoonlijk minibusbudget, stichting leergeld en het sms-kinderfonds). Dit regionale minimabeleid compenseert de negatieve effecten van armoede maar gedeeltelijk. We weten dat het rijksbeleid ervoor zorgt dat ook mensen die volledig gebruik maken van alle beschikbare voorzieningen en regelingen en adequaat financieel beheer plegen, maandelijks tekort komen. Een aanvullend lokaal minimabeleid, met aanvullende vergoedingen voor sport, cultuur, kleding en onderwijskosten is nodig om dit tekort te beperken. In het uitvoeringsprogramma zijn voor deze doelstelling extra middelen opgenomen. Automatisch toekennen lokale en regionale voorzieningen. Nog te veel mensen in armoede, maken geen gebruik van alle lokale voorzieningen en regelingen waar zij wel recht op hebben. We onderzoeken en experimenteren met de mogelijkheden om dergelijke voorzieningen en regelingen automatisch toe te kennen.
2c.2 We zorgen dat we mensen die in armoede leven vinden en bevorderen het gebruik van de beschikbare voorzieningen en regelingen.	Via het Eropaf-team en de wijkteamlocaties vinden we mensen in armoede Door de inzet van het Eropaf team en in de wijkteamlocaties vinden we mensen die in armoede leven en geen gebruik maken van regelingen en voorzieningen die wel beschikbaar zijn. In de buurten sporen we op complexniveau, onder andere met de inzet van een sleutelfiguren, naar mensen die in armoede leven. Zij worden begeleid in het aanvragen van de regelingen en voorzieningen waar zij recht op hebben.
2d.1 We investeren in preventie van schulden en zorgen dat voorzieningen als schuldhelpverlening en budgetbeheer toegankelijk en duurzaam zijn.	Investeren in het voorkomen van schulden en bestaande schulden snel aanpakken! De Sociale Dienst Drechtsteden voert het formele aanbod bestaande uit (Preventief) budgetbeheer en schuldhelpverlening uit. We werken aan de toegankelijkheid van dit aanbod, zodat ook mensen met een licht verstandelijke beperking en beperkte taalvaardigheden goed geholpen worden. We zorgen dat het informele lokale aanbod van Diverz (schuldhelpmaatjes) en van de Sociaal raadslieden hier excellent op aansluit. Op het gebied van preventie helpen we inwoners via cursussen om inzicht en overzicht te krijgen in hun financiële situatie. Het investeren in

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	financiële opvoeding, jong geleerd is oud gedaan, (samen met de ouders) kan de financiële slagkracht in de toekomst verbeteren.

(Verplichte) beleidsindicatoren *	0-meting	2019	bron
2a. Alle inwoners van Zwijndrecht doen mee			
Netto arbeidsparticipatie % (v/d werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking) (2017)	65,4	>	CBS Arb. deelname
Personen met bijstandsuitkering (aantal per 1000 inwoners) (2017)	41,5	<	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 1000 inwoners van 15-65 jaar) (2017)	0	>	CBS Participatiewet
Werkloze jongeren % (16 t/m 22 jarigen) (2015)	0,9	≤	Verwey Jonker Inst.
Kinderen in uitkeringsgezin % (tot 18 jaar) (2015)	9,7	<	Verwey Jonker Inst.
% kinderen dat in armoede leeft (2015)	9,65	<	Verwey Jonker Inst.
2b. We behouden en verbeteren het ondernemersklimaat in Zwijndrecht.			
Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar) (2017)	108	≥	LISA
Functiemenging % (2017)	51	=	LISA
Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-65) (2017)	777,2	≥	LISA

* www.waarstaatjegemeente.nl

Verbonden partijen	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht	Risico's
GRD	De groeiagenda is vastgesteld. Door uitvoering van deze agenda draagt de <i>Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden</i> bij aan het bereiken van onze doelstelling, onder door het aantrekken van (nieuwe) bedrijven en het vergroten	Risico: bestuurlijk Kans: laag

Verbonden partijen	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht	Risico's
	van de werkgelegenheid (door onder andere het bieden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat).	
GR Drechtwerk	De Gemeenschappelijke Regeling Drechtwerk draagt bij aan het Programma Bestrijding Armoede (onderdeel werk en inkomen) door het in stand houden van werkplekken onder aangepaste omstandigheden van Sw-medewerkers. In 2018 onderzoeken we welke aanvullende rol Drechtwerk kan spelen binnen de uitvoering van de Participatiewet door middel van Drechsteden Actief. Drechtwerk kan voor ons een partner zijn bij het behalen van doelstellingen rondom de arbeidsparticipatie van mensen met een beperking of met een grote afstand tot de arbeiders. We bespreken in 2018 met Drechtwerk hoe we hierin kunnen samenwerken. Tevens nemen gemeenten en (incidenteel) derden diensten af van Drechtwerk (bijvoorbeeld groenonderhoud, zwerfvuil bestrijding, schoonmaak van accommodaties).	Risico: financieel (negatieve exploitatiere-sultaten) Kans: hoog
SDD	Uitvoering Participatiewet De Sociale Dienst Drechsteden voert de Participatiewet uit voor de gemeente. Hoofddoel van de Participatiewet is om zo veel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen, het liefst in een reguliere baan, zo nodig met extra hulp of op een aangepaste werkplek. Als werken niet mogelijk is zijn er participatieplekken waar inwoners met behoud van uitkering en op vrijwillige basis een aantal dagdelen per week aan de slag gaan. De participatieplekken worden zoveel mogelijk lokaal gerealiseerd. Uitvoering minimabeleid en schuldhulpverlening De Sociale Dienst Drechsteden (SDD) voert het minimabeleid en schuldhulpverlening (SHV) uit. Zo kan men via de SDD onder andere een tegemoetkoming in de kosten voor kinderopvang en peuterspeelzaalwerk aanvragen. Ook voor aanvragen van bijzondere bijstand, de participatiebonus en het persoonlijk minimabudget is de SDD er. Verder kunnen inwoners van Zwijndrecht gebruik maken van de collectieve zorgverzekering en het SMS-kinderfonds (stichting Leergeld), waarbij kinderen tot 18 jaar kunnen meedoen aan muziek en sport. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor crisishulp en schuldbemiddeling. Consulenten van de sociale dienst zoeken aansluiting bij de activiteiten van het wijk- en jeugdteam. Bijvoorbeeld bij thema's zoals financiële zelfredzaamheid. Er zijn en worden afspraken gemaakt over goede afstemming tussen de activiteiten van de SDD en die van het wijk- en jeugdteam. Dit draagt bij aan goede opschaling en afschaling van zorg.	Risico: financieel (overschrijden budget) Kans: hoog

Verbonden partijen	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht	Risico's
ROM-D	De ROM-D draagt aan de versterking van de regionale economie door onder andere het uitgeven van kavels, de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen	Risico: financieel Kans: midden

Uitgebreide informatie over alle Verbonden partijen van de gemeente Zwijndrecht treft u aan in de betreffende paragraaf vanaf pagina 106.

2.4 Wat mag het kosten?

Programma 2 Bestrijding van armoede	Rekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
380 Economie beleid	-479	68	-411	-448	44	-404	-449	0	-449	-409	-384	-384
390 Industrie	-891	1.086	195	-803	1.225	422	-588	1.225	637	637	637	637
400 Markt	-93	132	39	-79	89	10	-78	71	-7	-6	-7	-7
410 Werk en Inkomen	-27.059	14.076	-12.983	-27.283	14.446	-12.837	-27.610	14.628	-12.982	-12.512	-12.241	-12.020
Mutaties reserves	0	1.693	1.693	0	967	967	0	456	456	0	0	0
Resultaat	-28.522	17.055	-11.467	-28.613	16.771	-11.842	-28.725	16.380	-12.345	-12.290	-11.995	-11.774

- = Nadelig / += Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 3 Welzijn en Zorg

3.1 Inleiding

De nieuwe bestuursperiode (2018-2022) brengt in Zwijndrecht een ambitieus programma met zich mee met stevige doelstellingen op het domein van welzijn en zorg.

Met goede voorzieningen op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en gezondheid zorgen we voor een goede en gezonde basis voor alle inwoners. We zorgen voor een stevig preventief gezondheidsbeleid en dat wanneer er zorg nodig is die laagdrempelig toegankelijk is ondermeer via de door ontwikkeling van de Vivera wijkteams naar een 0 tot 100 toegang

Als er complexe problematiek speelt zorgen we voor casusregie en een aanspreekpunt per huishouden. We organiseren doorzettingsmacht die over de verschillende zorgdomeinen heengaat daar waar onze systemen van zorg en ondersteuning tekortschieten en inwoners tussen wal en schip dreigen te raken. Daar waar nodig kijken we opnieuw naar de samenwerking met partners en binnen de gemeenschappelijke regelingen.

Specifiek zetten we oa in op een verdere aanpak van kindermishandeling waarbij we de kinderen die te maken hebben (gehad) met kindermishandeling in beeld hebben.

Voor de intensivering op het programma Zorg en Welzijn vragen we in het uitvoeringsprogramma om extra financiële middelen.

Het betreft activiteiten die tot en met 2018 vielen onder de drie programma's in de voorgaande begroting: Jeugd en onderwijs (programma 1), Welzijn en zorg (programma 2) en Cultuur, sport en recreatie (programma 3). De afgelopen jaren hebben we goede ervaringen opgedaan met het integrale programma Sociaal domein 2017-2018. Die basis vormt samen met de ambities uit het raadsprogramma "Krachtig Zwijndrecht" de opmaat naar een programma Sociaal domein 2019 – 2022. De aanpak hierbij is "samen met de samenleving", "minder papier meer doen" en "buurt- en complexgericht". We werken aan oplossingen over de 'oude' programma's en beleidsterreinen heen, omdat ze een meer integrale aanpak vragen.

3.2 Wat willen we bereiken

Doelstelling Raadsprogramma	Toelichting doelstellingen Raadsprogramma	Doelstellingen 2019-2022
3a. Een gezonde basis voor iedereen	Een samenleving waarin iedereen tot zijn recht kan komen, begint bij mogelijkheden in je nabije omgeving om je te ontwikkelen, mee te doen, gezien te worden, anderen te ontmoeten en erbij te horen. Voorzieningen zoals sport, kunst, cultuur en onderwijs, waar je betrokken kunt zijn als deel-	3a.1 Focus op preventie: voorkomen is beter dan genezen
		3a.2 Een gezonde leefstijl is de normaalste zaak van de wereld
		3a.3 Kunst en cultuur zijn er voor iedereen om zich te ontplooiën

	nemer, vrijwilliger of professional, zijn daarvoor onmisbaar. Vanuit preventie is dit ook de omgeving waar we de eventuele belemmeringen die inwoners ervaren om mee te doen signaleren en hen kunnen stimuleren om dit (met een steuntje in de rug) op te pakken.	
3b. Als zorg nodig is, wordt deze goed en op het goede moment geleverd	Waar inwoners niet volledig zelfredzaam zijn en ook hun netwerk niet toereikend is, biedt de gemeente passende zorg en ondersteuning. In een combinatie van algemene voorzieningen en individuele maatwerkoplossingen. Ons doel is om deze zo laagdrempelig en 'licht' mogelijk, dichtbij inwoners om wie het gaat aan te bieden en aan te sluiten op wat zij nodig hebben. Daarnaast zorgen we dat de toegang naar zwaardere zorg en ondersteuning goed geregeld is voor inwoners die dat nodig hebben.	3a.4 Kinderen en jongeren ontwikkelen hun talenten en optimaliseren hun kansen
		3a.5 Inwoners uit Zwijndrecht kunnen goed lezen en schrijven en hebben goede digitale vaardigheden
		3a.6 Inwoners hebben een sociaal (steun)netwerk
		3a.7 Nieuwkomers voelen zich snel thuis in Zwijndrecht en doen mee in de samenleving
		3b.1 Inwoners kunnen op een centraal en laagdrempelig punt terecht voor informatie, advies en ondersteuning rond inkomen, wonen, zorg en welzijn
		3b.2 Inwoners die iets willen betekenen voor een ander ondersteunen we daarbij
		3b.3 Kwetsbare groepen krijgen de juiste hulp en ondersteuning om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen
		3b.4 Geweld hoort nergens thuis
3c. Inwoners en hun (zorg)vragen staan centraal	Als complexe zorg of ondersteuning nodig is in een huishouden zien we nog vaak een versnipperde aanpak. We willen de bureaucratie verminderen en het huishouden echt centraal stellen. Daarvoor is het van belang dat er voor huishoudens één aanspreekpunt komt, die de uitvoering van het één huishouden, één regisseur, één plan principe coördineert. We kijken met betrokken partners, zoals de SDD, opnieuw naar hoe we ons systeem	3c.1 Integrale aanpak in het sociale domein
		3c.2 Samen met inwoners en partners werken aan wat belangrijk is voor inwoners

	voor zorg en ondersteuning georganiseerd hebben en of er aanpassingen nodig zijn in de verdeling van taken en verantwoordelijkheden. We organiseren de voorzieningen zo dicht mogelijk bij onze inwoners.	
--	--	--

3.3 Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
3a.1 Focus op preventie: voorkomen is beter dan genezen	- We formuleren een visie op preventie en passen deze toe in de verschillende thema's waar we aan werken. - We hebben in beeld welke preventieve voorzieningen Zwijndrecht inwoners te bieden heeft en of deze aansluiten bij de maatschappelijke opgave en behoeften van inwoners. Met de opdrachten Preventief Jeugdbeleid en Brede Welzijnsaanpak bevorderen we dat algemene voorzieningen preventief worden ingezet en dat partners en gemeente hier tijdig signaleren of inwoners belemmeringen ervaren om mee te doen. - De voorzieningen zijn op orde: kwalitatief goede en laagdrempelige voorzieningen (accommodaties en activiteiten) voor Ontmoeting, Sport en Cultuur.
3a.2 Een gezonde leefstijl is de normaalste zaak van de wereld	Via wonen, recreëren en leren stimuleren we alle Zwijndrechtenaren, jong en oud, tot een gezonde leefstijl. - Samen met scholen, sportverenigingen en welzijnswerk, werken we aan preventie van genotsmiddelen- en gameverslaving. Onder andere via de Gezonde School, de JOGG aanpak (Jongeren op Gezond Gewicht), Rookvrije generatie en het Jongerenwerk. - Het behouden van de Wijkverpleegkundige functie, zoals genoemd in het raadsprogramma, is onderdeel van de 0-100 werkwijze. In het uitvoeringsprogramma zijn voor deze doelstelling extra middelen opgenomen. We willen mogelijk maken dat iedereen die wil sporten, ook daadwerkelijk kan sporten. - We stimuleren deelname aan sportactiviteiten onder Zwijndrechtse inwoners. Onder

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	andere via de VIVERA Sportcoaches en Toppie en Mattie coaches. - We ondersteunen sporters met een handicap. - We zetten sport in als instrument bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken en stimuleren samenwerking door maatschappelijke partners hiertoe. - Conform het Raadsprogramma onderzoeken we hoeveel kinderen zonder zwemdiploma van school gaan en hoe we dit eventueel kunnen verbeteren.
3a.3 Kunst en cultuur zijn er voor iedereen om zich te ontplooien	Culturele activiteiten dragen bij aan ontplooiing en ontwikkeling van talenten van jong en oud. - We stimuleren deelname aan kunst- en cultuuractiviteiten onder Zwijndrechtse inwoners. Onder andere via de Toppie en Mattie coaches. Het draait om ontmoeten, samen ontspannen, beleven en om meedoen. - We streven naar versterking van de culturele sector met nieuwe evenementen en activiteiten, door netwerken tussen (maatschappelijk) ondernemers en kunstenaars te stimuleren. - We stimuleren inwoners, en specifiek jongeren, om mee te doen in het organiseren van evenementen. - We zetten cultuur in als instrument bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken. Bijvoorbeeld door via culturele activiteiten de leefbaarheid en sociale samenhang te bevorderen. En we stimuleren samenwerking door maatschappelijke partners hiertoe.
3a.4 Kinderen en jongeren ontwikkelen hun talenten en optimaliseren hun kansen	- We spreken de krachten en kwaliteiten van kinderen en jongeren aan om kansen te optimaliseren. Dit doen we onder andere via het Onderwijsachterstandenbeleid, brede schoolbeleid, handhaving kinderopvang, peuterspeelzaalwerk. - We versterken de opvoedomgeving door inzet van lichte instrumenten waar ontspanning en advies, maar ook hulp en ondersteuning, samengaan. Onder andere: het jongerenplatform GoodtoKnow, ouder-kind festival, enzovoort.

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	- Versterken samenwerking met verschillende partners waaronder onderwijs & opvang; professionals op vindplaatsen inzetten onder meer in het kader van de doorlopende lijn (op peuterspeelplaats, in voortgezet onderwijs et cetera). - Via Onderwijs en Jongerenwerk dagen we jongeren uit om zelf na te denken en dingen te ondernemen.
3a.5 Inwoners uit Zwijndrecht kunnen goed lezen en schrijven en hebben goede digitale vaardigheden	Onze ambitie is om het percentage laaggeletterden naar beneden te brengen. Om de (arbeids-) participatie en de zelfredzaamheid van mensen te verhogen. - We zorgen dat we laaggeletterden en kinderen met een taalachterstand bereiken en dat er een voldoende passend aanbod is waar we ze naartoe kunnen.
3a.6 Inwoners hebben een sociaal (steun)netwerk	Eenzaamheid heeft grote impact op de gezondheid en het welzijn van inwoners. Het gevoel van eenzaamheid onder onze inwoners neemt toe. Met een aanpak eenzaamheid willen we dat tij keren. We willen voorkomen dat mensen sociaal geïsoleerd raken.
3a.7 Nieuwkomers voelen zich snel thuis in Zwijndrecht en doen mee in de samenleving	We investeren in nieuwkomers (en mensen die hier langer zijn). De opgave bestaat uit het bieden van een breed integratieprogramma. Met de aanpak 'Thuis in Zwijndrecht' bieden we een programma dat aandacht heeft voor: inburgering, huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg, vrijwilligerswerk en sport en vrije tijd. Een case-manager vanuit Vluchtelingenwerk maakt met partners een persoonlijk ondersteuningsplan voor drie jaar, vanuit de mogelijkheden van de statushouder. Dit voorkomt uitsluiting door werkloosheid, taalachterstand en voorkomt een langdurig verblijf in een uitkeringssituatie.
3b.1 Inwoners kunnen op een centraal en laagdrempelig punt terecht voor informatie, advies en ondersteuning rond inkomen, wonen, zorg en welzijn	- In het raadsprogramma heeft de raad de wens opgenomen voor een wijkteam van 0–100 jaar. Doel hiervan is om een centrale toegang voor informatie, advies en ondersteuning te creëren voor inwoners van alle leeftijden, vanuit samenwerking tussen de expertisegebieden jeugdkolom, wijkteam en basisvoorzieningen. In 2019 gaan we met de betrokken partners van het VIVERA Wijkteam en het CJG/Jeugdteam in gesprek over deze ambitie en maken we een visie op mo-

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	gelijkheden om een integratie van de toegang en werkwijzen te realiseren, die logisch is voor onze inwoners. - We willen een (meer) soepele overgang van de hulpverlening van jeugdhulp naar volwassenenhulp voor jeugdigen na het bereiken van het achttiende levensjaar, wanneer vervolghulp een logisch gevolg is. Waarbij de leefwereld van jongeren het vertrekpunt is, niet de systeemwereld. Als onderdeel van de samenwerking 0-100 maken het CJG/Jeugdteam en het VIVERA Wijkteam (ook met andere partners, zoals de SDD) samenwerkingsafspraken over casemanagement en voor een tijdige warme overdracht. Onder andere over het begeleiden van jongeren naar school, werk en zelfstandig wonen en volwassenenhulp op basis van vaste criteria. - In 2019 geven de partners van het VIVERA Wijkteam en Diverz (welzijn) invulling aan de opdracht Brede welzijnsaanpak. De integrale opdracht verbindt zorg en welzijn en het informele en het formele netwerk op lokaal niveau. De rol van preventief werken en de signaleringsfunctie worden hiermee versterkt. Professionals maken gebruik van elkaars expertise en versterken elkaar en kunnen tot innovatie in het aanbod komen. - In 2019 geven de partners van het CJG/Jeugdteam uitvoering aan de Opdracht Preventief Jeugdbeleid. Hiermee bevorderen we de samenwerking in de jeugdkolom, met het wijkteam en met de basisvoorzieningen en is de toegang tot de algemene voorzieningen in de jeugdkolom voor inwoners op een eenduidige wijze georganiseerd. - Aandacht voor onafhankelijke cliëntondersteuning, zoals genoemd in het raadsprogramma, is onderdeel van de 0-100 werkwijze. De cliëntondersteuning is ondergebracht in de VIVERA wijkteams en in het CJG/Jeugdteam. Een onderzoek onder betrokken professionals is uitgevoerd. Momenteel worden gebruikerservaringen opgehaald. Daarna volgen aanbevelingen voor de invulling van onafhankelijke cliëntondersteuning.

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
3b.2 Inwoners die iets willen betekenen voor een ander ondersteunen we daarbij	We willen mantelzorgers ondersteunen en ontzorgen, zodat zij hun zorg zo goed mogelijk kunnen blijven verlenen - Via acties en samenwerking tussen partners krijgen we meer (volwassenen en jongeren) in het vizier en zorgen we dat de beschikbare informatie, advies en ondersteuning hen beter bereikt. - De integrale samenwerking tussen Vivera partners rondom het thema Mantelzorg wordt verbeterd en versterkt. Vrijwilligers(organisaties) worden ondersteund om zich in te kunnen zetten voor een ander - We stimuleren, bevorderen en waarderen vrijwilligerswerk door ondersteuning van vrijwilligers (georganiseerd en ongeorganiseerd) en –organisaties.
3b.3 Kwetsbare groepen krijgen de juiste hulp en ondersteuning om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen	- Conform het Raadsprogramma ontwikkelen we plannen om het thema 'waardig ouder worden' een plek te geven in ons beleid. - We organiseren opvang (maatschappelijke opvang en vrouwenopvang) en beschermd (thuis) wonen voor de inwoners die zich niet zelfstandig in de samenleving kunnen handhaven. - We maken een sluitende aanpak verwarde personen. - Tot en met 2019 heeft de gemeenteraad vanuit het budget Beschermd wonen en opvang, middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van een extra inlooppunt GGZ en voor extra GGZ expertise in het VIVERA Wijkteam, in vervolg op het succes van het inlooppunt in Xiejezo en op basis van behoefte aan meer GGZ expertise. - Met de inzet van de Vivera wijkteams dragen we bij aan de juiste hulp en ondersteuning aan inwoners. In het uitvoeringsprogramma vragen we middelen om de extra impuls in het Vivera wijkteam te continueren.
3b.4 Geweld hoort nergens thuis	De ambitie van de gemeente is om het aantal kinderen waarbij kindermishandeling is geconstateerd en het aantal gevallen van huiselijk geweld drastisch naar beneden te brengen. - Alle kinderen die te maken hebben met mishandeling zijn in beeld en krijgen de juiste

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	zorg en aandacht in het uitvoeringsprogramma zijn voor deze doelstelling extra middelen opgenomen. - We zetten de geïntensiveerde aanpak kindermishandeling voort. De inzet van de aandachtfunctionaris wordt voortgezet in 2019. - En we verbreden de aanpak Kindermishandeling naar huiselijk geweld.
3c.1 Integrale aanpak in het sociale domein	De inwoner centraal Voor 90/95% van de inwoners is het systeem van zorg en ondersteuning adequaat georganiseerd. We weten ook dat dit systeem knelt bij kwetsbare inwoners met complexe, vaak multidisciplinaire zorgvragen. Op de snijvlakken van wetten en organisaties (jeugd, participatie, Wmo) en van algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen lukt het nog niet altijd om goed te beantwoorden aan de zorg- en ondersteuningsvraag van een huishouden. Dat brengt ons tot een aantal maatregelen waarmee we inwoners betere zorg en ondersteuning gaan bieden: 3D-taskforce (Casusregie en doorzettingsmacht) We hebben in het uitvoeringsprogramma het voorstel gedaan om te starten met een 3D-taskforce. In dit uitvoeringsprogramma hebben we ook de voor deze doelstelling extra benodigde middelen opgenomen. De beoogde taskforce bestaat uit 2 professionals met doorzettingsmacht die zo nodig 'dwars door het systeem heen' de regie nemen en een integrale aanpak ontwerpen en verankeren. De ingreep zorgt direct in de betreffende huishoudens voor een doorbraak en biedt aanvullend inzichten die we gebruiken om het systeem te optimaliseren. Van sectoraal naar integraal beleid We werken op verschillende niveaus aan ontschotting en integraliteit in het sociale domein, lokaal doen we dat bijvoorbeeld door budgetten te ontschotten en door in de uitvoering een 0–100 jaar sociaal wijkteam te realiseren. Regionaal doen we dat door samen met de gemeenten in de Drechtsteden, de Sociale Dienst Drechtsteden en de Serviceorganisatie Jeugd te werken aan ontschotting en innovatie.

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	Onderzoek toegankelijkheid van ons zorgsysteem In samenwerking met het Rijk maken we voor mensen met een licht verstandelijke beperking (lvb) zichtbaar wat er bij een life-event mis kan gaan op één of meer van de volgende gebieden: werk, wonen, overgang 18-/18+, zorg en inkomen. We onderzoeken: Waar lopen mensen met een lvb tegenaan? Wordt de doelgroep herkend? Waar raken we mensen kwijt? Hoe kunnen we het systeem versimpelen, zodat iedereen er beter van wordt? Alle inwoners profiteren van de verbeteringen in het systeem die dit project oplevert.
3c.2 Samen met inwoners en partners werken aan wat belangrijk is voor inwoners	Buurtaanpak In een aantal buurten in Zwijndrecht staat de leefbaarheid onder druk. Om de kwetsbaarheid van deze buurten te verminderen is de Buurtaanpak gemaakt. De aanpak 2018-2019 is toegespitst op de negen meest kwetsbare buurten en complexen in Zwijndrecht. Samen met sociale partners en bewoners werken we aan integrale maatregelen om de leefbaarheid en (sociale) veiligheid te vergroten, die: - Perspectief bieden voor bewoners. - Het onderlinge contact en interactie in de buurten verbeteren. - Zorgdragen voor een hele, schone en veilige buurt samen met bewoners. - Zelfredzaamheid bevorderen. - Drempels voor zorg- en hulpverlening verlagen. - Concentratie van probleemhuurders tegengaan. De Buurtaanpak wordt steeds meer een begrip in de buurten en een laagdrempelige toegang voor inwoners om zorgen en successen te delen.

(Verplichte) beleidsindicatoren*	0-meting	2019	bron
3a. Een gezonde basis voor iedereen			
Clënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 1000 inwoners) (2016)	32	<	CBS MSD WMO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO) (2016)	2,1	<	DUO

Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2017)	0,8	<	DUO
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2017)	32	<	DUO
% niet sporters (2016)	52,4	<	RIVM
3b Als zorg nodig is, wordt deze goed en op het goede moment geleverd			
% jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp (2017)	11,6	<	CBS Jeugd
% jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming (2017)	1,2	<	CBS Jeugd
% jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering (2017)	0,5	<	CBS Jeugd
% jongeren met een delict voor de rechter (2015)	1,4	<	Verwey Jonker inst.

www.waarstaatjegemeente.nl

Verbonden partijen	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht	Risico's
Dienst Gezondheid en Jeugd (doelstelling 3a)	Vanuit de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid en Jeugd – onderdeel Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) wordt een bijdrage geleverd aan doelstelling 3a: een gezonde basis voor iedereen. De DG&J voert namens de gemeente een aantal taken uit zoals het instellen en in stand houden van een gezondheidsdienst en de uitvoering van wettelijke taken vanuit de Wet publieke gezondheid: - Ziektepreventie (Jeugdgezondheidszorg) - Gezondheidsbescherming (o.a. rijksvaccinatieprogramma) - Gezondheidsbevordering (o.a. monitoring van de opbrengsten van het JOGG programma)	Financieel risico: indien negatief resultaat exploitatie resultaat. Kans: laag
Serviceorganisatie Jeugd/ Stichting Jeugdteams ZHZ (doelstelling 3b en 3c)	Vanuit de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid en jeugd – onderdeel Serviceorganisatie Jeugd wordt een bijdrage geleverd aan doelstelling 3b: Zorg op het goede moment en 3c: inwoners en hun vraag centraal. Dit doen zij onder andere door middel van de contractering van en inkoop bij zorgaanbieders die jeugdhulp bieden. Daarnaast contracteren zij het jeugdteam dat lokaal in Zwijndrecht ondersteuning biedt en het voorportaal is voor zwaardere zorg.	
Sociale Dienst Drechtsteden (doelstelling 3b en 3c)	Vanuit de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden – onderdeel Sociale Dienst Drechtsteden wordt een bijdrage aan doelstelling 3b: Zorg op het goede moment	Financieel (overschrijden budget)

Verbonden partijen	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht	Risico's
	en 3c: inwoners en hun vraag centraal. Zij doen dit onder andere door: - Het bieden van WMO Maatwerkvoorzieningen - Uitvoering van het minimabeleid - Uitvoering van de Participatiewet	Kan; hoog

Uitgebreide informatie over alle Verbonden partijen van de gemeente Zwijndrecht treft u aan in de betreffende paragraaf vanaf pagina 106.

3.4 Wat mag het kosten?

Programma 3 Welzijn en zorg	Rekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
260 Cultuur, Kunst en Openbare bibliotheek	-1465	33	-1.432	-1582	0	-1.582	-1.725	0	-1.725	-1.725	-1.725	-1.724
280 Sport en Recreatie	-1367	2	-1.365	-1771	0	-1.771	-1.466	0	-1.466	-1.470	-1.488	-1.493
290 Maatschappelijke dienstverlening	-11400	2015	-9.385	-12059	912	-11.147	-11.828	71	-11.757	-11.731	-11.678	-11.679
300 Publieke gezondheidszorg	-487	21	-466	-758	0	-758	-976	0	-976	-846	-846	-846
310 Wijkwerk	-2057	0	-2.057	-2052	0	-2.052	-2.059	0	-2.059	-1.864	-1.864	-1.864
320 Jeugd en Opgroeien	-12117	97	-12.020	-13068	0	-13.068	-13.184	0	-13.184	-13.284	-13.284	-13.265
340 Onderwijs en Educatie	-1.419	447	-972	-1.515	456	-1.059	-1.586	456	-1.130	-1.130	-1.130	-1.130
Mutaties reserves	-55	1.173	1.118	-450	1.448	998	0	414	414	129	0	0
Resultaat	-30.367	3.788	-26.579	-33.255	2.816	-30.439	-32.824	941	-31.883	-31.921	-32.015	-32.001

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 4 Veiligheid en leefomgeving

4.1 Inleiding

Veiligheid is een belangrijk thema in onze samenleving in het algemeen en in Zwijndrecht in het bijzonder. Ook voor de komende raadsperiode stellen wij daarom een integraal veiligheidsprogramma op waarin alle veiligheidsdomeinen zijn beschreven en zijn voorzien van doelstellingen en activiteiten. Vooral op het terrein van de "Openbare orde en veiligheid" (OOV) is er in de afgelopen raadsperiode sprake geweest van een intensievere aanpak (onder andere resulterend in de invoering van wijkpreventie). In een samenleving waarin de nadruk meer is komen te liggen op veiligheid en risicobeheersing wordt de rol van de burgemeester als handhaver van de openbare orde steeds belangrijker. Daarom richten wij onze aandacht in de komende jaren intensief op de aanpak van hennepsteelt, van woonoverlast en van ondermijnende criminaliteit.

De middelen voor het Actieprogramma Veilig (€ 25.000) lopen per 1 januari 2019 af en daarom zullen wij u via het Uitvoeringsprogramma opnieuw om een werkbudget vragen voor de jaren 2019 en volgende (eind 2018 bieden wij u het nieuwe vierjarig Actieprogramma Veilig aan).

Het beheren en onderhouden van de openbare ruimte

Samen met verschillende partners werken we aan een veilige en leefbare gemeente, waar inwoners zich thuis voelen. De openbare ruimte speelt daarin een belangrijke rol; straten, pleinen, plantsoenen en parken. Op deze plekken komen inwoners en bezoekers elkaar tegen. Deze plekken geven Zwijndrecht een fris en fraai aanzien en bepalen haar identiteit. We willen een uitnodigende openbare ruimte creëren, waar mensen met plezier verblijven.

4.2 Wat willen we bereiken?

Doelstelling Raadsprogramma	Toelichting doelstellingen Raadsprogramma	Doelstellingen 2019-2022
1. Prettig wonen.	Met verschillende partners zorgen we voor een bereikbare en leefbare gemeente. De openbare ruimte speelt daarin een belangrijke rol, denk bijvoorbeeld aan de wegen, het groen, het riool, maar ook de begraafplaatsen. Een leefbare openbare ruimte is over het algemeen een schone, hele en veilige buitenruimte waar inwoners en bezoekers zich thuis voelen. We borgen de veiligheid van onze bewoners en waar nodig vergroten we	a.1. We streven naar verbetering van de veiligheid(beleving) in de woon- en leefomgeving. a.2. We streven naar goede hulpverleningsdiensten voor het bestrijden van (de effecten van) incidenten voor de bevolking. b.1. We dragen zorg voor een duurzame, klantvriendelijk inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, waarbij de maatschappelijke kosten aanvaardbaar en beheersbaar blijven. b.2. We dringen overlast door honden(-bezitters) terug en bieden voldoende gebruiksmogelijkheden voor honden(-bezitters). b.3. We brengen door het sturen van parkeergedrag, vraag en aanbod in evenwicht.

	deze door aanpak van de klassieke criminaliteit, ondermijnende criminaliteit en woonoverlast.	b.4. We bevorderen duurzame ontwikkelingen.
		b.5. We dragen zorg voor de bereikbaarheid van de havens en waterkerende werken.
		b.6. We dragen zorg voor de kwaliteit en het functioneren van het rioolstelsel.
		b.7. We beheren en onderhouden de gemeentelijke begraafplaatsen.
		b.8. We zorgen dat de kwaliteit van de groenvoorziening, zoveel mogelijk aansluit bij de wensen van de bewoners.
		b.9. We zorgen dat de kwaliteit van de wegen, bruggen en openbare verlichting zoveel mogelijk aansluit bij de wensen van de bewoners.

4.3 Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
a.1. Veilig en leefbaar wonen: verbetering veiligheidsbeleving	- Aanpak "klassieke" criminaliteit, zoals woninginbraken, auto-inbraken en fietsendiefstal. - Aanpak ondermijnende criminaliteit (waaronder sluiting hennepvelden, aanpak woonoverlast). - Deelname aan het buurtbemiddelingsproject. - Deelname aan het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) en aan de Veiligheidsalliantie Rotterdam (VAR). - Deelname aan Burgernet en ondersteuning van campagnes om inwoners te laten aansluiten bij Burgernet. - Deelname aan het Veiligheidshuis. - Verbeteren van de zichtbaarheid van politie en gemeente door proactief naar buiten te treden, informatiebijeenkomsten te houden en te communiceren over veiligheidsthema's. - We blijven in gesprek met ProRail in het kader van veiligheid op en rondom het spoor en het emplacement Kijfhoek. In het kader van Spoorzone gaan wij gesprekken aan over de vermindering van goederenvervoer ten bate van personenvervoer door Zwijndrecht en Dordrecht.
a.2. Bevolkingszorg	- We monitoren de vastgestelde opkomsttijden voor de brandweer en Bevolkingszorg en sturen waar nodig bij.

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	- We organiseren oefeningen voor Bevolkingszorg op basis van het vastgestelde meerjarenbeleidsplan Vakbekwaamheid 2019-2022. - In 2019-2020 worden de wijzigingen van de regionale doorontwikkeling ingevoerd en daarmee ook de lokale crisisorganisatie aangepast. - Leidinggevenden in de crisisorganisatie krijgen een landelijk vastgestelde opleiding. - Het behartigen van de Zwijndrechtse belangen in de VRZHZ voor Bevolkingszorg.
b.1.Grondstoffenbeleid	Bij inkoop en aanbesteding is duurzaamheid een speerpunt. Focus ligt op energie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Duurzaamheid moet verder geïntegreerd worden bij aanbesteding en inkooptrajecten. We starten een pilot. In 2019 geven we verder uitvoering aan ons beleid "inzameling en verwerking huishoudelijk afval": - Realisatie van zestien ondergrondse containers voor de inzameling van restafval in Heerjansdam. - Voorbereiden op realisatie van ondergrondse containers in de resterende delen van de bebouwde kom van Zwijndrecht. - Verder optimaliseren inzameling bij hoogbouwcomplexen. - Pilot Afvalvrije scholen. - Gerichtte communicatie en voorlichting ter vergroting van kennis en bewustwording met betrekking tot afvalscheiding.
b.2. Hondenbeleid	We dringen overlast door honden(-bezitters) terug en bieden voldoende gebruiksmogelijkheden voor honden(-bezitters).
b.3. Parkeerbeleid	Het beperken van overlast gevende geparkeerde voertuigen (onder andere uitgeven parkeervergunningen, uitvoering geven aan het "grote voertuigen-beleid").
b.4. Duurzame ontwikkelingen	We geven uitvoering aan de doelstellingen van de Energiestrategie Drechtsteden en de Zwijndrechtse Energieagenda. Belangrijke thema's zijn uitfasering van aardgas, energiebesparing in de gebouwde omgeving en door bedrijven, terugdringen van gebruik van fossiele brandstoffen, vergroten van de opwekking van duurzame energie en vergroten bewustwording. We geven hier uitvoering aan door onder andere bij gronduitgifte of verkoop vastgoed aanvullende eisen

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	te stellen, richting energieneutraal, voor nieuwbouw en renovatie. Het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed. Onderzoek naar aardgas alternatieven en mogelijkheden warmtenet (mee-denken en faciliteren ondergrondse energie-infra, afstemming IP projecten).
b.4. Natuur- en milieu educatie (NME)	Via NME en duurzaamheidscommunicatie streven wij ernaar meer bewustwording en handelingsperspectief te realiseren. Hier ligt een duidelijke relatie met de ontwikkeling en exploitatie van polder Hooge Nesse.
b.4. Lucht- en bodemkwaliteit	Samen met Drechtstedenpartners blijven we uitvoering geven aan maatregelen uit het Programma Luchtkwaliteit Drechtsteden. Daarbij bewaken en monitoren wij dat de luchtkwaliteit blijft voldoen aan wettelijke normen.
b.5. t/m b.9. Beheer openbare ruimte en participatie	- Het uitvoeren van beheerplannen: het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte, het gemeentelijk rioleringsplan, het beheerplan begraafplaatsen en het beheerplan buitensportaccommodaties. - Het monitoren van de kwaliteit van de openbare ruimte door te schouwen en een kwaliteitsmonitor. - Het informeren van inwoners over werkzaamheden in de openbare ruimte. - Het afhandelen van meldingen via de Wijklijn binnen de servicenorm. - We faciliteren inwoners die actief zijn in de buitenruimte, bijvoorbeeld middels PAK AAN!

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting	2019	bron
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren) (2017)	174	<	Bureau Halt
Harde kern jongeren (aantal per 10.000 inwoners) (2014)	0,6	≤	KLPD
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inw.) (2017)	1,1	1	CBS
Gewelddisdrijven (aantal per 1.000 inw.) (2017)	3,4	3	CBS
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inw) (2017)	2,2	2	CBS

Vernielingen en beschadigingen in openbare ruimte (2017)	4,2	4	CBS
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner) (2014)	229	<	CBS
Hernieuwbare elektriciteit (%) (2016)	1,1	>	RWS
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een Motorvoertuig % (2015)	7,0	≤	VeiligheidNL
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser % (2015)	12,0	≤	VeiligheidNL

* www.waarstaatjegemeente.nl

Verbonden partijen	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht	Risico's
GR Veiligheidsregio ZHZ	De gemeenschappelijke regeling heeft tot doel de brandweerzorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen met behoud van lokale verankering bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding.	Risico: financieel Kans: laag
GR GEVUDO	De Gemeenschappelijke regeling GEVUDO (Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en omstreken) heeft tot doel het behartigen van aandeelhoudersbelangen van de deelnemers in NV HVC, in de ruimste zin des woord, en het daarbij uitoefenen van stemrecht in de aandeelhoudersvergaderingen van NV HVC.	Risico: financieel Kans: laag
GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten. Vanuit het Regionaal Meerjarenprogramma (Rmjp) worden diverse regionale activiteiten op het gebied van duurzaamheid uitgevoerd, evenals het opstellen van het regionale energiebeleid	
Bij doelstelling b.6 t/m b.9: GR Drechtsteden	De <i>Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden</i> draagt bij aan dit programma door het opstellen van regionaal beleid en een uitvoeringsprogramma voor een regionaal verkeers- en vervoersplan, en een regionaal groenstructuurplan en uitvoeringsprogramma, waarin de hoofdlijnen van het regionaal beleid ten aanzien van de groene ruimte zijn vastgelegd. Het adviseren over en het ontwerpen en voorbereiden van civieltechnische werken alsmede het voeren van projectleiding en het houden van toezicht op de uitvoering van werken behoort tevens tot de werkzaamheden.	Risico: bestuurlijk Kans: laag

Uitgebreide informatie over alle Verbonden partijen van de gemeente Zwijndrecht treft u aan in de betreffende paragraaf vanaf pagina 106.

4.4 Wat mag het kosten?

Programma 4 Veiligheid en leefomgeving	Rekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
130 Afvalinzameling en Reiniging	-7618	7391	-227	-7715	7465	-250	-7.844	7.465	-379	-373	-249	-253
135 Hondenbeleid	-118	173	55	-139	167	28	-149	194	45	45	45	45
140 Begraafplaatsen	-789	786	-3	-871	807	-64	-818	828	10	13	13	12
150 Groenvoorziening	-2827	113	-2.714	-3127	52	-3.075	-2.220	52	-2.168	-2.041	-2.091	-2.145
151 Uitvoering Groenvoorziening	-1276	0	-1.276	-1400	0	-1.400	-1.477	0	-1.477	-1.469	-1.477	-1.485
160 Infrastructuur	-5146	171	-4.975	-5464	73	-5.391	-5.655	73	-5.582	-5.848	-6.160	-6.505
161 Uitvoering Infrastructuur	-908	1	-907	-1054	0	-1.054	-1.013	0	-1.013	-1.009	-1.010	-1.012
170 Riolering	-5626	6754	1.128	-5783	7002	1.219	-6.006	7.426	1.420	1.459	1.482	1.556
180 Parkeren	-333	430	97	-309	349	40	-256	282	26	-34	-94	-154
190 Havens	-293	56	-237	-320	53	-267	-316	54	-262	-318	-495	-492
200 Uitvoering beheerplannen	-96	0	-96	-203	0	-203	-65	0	-65	-65	-65	-65
480 Openbare orde en Veiligheid	-185	15	-170	-187	15	-172	-162	15	-147	-147	-137	-137
490 Brandweer	-3061	237	-2.824	-3020	147	-2.873	-3.256	0	-3.256	-3.435	-3.552	-3.552
530 Milieu regulier	-1.055	1	-1.054	-1.433	341	-1.092	-994	0	-994	-987	-987	-987
Mutaties reserves	-134	838	704	-363	1.056	693	-37	12	-25	91	79	79
Resultaat	-29.465	16.966	-12.499	-31.388	17.527	-13.861	-30.268	16.401	-13.867	-14.118	-14.698	-15.095

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 5 Dienstverlening en Bestuur

5.1 Inleiding

De afgelopen vier jaar is er veel inzet gepleegd om het vertrouwen dat inwoners, instellingen en bedrijven in de gemeente hebben verder te vergroten. Ook de komende vier jaar blijft dit voor ons een belangrijke doelstelling. We zetten onze "samenlevingsgerichte" werkwijze door. Een werkwijze waarmee we samen met burgers en partners kijken naar wat zij daadwerkelijk van de gemeente nodig hebben. Waar heeft de gemeente een taak of een rol, en hoe kunnen we deze rol of taak het beste ten gunste van het algemeen belang dienen.

Om succesvol het vertrouwen te vergroten streven we naar dienstverlening die klantvriendelijk, transparant en efficiënt is georganiseerd, waarbij zaken zowel via de balie, de website of de telefoon geregeld kunnen worden. Dienstverlening is niet alleen het visitekaartje van de gemeente, maar draagt ook bij aan de realisatie van de beleidsdoelen van de gemeente.

Samen met onze buurgemeenten vormen we de regio Drechtsteden. Een samenwerkingsverband dat voor ons van groot belang is om onze doelen te behalen. Naast de regio Drechtsteden hebben we nog diverse samenwerkingspartners. Hierdoor is de "netwerksamenwerking" de afgelopen jaren in intensiteit en complexiteit gegroeid. Vanuit een sterke visie gaan we bepalen hoe en met welke verbonden partijen we willen en moeten samenwerken om onze doelen effectief en efficiënt te kunnen blijven behalen.

We zien het belang van regionale samenwerking waar we een gedeelde (urgente) gemeenschappelijke opgave hebben of daar waar we door gezamenlijk op treden meer voor elkaar krijgen. De maatschappelijke (inhoudelijke) opgaven moeten ons inziens in de samenwerking leidend zijn en blijven. Zo kunnen we de zogenoemde "bulkproducten" prima op grotere schaal organiseren, maar dienen we onderwerpen die gerelateerd zijn aan lokale politiek en beleid écht lokaal te organiseren en aan te sturen. We willen in 2019 verdere stappen zetten om voor de samenwerking tussen de Drechtsteden een aantal taken anders te organiseren. Om die opgaven die daadwerkelijk op regionaal niveau liggen samen op te pakken en de opgaven die slechts één of een paar gemeenten raken met alleen die gemeenten op te pakken.

5.2 Wat willen we bereiken?

Doelstelling Raadsprogramma	Toelichting doelstelling Raadsprogramma	Doelstellingen 2019-2022
1. Het versterken van de relatie burger – politiek.	Zwijndrecht is een moderne en samenlevingsgerichte gemeente. We streven naar een inclusieve samenleving en versterken de relatie met de burger en de politiek door naar de burger te luisteren en de mening van de burger actief te stimuleren en activeren.	a.1. We behartigen de belangen van onze inwoners bedrijven en partners goed. a.2. We streven naar excellente dienstverlening.

5.3 Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
a.1. Tevredenheidsmeting/bevordering vertrouwen	Samenlevingsgericht werken is een belangrijk uitgangspunt. Eén van de effecten van samenlevingsgericht werken is een (in de ogen van de inwoners) betere responsiviteit van de gemeente. En dat leidt tot meer vertrouwen. We zetten de periodieke monitoring van vertrouwen voort, maar kiezen daarbij voor een nieuwe, meer betrouwbare, methode.
a.1. Communicatie	We geven een impuls aan de communicatie over onze doelstellingen, bijvoorbeeld door onze communicatie toe te spitsen op de doelgroep. We informeren onze inwoners over belangrijke resultaten (bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid, vertrouwen, betaald parkeren, afvalinzameling, Vivera, jeugdzorg, et cetera) en stimuleren burgerparticipatie.
a.1. Regionale samenwerking	In het proces "verstandig versterken" (commissie Deetman) zetten we duidelijk onze lijn neer dat we alleen de samenwerking opzoeken bij gedeelde (urgente) maatschappelijke opgaven of daar waar we door gezamenlijk optreden meer voor elkaar krijgen. De maatschappelijke (inhoudelijke) opgaven moeten onzes inziens in de samenwerking leidend zijn en blijven.
a.2. Dienstverlening	- We stellen steeds meer producten digitaal beschikbaar. - We passen de website permanent aan, aan de vraag van de klant. - We monitoren het gebruik van moderne communicatiemiddelen (mobiele apparaten, sociale media, WhatsApp, chat, enzovoort). - We verstevigen de beschikbaarheid van expertise in specialistische domeinen als Basisregistratie Personen (BRP), Burgerlijke Stand, APV en Bijzondere Wetten. - We toetsen en verlenen vergunningen integraal en adequaat en verwerken meldingen volgens vastgestelde protocollen. - We houden toezicht op vergunning plichtige zaken en treden handhavend op indien dat nodig is. - We continueren het toezicht op drank- en horecazaken. - We bereiden ons voor op de kentering van werkzaamheden ingaande 2019 waar productgerichte balietaken drastisch zullen afnemen en specialistisch maatwerk voor

Doelstellingen	Activiteiten 2019 – 2022
	diensten die niet digitaliseerbaar zijn en het bieden van hulp aan een ieder die vastloopt in het web van regels, procedures en instanties zullen toenemen (de gemeente als meest nabije overheid). - We intensiveren de inzet ten aanzien van privacy, gegevensveiligheid en de landelijke aanpak van adres- en identiteitsfraude. - We organiseren Europese parlementsverkiezingen, provinciale en waterschapsverkiezingen in 2019 in de gemeente Zwijndrecht.

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting	2019	bron
Formatie (Fte per 1.000 inwoners) (jaarrekening 2017)	4,57	4,70	Staf
Bezetting (Fte per 1.000 inwoners) (jaarrekening 2017)	4,03	4,12	Staf
Apparaatskosten (Kosten per inwoner) (jaarrekening 2017)	€ 487	€ 400	Staf
Externe inhuur (Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur) (jaarrekening 2017)	7,4%	9,0%	Staf
Overhead (% van de totale lasten) (jaarrekening 2017)	9,5%	10,1%	Staf
Vertrouwen in de gemeente (rapportcijfer)**	6,4	6,5	Staf
Waardering inwoners en ondernemers algehele gemeentelijke dienstverlening (score 1-10)	8,2	>	GW

** Monitor Communicatie en Bestuur

Verbonden Partijen	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht	Risico's
GRD	Door het uitvoering geven aan de groeiagenda en het regionaal Meerjarenprogramma (rMJP) draagt de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden onder andere bij aan de volgende doelstellingen van Zwijndrecht: versterken vestigingsklimaat bedrijven, verbeteren bereikbaarheid (mobiliteit), aansluiting onderwijs op bedrijfsleven, verbetering woonmilieu.	Risico: bestuurlijk en financieel Kans: laag

Verbonden Partijen	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht	Risico's
Dienstverlening Drechtsteden / OCD /GBD	Dienstverlening Zwijndrecht werkt nauw samen met Dienstverlening Drechtsteden, Dienstverlening Papendrecht en het Smart Datacentrum van de Belastingdienst Drechtsteden in Sliedrecht (waaronder ook het Onderzoekscentrum Drechtsteden valt). We werken in dezelfde systemen en harmoniseren onze werkwijzen. We ontwikkelen samen, delen specialismen, bieden onderlinge ondersteuning en voeren activiteiten voor elkaar uit (bijvoorbeeld telefonie). Dienstverlening Zwijndrecht wil een sterke speler zijn in de regio en een actieve bijdrage leveren aan de doorontwikkeling van de kwaliteit van dienstverlening en basisregistraties in het netwerk van de Drechtsteden.	Risico: bestuurlijk en financieel Kans: laag

Uitgebreide informatie over alle Verbonden partijen van de gemeente Zwijndrecht treft u aan in de betreffende paragraaf vanaf pagina 106106.

5.4 Wat mag het kosten?

Programma 5 Dienstverlening en bestuur	Rekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
420 Algemeen Bestuur	-918	0	-918	-1002	0	-1.002	-994	0	-994	-994	-993	-1.013
440 Dagelijks Bestuur	-1258	184	-1.074	-958	0	-958	-941	0	-941	-941	-941	-941
445 Ondernemingsraad	-30	0	-30	0	0	0	0	0	0	0	0	0
470 Beleidsontwikkeling daadkrachtig Bestuur	-938	0	-938	-1232	0	-1.232	-1.367	0	-1.367	-1.367	-1.367	-1.367
500 Gemeentewinkel	-1838	64	-1.774	-1892	55	-1.837	-1.890	55	-1.835	-1.708	-1.786	-1.788
505 Omgevingsvergunning	-855	738	-117	-868	428	-440	-847	438	-409	-409	-409	-409
520 Leges	-420	972	552	-330	810	480	-185	537	352	325	313	337
Mutaties reserves	0	49	49	0	92	92	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-6.257	2.007	-4.250	-6.282	1.385	-4.897	-6.224	1.030	-5.194	-5.094	-5.183	-5.181

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Financiën

Het onderdeel financiën bevat de activiteiten en de daaraan verbonden lasten voor de producten (taakvelden):

- Belastingen	€ 395.000
- Belastingen (deel Precario)	€ 464.000
- Beleggingen	€ 28.000
- Onvoorzien	€ 50.000
- Overige baten en lasten	€ -27.000

De bijbehorende baten zijn verwerkt onder de algemene dekkingsmiddelen. Het totaal bedrag van de lasten (voor bestemming) bedraagt € 910.000 (exclusief mutaties reserves) en betreft de volgende producten:

Onderdeel Financiën	Rekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
540 Belastingen (lasten)	-830	0	-830	-877	0	-877	-859	0	-859	-859	-859	-429
545 Beleggingen (lasten)	-43	0	-43	-32	0	-32	-28	0	-28	-28	-28	-28
550 Onvoorzien	0	0	0	-50	0	-50	-50	0	-50	-50	-50	-50
560 Overige baten en lasten	-38	235	197	-166	0	-166	27	0	27	59	85	12
921 Algemene uitkering gem.fonds (lasten)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-1.067	0	-1.067	-251	0	-251	-277	0	-277	-300	-323	-277
Resultaat	-1.978	235	-1.743	-1.376	0	-1.376	-1.187	0	-1.187	-1.178	-1.175	-772

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Hieronder gaan we in het kort in op de betreffende activiteiten.

Belastingen

Verreweg het grootste deel van bovengenoemd bedrag (€ 395.000) betreft onze bijdrage aan Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD) voor de waardering en afhandeling bezwaar en beroepschriften in het kader van de Wet onroerende zaken en de heffing en invordering van de Onroerende zaakbelastingen en de Precario rechten. Daarnaast betreffen de lasten ook een dotatie aan de voorziening dubieuze belastingdebiteuren (zie voor het bedrag het onderdeel verloop overzicht reserves en voorzieningen).

Precario

De € 464.000 is opgebouwd uit verschillende kosten. Het betreft met name een doorbelasting van verschillende afdelingskosten voor het beheren van de precario (€ 34.000) en het deel dat wordt ingezet voor de tegemoetkoming in de woonlasten (€ 430.000). Deze tegemoetkoming wordt verrekend via de afvalstoffenheffing (zie ook paragraaf lokale heffingen).

Beleggingen

Zwijndrecht neemt met andere gemeenten deel in het aandelenkapitaal van instellingen met een zeker nut voor de gemeente, zoals nutsbedrijven (Eneco + Stedin, Oasen en Evides), de BNG en ROM-D. Onder deze post worden de rente lasten geraamd die zijn verbonden aan het houden van beleggingen.

Onvoorzien

Dit product bevat het budget voor onvoorziene uitgaven en bedraagt € 50.000. Er is voor gekozen om de post onvoorzien voor de begroting in zijn geheel op te nemen onder dit programma.

Overige baten en lasten

Dit product bevat overige baten en lasten, zoals stelposten, de verrekening met reserve Grote Projecten.

Algemene dekkingsmiddelen

Binnen de begroting bestaat er onderscheid tussen specifieke dekkingsmiddelen en algemene dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen (bijvoorbeeld opbrengsten voor ophalen afval, verstrekken van vergunningen, onderhouden van het riool, reisdocumenten et cetera) hangen samen met een concreet beleidsveld en staan (indirect) opgenomen in de betreffende programma's. Deze dekkingsmiddelen verlagen het saldo van lasten en baten op de betreffende programma's in de begroting. De algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van specifieke dekkingsmiddelen, doordat zij vrij aan te wenden zijn. De besteding van deze inkomsten is niet aan een bepaald programma (doel) gebonden. De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de bestedingen van de programma's 1 tot en met 5.

Het totaal bedrag van de algemene dekkingsmiddelen bedraagt € 83.958.000. Dit betreft circa 68,1% van de totale baten.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen zijn ingedeeld naar voorgeschreven categorieën en is weergegeven in onderstaand overzicht. Dit overzicht bevat de verbonden baten voor de producten:

- lokale heffingen (ongebonden heffingen)
- uitkering gemeentefonds
- dividend
- saldo van de financieringsfunctie (renteresultaat)
- overige algemene dekkingsmiddelen.

Specificatie algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lokale heffingen (on-gebonden)	11.053	11.033	11.068	11.068	11.068	9.838
Algemene uitkering	62.793	66.724	70.824	71.756	72.369	72.667
Dividend	1.308	1.315	1.235	1.235	1.235	1.235
Renteresultaat	494	549	831	941	1.020	1.142
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0
Saldo	75.648	79.621	83.958	85.001	85.692	84.882

Lokale heffingen

Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD) draagt zorg voor heffing en invordering, en afhandeling bezwaar- en beroepsschriften van de Wet onroerende zaken, Onroerende zaakbelastingen en Precariobelasting. De baten van deze lokale heffingen worden op dit product geraamd. De daling van de opbrengsten in 2022 bij lokale heffingen wordt veroorzaakt door het wegvallen van de opbrengst precario op kabels en leidingen. In de paragraaf lokale heffingen wordt een nadere toelichting gegeven op het beleid en de opbrengsten.

Uitkering gemeentefonds

Jaarlijks ontvangt elke gemeente volgens een bepaalde verdeelstelsel een uitkering uit het Gemeentefonds. De uitkering is bestemd voor de bekostiging van autonome taken van de gemeente, taken, die veelal dicht bij de burger liggen. Het verdeelstelsel is opgenomen in de Financiële verhoudingswet. In de verdeling wordt rekening gehouden met onderlinge verschillen in de kosten waar de gemeenten

voor staan en met de draagkracht van de gemeenten (de belastingcapaciteit). Karakteristiek voor de algemene uitkering is dat elke gemeente vrij is in de besteding. De omvang van de algemene uitkering is voor de gemeenten een gegeven, maar de gemeente kan zelf bepalen aan welke voorzieningen zij haar geld besteedt (eigen prioriteitenstelling).

De mutaties uit de maart – en meicirculaire 2018 zijn in de begroting en het meerjarenbeeld verwerkt.

Dividend

Zwijndrecht neemt met andere gemeenten deel in het aandelenkapitaal van instellingen met een zeker nut voor de gemeente, zoals nutsbedrijven (Eneco + Stedin, Oasen en Evides), de BNG en ROM-D. Onder deze post worden de dividenden geraamd die zijn verbonden aan het houden van beleggingen. Naast de dividenden van bovengenoemde instellingen ramen we hier ook de garantstellingsprovisie van HVC.

Dividenden (bedragen * € 1.000)	Rekening 2017	Primaire begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
N.V. Eneco + Stedin	1.120	1.120	1.019	1.020	1.020	1.020	1.020
Garantstellingsprovisie HVC	116	110	110	110	110	110	110
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	78	48	123	68	68	68	68
Waterbedrijf Evides	37	37	37	37	37	37	37
Overige deelnemingen	-6	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.345	1.315	1.289	1.235	1.235	1.235	1.235

Saldo van de financieringsfunctie (renteresultaat)

Het saldo van de financieringsfunctie is opgebouwd uit drie componenten:

- de ontvangen en betaalde rente over leningen en verstrekkingen (paragraaf financiering)
- de toe te rekenen rente aan grondexploitaties (paragraaf grondbeleid)
- en de omslagrente (paragraaf financiering).

Zoals bovenstaand staat aangegeven is in de bijbehorende paragraaf een nadere toelichting op de rentecomponent te vinden.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Deze post is voor onze gemeente niet van toepassing.

Overhead

Inleiding

Tot en met 2016 werden de overheadkosten (onder andere personeel, informatie, communicatie, huisvesting, financiën) verantwoord op kostenverdeelstaten en deze kosten werden vervolgens via verdeelsleutels (in Zwijndrecht op basis van productieve uren van de afdelingen) toegerekend aan de producten/programma's. In de begroting 2017 werd, vanwege de BBV-wijzigingen, het onderdeel Overhead ingevoerd.

In het onderdeel Overhead worden de kosten van onder andere huisvestingskosten, afdelingshoofden/teamleiders, bijdrage aan het SCD/OCD, gebundeld tot één onderdeel. Deze kosten worden dus niet meer doorbelast aan de afdelingen en als opslag verwerkt in het uurtarief naar de producten. Dit betekent dat de kosten van de producten/programma's afnemen. Daar staan de kosten van de overhead op onderdeel Overhead tegenover; het is dus een verschuiving van programma's naar het onderdeel Overhead (per saldo budgettair neutraal).

Om het budgettair neutraal te kunnen laten verlopen, is het wel nodig dat in de tariefstelling van de belastingen er extra comptabel rekening gehouden dient te worden met de overhead component. Om die reden zal er ook gewoon overhead doorberekend moeten worden naar het grondbedrijf, de investeringen en de fiscale tarieven (dit gebeurt dan extra comptabel). Hiermee komt er een eind aan de vele kostenverdelingen van overhead tussen programma's.

Overhead

Voor 2019 is de overhead berekend op € 12.568.000. Het verschil van circa € 603.000,- ten opzichte van 2018 wordt met name veroorzaakt, doordat in 2018 het budget voor de zieken – en piekenpot is aangevuld en meer kosten voor inhuur zijn gemaakt. In de meerjarenraming (2020-2022) komt de overhead jaarlijks gemiddeld, het resultaat voor bestemming, uit op circa € 12.358.000.

Onderdeel Overhead	Rekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
004 Overhead	-11.586	310	-11.276	-13.171	116	-13.055	-12.568	66	-12.502	-12.441	-12.298	-12.336
Mutaties reserves	-230	629	399	0	1.022	1.022	0	412	412	355	292	292
Resultaat	-11.816	939	-10.877	-13.171	1.138	-12.033	-12.568	478	-12.090	-12.086	-12.006	-12.044

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Voor de (verplichte) beleidsindicatoren verwijzen we naar programma 5.

Vennootschapsbelasting

In 2015 is het wetsvoorstel modernisering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen aangenomen door de Tweede Kamer. Het achterliggende doel van het wetsvoorstel is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Sindsdien is er voor gemeenten en provincies een vennootschapsbelastingplicht (hierna: Vpb-plicht). Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente verplicht vennootschapsbelasting te betalen over haar ondernemingsactiviteiten.

De inventarisatie van de ondernemingsactiviteiten is afgerond en hieruit is gebleken dat straatparkeren en bouwgrondexploitaties fiscale ondernemingen voor de vennootschapsbelasting zijn. Voor het straatparkeren is er een vrijstelling. Hieruit volgt dat alleen uit de bouwgrondexploitaties een vennootschapsbelastinglast volgt.

In samenwerking met de fiscalist zijn we tot een inschatting van de vennootschapsbelastinglast voor de komende jaren gekomen. Door verrekenbare verliezen is de eerste vennootschapsbelastinglast te verwachten in 2021 (circa € 10.000) en in 2022 (circa € 25.000). Deze inschatting is zorgvuldig tot stand gekomen, maar nog niet met de Belastingdienst afgestemd. Daarnaast is de wet- en regelgeving nog in ontwikkeling en zijn er op landelijk niveau nog discussiepunten met de Belastingdienst. De definitieve aanslag kan afwijken van het nu ingeschatte bedrag.

Onderdeel VPB	Rekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
VPB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-10	-25
Resultaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-10	-25

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programmabegroting 2019 – 2022

PARAGRAFEN

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies, ook wel rechten genoemd (bijvoorbeeld leges, marktgeld, lijkbezorgingsrecht of reinigingsrecht) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing en rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de betreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen, waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. De opbrengsten hieruit kunnen door uw raad vrij binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerendezaakbelastingen (OZB), precariobelasting en (van nature) de hondenbelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide type heffingen en bevat conform de Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten de onderdelen:

- de uitgangspunten van het tarievenbeleid
- een overzicht van de geraamde opbrengst gemeentelijke heffingen
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen met betrekking op de kostendekkendheid en een toelichting op de uitgangspunten
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Naast bovenstaande verplichte onderdelen is de paragraaf uitgebreid met de volgende onderdelen:

- totaaloverzicht tarieven gemeentelijke heffingen 2017-2019
- ontwikkelingen en actualiteiten
- toelichting overige lokale heffingen (OZB, parkeerbelasting, binnenhavengelden, BIZ, hondenbelasting).

Uitgangspunten tarievenbeleid

Bij het opstellen van de begroting hebben we voor de berekening van de diverse tarieven en de daaruit voortvloeiende raming van de opbrengsten de uitgangspunten gehanteerd van het hoofdstuk Kader beleidsarme begroting. Dit wil zeggen de volgende tariefsverhogingen:

Type		Toelichting
- Hondenbelasting	2,30%	(Inflatie)
- Leges	2,30%	(Inflatie, voor de niet-rijks tarieven)
- Precariobelasting niet zijnde kabels en leidingen	2,30%	(Inflatie)
- Reinigingsrechten	2,30%	(Inflatie)
- Lijkbezorgingsrechten	4,60%	(Dubbele inflatie)
- Onroerende-zaakbelastingen (OZB)		
- <i>woningen</i>	1,70%	(1,7% gemiddelde inflatie periode 2016-2018)
- <i>niet-woningen</i>	1,70%	(1,7% gemiddelde inflatie periode 2016-2018, met daarnaast aanpassing ivm opslag Ondernemersfonds)
- Marktgelden	2,30%	(Inflatie. Daarnaast berekenen we, evenals in 2016, de stroomkosten door)
- Rioolheffing		
- <i>een - en meerpersoonshuishoudens (EPH en MPH)</i>	5,30%	Op basis van het nieuwe GRP 2018-2021
- Afvalstoffenheffing	n.t.b.	De kosten voor 2019 zijn nog niet geheel in beeld. Het tarief 2019 is zodoende nog niet bepaald. Dit volgt op een later moment.
- Parkeergelden en naheffings-aanslagen parkeerbelasting	0,00%	(Vooralsnog handhaving huidige tarieven)

Voor een nadere onderbouwing verwijzen wij u naar de toelichting op de diverse heffingen, verderop in deze paragraaf.

Overzicht opbrengst gemeentelijke heffingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht, ingedeeld naar algemene dekkingsmiddelen (ongebonden heffingen) en de gebonden heffingen, met de geraamde opbrengst voor 2019 en 2018 evenals de werkelijk verantwoorde opbrengsten over 2017.

Totaaloverzicht opbrengst gemeentelijke heffingen (bedragen * € 1.000)

Heffingssoort	Rekening 2017	Primaire begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Ongebonden heffingen (algemene dekkingsmiddelen)				
Onroerende zaakbelastingen	9.585	9.621	9.495	9.712
Precariobelasting	1.313	1.411	1.376	1.356
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	10.898	11.032	10.871	11.068
Gebonden heffingen				
Afvalstoffenheffing	6.055	6.567	6.567	n.t.b.
Rioolheffing	5.830	5.990	6.030	6.332
Hondenbelasting (*)	173	167	166	193
Lijkbezorgingsrechten (inclusief huuropbrengsten)	776	879	797	817
Leges Vergunningverlening (bouwleges en APV)	767	449	458	468
Leges Publiekscontacten (inclusief rijksleges) (**)	942	829	780	507
Parkeergelden/belasting (***)	415	355	401	334
Binnenhavengelden	51	49	49	49
Marktgelden (inclusief stroomkostenvergoeding)	70	71	71	71
Bijdrage Investeringszone Groote Lindt	95	89	89	89
Reinigingsrecht	39	45	45	45
Subtotaal gebonden heffingen	15.214	15.491	15.454	8.905
Totaal heffingen	26.112	26.523	26.325	19.973

N.B.:

(*) Door de invoering van het product hondenbeleid is de opbrengst hondenbelasting met ingang van 2013 niet langer onder de algemene dekkingsmiddelen geraamd en verantwoord, maar onder het betreffende product in programma 4 en in dit overzicht onder de gebonden heffingen. Dit neemt niet weg dat door de uitspraak in cassatie door de Hoge Raad eind 2013 de hondenbelasting als algemeen dekkingsmiddel mag worden beschouwd.

(**) Door het verlengen van de geldigheid van een paspoort van vijf naar tien jaar lopen de leges op reisdocumenten terug.

(***) De afname in opbrengst parkeergelden wordt veroorzaakt door het besluit in 2016 van het afschaffen van het betaald parkeren te Walburg en per 1 september 2017 is het stationsgebied omgezet naar een blauwe zone.

In het begrotingsjaar 2019 is circa 21% van de inkomsten van de gemeente Zwijndrecht afkomstig uit lokale heffingen. De lokale heffingen vormen daarom een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. Ter vergelijking, bij de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht bedraagt het percentage: 19% (afgerond).

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen met betrekking tot de kostendekkendheid en een toelichting op de uitgangspunten

Het centrale uitgangspunt blijft, dat er gestreefd wordt naar maximale kostendekkendheid. Dit streven naar kostendekkendheid wordt gezien als de uitvoering van het uitgangspunt dat de "gebruiker betaalt". Anders wordt de rekening immers bij alle burgers neergelegd.

Zoals in de inleiding is gemeld, komen de opbrengsten van belastingen toe aan de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. Dit zijn onder meer de onroerendezaakbelasting, de precariobelasting

en de hondenbelasting . Het criterium kostendekkendheid is hier niet aan de orde. De toelichtingen en uitgangspunten op deze belastingen worden daarom gegeven onder '*Toelichting op de overige lokale heffingen*'.

De opbrengsten van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de marktgelden, de lijkbezorgingsrechten, reinigingsrechten en de leges zijn niet vrij besteedbaar. Deze opbrengsten moeten aangewend worden voor de gerelateerde prestaties. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid. De overhead is afzonderlijk inzichtelijk gemaakt. De overhead is opgebouwd uit een deel van de bedrijfsvoering en het deel van de afdeling. Bij de kostendekkendheid is gebruik gemaakt van de berekening zoals die is voorgeschreven door de commissie BBV.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelverplichting voor huishoudelijk afval heeft. De heffing is afhankelijk van de omvang van het betreffende huishouden. Er worden twee tarieven gehanteerd, namelijk voor één- en meerpersoons-huishoudens (de ontwikkeling van de tarieven is te zien in het totaal overzicht gemeentelijke heffingen 2017 – 2019). Op dit moment zijn de kosten voor 2019 nog niet geheel in beeld. Er vindt hierover nog overleg plaats met HVC. Om die reden wordt de verordening en het tarief 2019 later bepaald en vastgesteld door de Raad. Bij de verordening wordt eveneens een bijlage verstrekt met het inzicht in de kostendekkendheid. Het voornemen is om een tariefstijging van 2,3%, de inflatie, te hanteren.

Net als in 2018, wordt er in 2019 een tegemoetkoming in de woonlasten van € 22,- verstrekt, geldend voor elk huishouden dat op 1 januari 2019 belastingplichtig is voor de afvalstoffenheffing. Voor deze tegemoetkoming wordt een deel van de opbrengst van precario op kabels en leidingen ingezet.

Gescheiden inzamelen

De gemeente heeft de inzameling van afval in de gemeente uitbesteed. Dit wordt verzorgd door HVC. De kosten, die HVC maakt voor de inzameling en verwerking van afval, worden doorberekend in het tarief. De gedachte daarachter is dat de bedongen taakstelling met HVC en het effect van ons afvalbeleid (meer gescheiden inzamelen, minder kosten voor verwerking restafval) leidt tot het kunnen beheersen van de kosten van inzameling en verwerking van huishoudelijk afval.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven ter dekking van de kosten van de gemeentelijke watertaken. Hieronder valt stedelijk afvalwater, hemelwater (regenwater) en grondwater. Rioolheffing wordt geheven van gebruikers van percelen van waaruit water direct of indirect wordt afgevoerd op de gemeentelijke riolering. Vanaf 2017 gelden twee tarieven: huishoudens en niet-woningen. Het tarief voor de huishoudens is sinds 2017 gelijkgetrokken. Bij niet-woningen is het tarief gekoppeld aan het waterverbruik met een bedrag per gebruik van 250 m3.

Er is sprake van 100% kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid		
Kosten taakveld(en)		
- Riolering algemeen	4.673.845	
- Rioolbemaling	451.090	
- Baggeren en reinigen kolken	344.600	
- Kwijtschelding	536.000	
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	1.094.000	
Directe (netto) kosten taakveld		4.911.535
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:		
- overhead bedrijfsvoeringskosten	496.649	
- overhead afdeling	113.588	
- onttrekking BTW aan voorziening	810.000	
Totaal overige kosten		1.420.237
Totale kosten	€	6.331.772
Opbrengst heffingen	€	6.331.772
Dekking		100%

De gemeente koopt voor de rioleringszorg diensten of goederen in. Daarover betalen we BTW. Besloten is om vanaf 2016 deze BTW als kosten in de rioolheffing op te nemen. Het gaat om een bedrag van € 810.000.

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2018-2021 zijn de kosten voor de rioleringsvoorzieningen voor de komende vijftig jaar opgenomen. In dit GRP wordt uitgegaan van een jaarlijkse stijging van 3% (exclusief inflatie) van het tarief om in 2029 een kostendekkend tarief te bereiken. Nadien komt de jaarlijkse stijging te vervallen en zal de tariefontwikkeling ongeveer gelijk lopen met de lasten.

Er vindt een correctie op de kapitaallasten plaats. Er wordt 25% in mindering gebracht op de kapitaallasten, omdat in het verleden gebleken is dat 25% van de geplande investeringen niet haalbaar blijken te zijn. Deze bedragen zitten nu in het totaal opgenomen.

Om al te grote schommelingen in de tariefstelling te voorkomen is een voorziening gevormd. Bij eventuele overschotten of tekorten worden deze ten gunste of ten laste van de voorziening gebracht. Tot 2019 zal de voorziening oplopen tot circa € 3.000.000. En daarna zal de voorziening dalen tot circa € 2.700.000 in 2023.

Marktgelden

We kennen in Zwijndrecht twee weekmarkten, namelijk Heer Oudelands Ambacht en Winkelcentrum Walburg. De tarieven zijn bepaald naar ingenomen vierkante meters op het marktterrein.

De marktgelden worden geheven ter dekking van de kosten voor het beschikbaar stellen van marktlocaties op gemeentegrounden.

Er is sprake van beperkte kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid		
Kosten taakveld(en)		
- Energiekosten	10.000	
- Overige kosten	6.261	
- Inzet marktmeester	29.241	
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	10.200	
Directe (netto) kosten taakveld		35.302
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:		
- overhead bedrijfsvoeringskosten	28.452	
- overhead afdeling	15.159	
Totaal overige kosten		43.611
Totale kosten	€	78.913
Opbrengst heffingen	€	61.000
Dekking		77%

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten worden geheven ter dekking van de kosten van de openbare begraafplaatsen Jeroen Boschlaan, Munnikensteeg en Heerjansdam en het rouwcentrum Uranusstraat. Voor deze heffing is het uitgangspunt kostendekkendheid.

Er is sprake van gedeeltelijke kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid		
Kosten taakveld(en)		
Loonkosten eigen personeel, inclusief inhuur	483.681	
Overige ambtelijke kosten	48.000	
Onderhoud beplanting	142.500	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	30.000	
Exploitatiekosten van de 3 begraafplaatsen en het rouwcentrum	113.427	
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	131.181	
Directe (netto) kosten taakveld		686.427
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:		
- overhead bedrijfsvoeringskosten	402.135	
Totaal overige kosten		402.135
Totale kosten	€	1.088.562
Opbrengst heffingen	€	696.348
Dekking		64%

Reinigingsrechten

Het ophalen van afval bij niet-woningen, inclusief de heffing en invordering, is uitbesteed aan HVC. Uitgangspunt is dat dit kostendekkend gebeurt.

Bedrijven dienen zelf zorg te dragen voor het afvoeren van het afval en kunnen hiervoor een contract aangaan met een erkende afvalinzamelaar, waaronder HVC. Voor zover bedrijven weigeren hieraan mee te werken, geldt een door de raad vastgestelde verordening.

De uitvoering van deze verordening ligt bij HVC en dit geeft voor de gemeente geen directe opbrengst. Via een eindafrekening van HVC wordt per jaar wel het deel van de opbrengst van reinigingsrecht bepaald. Uit de begroting van HVC blijkt dat met de thans voorgestelde tarieven geen winst wordt gemaakt en daarmee van kostendekkend sprake is. De gemeente ontvangt een eventueel overschot of draagt bij in het tekort. Deze zullen worden verrekend met de egalisatiereserve reiniging.

De kosten voor het ophalen van bedrijfsafval zitten verwerkt in de totale bijdrage die aan HVC wordt betaald. Deze kosten zijn nog niet afzonderlijk inzichtelijk te maken. In overleg met HVC worden afspraken gemaakt om deze kosten wel inzichtelijk te krijgen.

Leges

Leges worden geheven voor door de gemeente verleende diensten. In de verordening zijn die verschillende diensten ondergebracht in drie titels. Titel 1 betreft diensten met betrekking tot de algemene dienstverlening (voornamelijk publiekscontacten). In titel 2 staan de omgevingsvergunningen. En titel 3 bevat de dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijnen.

Waar dit in voorgaande jaren nog niet verplicht was voor de leges, bepalen de wijzigingen in de BBV nu dat per heffing de kostendekkendheid aangetoond moet worden. Alleen bij leges zijn de tarieven voor verschillende activiteiten in één belastingverordening geregeld, waardoor zich de vraag voordoet op welk niveau de kostendekkendheid moet worden getoetst. Het uitgangspunt daarbij is toetsing op verordeningenniveau, waarbij de geraamde lasten van alle benoemde activiteiten worden gedekt door de gezamenlijke baten uit de te heffen belastingen. De administratie is momenteel nog niet zo ingericht dat hieruit de kostendekkendheid per titel blijkt. Wel is het mogelijk dat een titel wordt gekoppeld aan het totaal van het betreffende product. De kostendekkendheid wordt zodoende aangetoond op productniveau. Daarbij moet worden opgemerkt dat titel 3 besloten zit in titel 1. Dus voor titel 1 en 2 is een dekking van de kosten weergegeven.

Leges Publiekscontacten

Conform de uitgangspunten verhogen we de tarieven, waar mogelijk, met de inflatie van 2,3%. Een deel van de tarieven wordt echter door het Rijk gemaximeerd. Dat is onder andere het geval bij de reisdocumenten en bij de rijbewijzen. De gemaximeerde bedragen voor 2019 worden pas in het najaar van 2018 bekend gemaakt.

De opbrengst van leges voor reisdocumenten en rijbewijzen kent een zekere golfbeweging. Door wijzigingen in de vervangingscyclus in het verleden is er voor beide producten sprake van een onmiskenbare fluctuatie in aanvragen en dito opbrengsten. Tot 2018 gaf dat hogere opbrengsten, vanaf 2018 dalen de opbrengsten. Daarbij komt dat sinds maart 2014 de reisdocumenten voor 18+ langer geldig zijn (voorheen vijf jaar, sindsdien tien jaar). Vanaf het jaar 2019 (tot 2024) is hierdoor nagenoeg iedereen in het bezit van een geldig reisdocument. Hierdoor wordt in deze periode vanaf 2019 een aanzienlijk lagere opbrengst van de leges voor reisdocumenten verwacht. Ook voor andere producten (waaronder Burgerlijke Stand en Leges Overig) verwachten wij op termijn lagere opbrengsten door rijksmaatregelen (deregulering en digitalisering).

Er is sprake van beperkte kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid Titel 1		
Kosten taakveld(en)		
Loonkosten personeel	481.777	
Overige kosten	1.320.751	
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	0	
Directe (netto) kosten taakveld		1.802.528
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:		
- overhead afdeling	62.737	
- overhead bedrijfsvoering	212.550	
Totaal overige kosten		275.286
Totale kosten	€	2.077.814
Opbrengst leges	€ 509.580	
Dekking		25%

Leges Vergunningverlening (Omgevingsvergunning/APV en bijzondere wetten)

Voor de aanvraag van bouwvergunningen wordt leges geheven. Er wordt een staffel gehanteerd die als grondslag dient voor het berekenen van het legesbedrag. De huidige staffel bestaat al geruime tijd en wordt jaarlijks aangepast op de prijsindex. De huidige systematiek leidt tot een relatief vriendelijker legesbedrag voor de kleine verbouwingen en tegelijk een wat hoger tarief voor de grote projecten.

Er is sprake van beperkte kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid Titel 2		
Kosten taakveld(en)		
Loonkosten personeel	775.346	
Overige kosten	71.900	
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	0	
Directe (netto) kosten taakveld		847.246
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:		
- overhead afdeling	62.737	
- overhead bedrijfsvoering	212.550	
Totaal overige kosten		275.286
Totale kosten	€	1.122.532
Opbrengst WABO-leges	€ 468.000	
Dekking		42%

Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de lokale woonlasten worden gerekend de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze heffingen bepalen het leeuwendeel van de gemeentelijke opbrengsten en bepalen daarmee ook grotendeels de lokale lastendruk.

In onderstaande tabel geven we de ontwikkeling van de gemiddelde WOZ-waarde (= de basis voor het berekenen van de OZB-aanslag) en de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in euro's weer over de laatste vijf jaren. Hier zijn voor de afvalstoffen- en de rioolheffing de voor dat jaar geldende tarieven opgenomen. Net als in voorgaande jaren zal in 2019 een tegemoetkoming in de woonlasten van € 22,- (per huishouden dat op 1 januari 2019 belastingplichtig is voor afvalstoffenheffing) worden verstrekt. In onderstaande tabel is het tarief afvalstoffenheffing vanaf 2017 weergegeven inclusief de tegemoetkoming in de woonlasten van de € 22,-.

De gemiddelde woonlast OZB is berekend door de gemiddelde WOZ-waarde te vermenigvuldigen met het gemiddelde tariefpercentage. In de kolom 2019 zijn de gevolgen van de belastingvoorstellen verwerkt.

	2015	2016	2017	2018	2019
Gemiddelde WOZ-waarde	164.000	167.000	172.000	181.000	194.500
OZB-eigenaar	226,63	228,18	230,51	231,46	235,35
Afvalstoffenheffing	300,24	309,24	320,00	324,44	332,36
Rioolheffing-gebruiker	248,16	267,96	274,92	283,08	298,08
Ontwikkeling totale lastendruk	775,03	805,38	825,43	838,98	865,79
stijging/afname t.o.v. vorig jaar	4,69%	3,92%	2,49%	1,88%	3,20%
Heffingen woonlasten (lokale lastendruk) ten opzichte van vorig jaar					
	2015	2016	2017	2018	2019
OZB-eigenaar	1,13%	0,68%	1,02%	1,28%	1,68%
Afvalstoffenheffing	3,47%	3,00%	3,48%	1,39%	2,44%
Rioolheffing-gebruiker	9,77%	7,98%	2,60%	2,97%	5,30%

Vergelijking met andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in de hoogte van de woonlasten is het goed om een vergelijking met andere gemeenten te maken. De woonlasten in 2018 in Alblasserdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1). Ter vergelijking is ook het landelijk gemiddelde gegeven. Dit overzicht is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2018 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer.

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffen heffing	Totaal	Rangnr. meerp.huish.
Sliedrecht	187.000	0,0979	183	228	195	606	24
Papendrecht	203.000	0,1261	256	136	249	641	41
Dordrecht	170.000	0,1222	208	180	276	664	70
Alblasserdam	204.000	0,1258	257	173	339	769	247
Hardinxveld-G'dam	232.000	0,1316	305	227	254	782	266
Hendrik-Ido-Ambacht	232.000	0,1292	300	177	321	798	290
Zwijndrecht*	181.000	0,1279	232	283	346	839	329
Landelijk gemiddelde	244.000	0,1180	274	194	253	721	

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten. * Voor Zwijndrecht hoort het totaalbedrag nog verlaagd te worden met € 22 wegens een tegemoetkoming in de woonlasten.

Verschillen worden veroorzaakt door:

- Beleidskeuzes tariefstelling
- Beleidskeuzes in de heffingsmaatstaf
- (Fysieke) verschillen tussen gemeenten
- Overige beleidskeuzes voor de heffing (Kostendekkendheid, BTW toerekening)

Via een oriëntatieavond op 30 oktober 2018 is de raad hierover nader geïnformeerd.

Het volgende overzicht geeft een vergelijking ten opzichte van het gemiddelde van alle gemeenten in de provincie Zuid-Holland. De wijzigingen in de BBV schrijven dit overzicht voor. Deze verplichte beleidsindicatoren leiden tot dit overzicht (zie ook programma 1):

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting	Zuid Holland (2018)*
Gemiddelde WOZ waarde in € (2018)	181.000	214.000
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden in € (2018)	809	648
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in € (2018)	839	718

*www.waarstaatjegemeente.nl

Kwijtscheldingen

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels (Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990) komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen waarvan de kosten van bestaan niet hoger ligt dan 90% van de bijstandsnorm. De gemeenteraad kan in afwijking hiervan besluiten de kosten van bestaan te stellen op maximaal 100% van de bijstandsnorm. Dat betekent dat in ruimere mate kwijtschelding wordt verleend. Door de kosten van bestaan hoger te stellen, neemt de beschikbare betalingscapaciteit voor het betalen van de lokale belastingen af. Het hanteren van de 100%-norm leidt er in de praktijk veelal toe dat een belastingschuldige met een bijstandsuitkering voor kwijtschelding in aanmerking komt. Belastingsschuldigen met enkel een AOW-uitkering komen in beginsel niet voor kwijtschelding in aanmerking. Om ervoor te zorgen dat AOW'ers wel voor kwijtschelding in aanmerking komen, kan de raad besluiten de kosten van bestaan te stellen op 100% van de toepasselijke netto AOW-bedragen in plaats van op de bijstandsnorm. Dit laatste is in onze gemeente van toepassing.

Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. In onze gemeente verlenen wij kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing voor woningen en voor de eerste hond bij de hondenbelasting.

In de begroting hebben wij, op basis van de geraamde opbrengsten, rekening gehouden met een totaalbedrag van € 1.172.000 aan kwijtscheldingen. De stijging ten opzichte van 2018 houdt vooral verband met de verhoging van de tarieven voor de afvalstoffen- en rioolheffing.

De specificatie van de totale kwijtschelding 2019, evenals die van de werkelijke cijfers over 2017 en de begroting 2019 is als volgt:

Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Primaire begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Afvalstoffenheffing	609	585	585	624
Rioolheffing	505	469	469	536
Hondenbelasting	11	10	10	12
Totaal	1.125	1.064	1.064	1.172

Ontwikkelingen en actualiteiten

a. Macronorm OZB

Tot op heden is de maximale jaarlijkse stijging van de onroerendezaakbelastingen begrensd door de macronorm. Deze macronorm wordt overigens niet per afzonderlijke gemeente gehandhaafd. Overschrijding van deze norm op landelijk niveau kan wel leiden tot aanwijzingen. Inmiddels is de macronorm 2019 in de meicirculaire 2018 vastgesteld op 4%.

b. Precariobelasting op kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven

Op landelijk niveau heeft in 2017 besluitvorming plaatsgevonden over het afschaffen van precariobelasting op kabels, buizen en leidingen. Vanaf 2022 is de precario op kabels en leidingen afgeschaft. Tot die tijd moet het tarief 2016 worden gehanteerd. De opbrengst op precario kabels en leidingen bedraagt circa € 1.200.000 en vervalt dus vanaf 2022. Daarmee komt ook de dekking (€ 430.000) voor de tegemoetkoming in de woonlasten te vervallen. De precario op niet-zijnde kabels en leidingen staat los van deze besluitvorming.

Toelichtingen overige lokale heffingen

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De OZB zijn na de uitkering Gemeentefonds de belangrijkste inkomstenbron en bestaan uit een eigenarenbelasting voor zowel woningen als niet-woningen en een gebruikersbelasting voor de niet-woningen. De opbrengst vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. De heffingsgrondslag is de waarde van de onroerende zaak, de WOZ-waarde. Deze waarde wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld met als waardepeildatum 1 januari van het jaar ervoor. De maatstaf voor de berekening van de aanslag 2019 is de WOZ-waarde op 1 januari 2018.

Het OZB-tarief wordt berekend door het inflatiepercentage te corrigeren met het percentage van de waardeontwikkeling van de onroerende zaak. De WOZ-waardeontwikkeling over de periode 1 januari 2017 tot 1 januari 2018 is bekend. Voor woningen is de uitkomst een stijging van 7,5% en voor de niet-woningen een stijging van 1,8%. Voor het inflatiepercentage wordt uitgegaan van 1,7% (gebaseerd op het gemiddelde inflatiepercentage voor de periode 2016-2018).

N.B.

In 2016 is besloten tot de invoering van het Ondernemersfonds. Hiervoor is een opslag opgenomen in de OZB-opbrengst van niet-woningen. In 2018 heeft een herberekening van de opslag plaatsgevonden. Dit leidde tot een aanpassing van de opslag. In het bepalen van het tarief 2019 niet-woningen is hiermee rekening gehouden.

Het ondernemersfonds is een constructie voor en door ondernemers, de gemeente blijft buiten de besluitvorming over bestedingen. De bestedingen zijn geheel vrij, zolang het een algemeen nut dient en de besluitvorming transparant verloopt. Het fonds draait als een pilot van drie jaar, met ingang van 1 januari 2016. Uit de gehouden evaluatie in 2018 moet blijken of er genoeg draagvlak is om het fonds vanaf 2019 voort te zetten. Bij de opmaak van deze begroting is de uitkomst daarvan nog niet bekend.

Parkeergelden/belasting

Op nog één locatie in Zwijndrecht is er betaald parkeren, dat is de locatie Maasplein/Veerplein. Per 1 juli 2016 is besloten tot het stopzetten van betaald parkeren bij Walburg. En vanaf september 2017 is het betaald parkeren bij het Stationsgebied omgezet in een blauwe parkeerzone.

De parkeertarieven zijn sinds 2008 niet meer verhoogd. Gezien de inflatie is parkeren relatief goedkoper dan zes jaar geleden. Voor 2019 vindt eveneens geen tariefsverhoging plaats.

Binnenhavengeld

Binnenhavengeld wordt geheven van binnenschepen die gebruik maken van de haven. Deze heffing dient als vergoeding voor door de gemeente verstrekte diensten, waaronder het in stand houden van goed begaanbare havens.

Op 25 november 2014 heeft uw raad besloten de Verordening Binnenhavengeld met ingang van 1 januari 2015 in te trekken. Op 19 december 2014 hebben de gemeenten Dordrecht, Zwijndrecht en Papendrecht gezamenlijk de samenwerkingsovereenkomst getekend met het Havenbedrijf Rotterdam met betrekking tot de heffing en invordering van het binnenhavengeld. Conform de opgestelde overeenkomst stelt ons college vanaf 2015 jaarlijks de tarieven van het binnenhavengeld vast conform de algemene voorwaarden van het Havenbedrijf Rotterdam NV. Dit met als doel een effectieve samenwerking en een eenduidige tariefstelling in het havengebied van Rotterdam, Dordrecht, Zwijndrecht en Papendrecht.

Op dit moment is een eventuele tariefsaanpassing nog niet bekend. De ontwikkeling in Rotterdam is namelijk leidend. De raming voor 2019 handhaven we vooralsnog op het geactualiseerde bedrag van € 48.000 over 2018.

Bedrijven InvesteringsZones (BIZ)

Zwijndrecht kent sinds 2011 de heffing BIZ voor het industrieterrein Groote Lindt. De heffing en de tariefstelling waren voor de duur van vijf jaar vastgesteld, dus was 2015 het laatste jaar van deze heffing. De Stichting BI-zone Groote Lindt was tevreden over het functioneren van de BI-zone en de daaruit voortvloeiende activiteiten. Daarom heeft zij in 2015 het verzoek ingediend om deze voor wederom vijf jaar voort te zetten. De zone is inmiddels verlengd tot en met 2020.

De geheven belasting wordt door middel van een subsidie uitgekeerd aan een daartoe opgerichte BIZ-stichting en is dus budgettair neutraal.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Als gemeente ontwikkelen we activiteiten waaraan mogelijk risico's verbonden zijn. Ook worden we soms geconfronteerd met autonome ontwikkelingen die gepaard gaan met risico's. Deze risico's kunnen van juridische, financiële, maatschappelijke of inhoudelijke aard zijn. Belangrijk onderdeel van managementverantwoordelijkheid is daarom het risicomanagement. Er is in de gemeente Zwijndrecht structureel aandacht voor risicomanagement.

In deze paragraaf hebben we een aantal financiële kengetallen opgenomen. Dit doen we enerzijds om het inzicht in onze financiële positie te vergroten en anderzijds om deze te kunnen vergelijken met andere gemeenten.

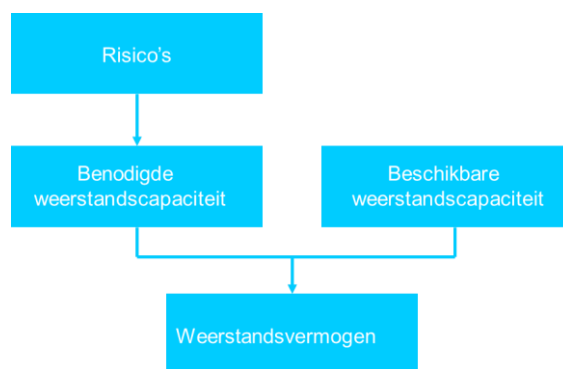
Verder geven wij informatie over het risicomanagement in onze gemeente. Daarmee geven we inzicht in de omvang van het risicoprofiel en de grootste risico's met de daarbij behorende beheersmaatregelen. De paragraaf laat zien hoe het weerstandsvermogen en de daarbij behorende ratio zich ontwikkelen.

Definities

Allereerst gaan we in op de definitie van “weerstandsvermogen”. Wat is dat nu eigenlijk?

Weerstandsvermogen: is het vermogen van de gemeente om (incidentele) financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen volgt uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Deze risico's worden uitgedrukt in termen van de benodigde weerstandscapaciteit.

Onder een *risico* verstaan wij de kans dat een gebeurtenis zich voordoet die (de hoeveelheid beschikbare financiële middelen voor) het realiseren van doelstellingen in positief of negatief opzicht beïnvloedt.

In deze paragraaf gaan we in op:

- het beleid en systematiek ten aanzien van de weerstandscapaciteit;
- de geïnventariseerde risico's;
- het weerstandsvermogen van de exploitatiebegroting (algemene reserve);
- de financiële kengetallen
- het weerstandsvermogen voor de grondbedrijf projecten.

Beleid

Omdat de laatste beleidsevaluatie alweer vier jaar geleden was, hebben we in 2017 ons risicomanagement wederom tegen het licht gehouden. Uit deze evaluatie blijkt dat het beleidskader en de methode voor het kwantificeren en beoordelen van risico nog steeds voldoet. Echter hebben we wel de conclusie getrokken dat er meer bewustwording nodig is van niet-financiële risico's, zoals imagoschade.

Systematiek

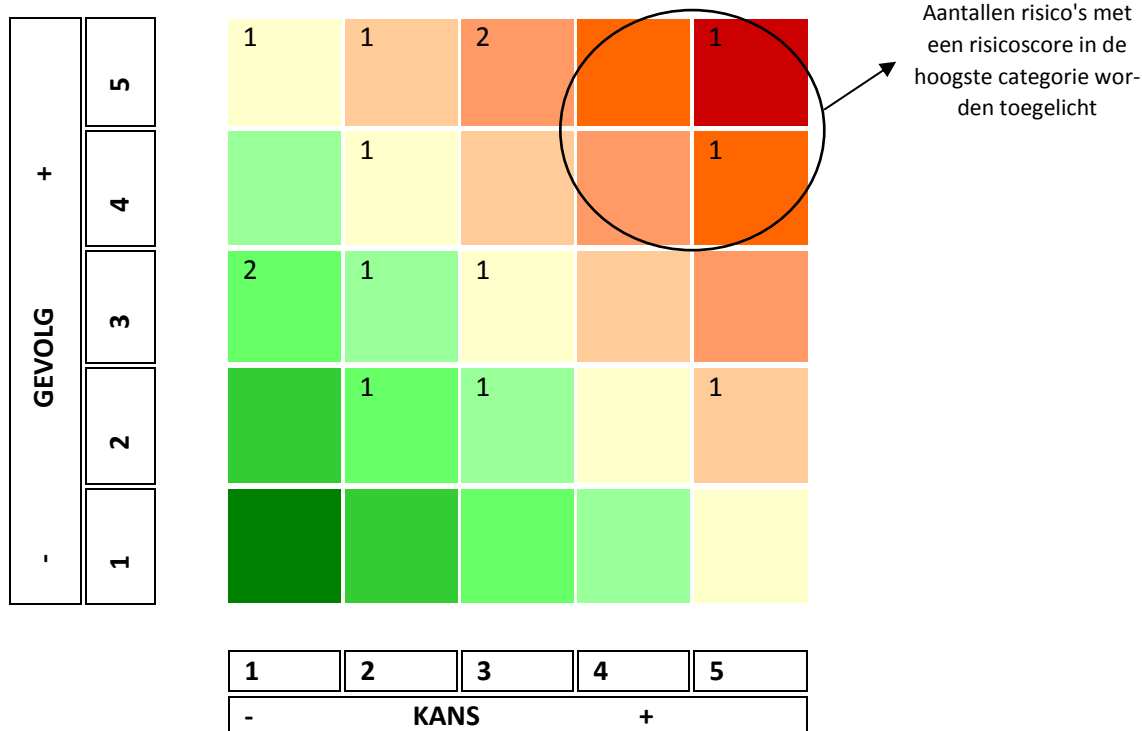
Wij maken op basis van een gedegen risico-inventarisatie een reële inschatting van de noodzakelijk geachte omvang van de weerstandscapaciteit. Bij de bepaling van de noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen streven wij geen exacte nauwkeurigheid na, maar werken wij met een zogenaamde bandbreedte. Wanneer de beschikbare weerstandscapaciteit onder het minimum van deze bandbreedte ligt of dreigt te komen, verplichten wij onszelf maatregelen te nemen die ertoe moeten leiden dat de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit binnen de begrotingsperiode weer in evenwicht is. Wanneer benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit in evenwicht zijn (het weerstandsvermogen bevindt zich binnen de bandbreedte) is er enige beleidsvrijheid ten aanzien van de keuze om dichterbij de minimumgrens dan wel dichterbij de maximumgrens te gaan zitten. De financiële positie van de gemeente in relatie tot de conjuncturele ontwikkeling speelt hierbij onder andere een rol.

In het weerstandsvermogen maken wij onderscheid tussen het weerstandsvermogen van de reguliere exploitatiebegroting en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Qua aard en risicoprofiel verschillen deze beide activiteiten namelijk wezenlijk van elkaar en is de benaderingswijze enigszins verschillend. De provincie beoordeelt, als toezichthouder, het weerstandsvermogen van de gemeente wel als één geheel.

Geïntervieweerde risico's

Voor deze begroting hebben we onze risico's voor de exploitatie geactualiseerd en dit zijn op dit moment de belangrijkste risico's:

	Risico	Risicoprofiel (kans x effect)	Kwantificering
1	Mede-eigenaar ROM-D	pm	pm
2	Contractvernieuwing Erfpacht	Laag-gemiddeld	€ 30.000
3	Aansprakelijkheid publieke dienstverlening	Laag-gemiddeld	€ 200.000
4	Fin. aansprakelijkheid Verbonden partijen	Laag-gemiddeld	€ 1.000.000
5	Achterstanden archief	Laag-gemiddeld	pm
6	Renterisico LOC	Laag-gemiddeld	€ 10.000
7	De Volgerlanden	Zeer hoog	€ 1.500.000
8	Borg- en garantstellingen excl. HVC	Laag	€ -
9	Garantstellingen HVC	Laag-gemiddeld	€ 2.480.000
10	Oplopende rente geld- en kapitaalmarkt	Laag	€ -
11	Borg- en garantstellingen woningcorporaties	Laag	€ -
12	Tegemoetkoming planschades	Laag-gemiddeld	pm
13	Personeelsverplichtingen	Laag	€ 12.500
14	Jeugd	Hoog	€ 450.000
15	Algemene uitkering	laag tot gemiddeld	€ 200.000

De Volgerlanden [5-5]

Sinds 1996 werkt de gemeente Zwijndrecht samen met de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht aan de ontwikkeling en realisatie van het project De Volgerlanden. Het aandeel van Zwijndrecht in het exploitatieresultaat van dit project omvat 50% bij een resultaat tot € 20 miljoen (eindwaarde) en een derde deel van het meerdere boven de € 20 miljoen (eindwaarde).

De exploitatiebegroting voor het project De Volgerlanden omvat een nog te realiseren investeringsvolume van bijna € 47 miljoen (rentekosten inbegrepen) en een nog te realiseren opbrengst (voornamelijk uit grondverkoop) van € 117 miljoen in de komende elf jaar. De omvang van deze bedragen en de looptijd van het project (tot eind 2028) zijn een maatstaf voor de omvang van de risico's die bij de ontwikkeling van De Volgerlanden horen.

Bij het opstellen van de GREX 2018 is ook de risicoanalyse geactualiseerd. Uit de risicosimulatie over de risico's die zich binnen drie jaar kunnen manifesteren volgt dat het 90% zeker is dat deze risico's afgedekt kunnen worden met een bedrag van € 4,4 miljoen (gewogen risicobedrag). De grootste risico's hebben betrekking op de looptijd van de gronduitgifte en de verwachte prijsontwikkeling van de grondprijzen (er wordt rekening gehouden met een gemiddelde inflatiecorrectie van 2% per jaar).

Het risicoprofiel is ten opzichte van vorig jaar met € 0,3 miljoen toegenomen. Met name de toevoeging van enkele nieuwe risico's veroorzaakt deze toename. Zo is door recente ontwikkelingen rond de bodemverontreiniging met PFOA het risico dat de saneringskosten in de grondexploitatie toenemen toegevoegd. Ook toegevoegd is het risico dat bij verdere uitwerking van het stedenbouwkundig ontwerp de geraamde programmatische opbrengsten niet geheel te realiseren zijn doordat de ruimtelijke inpassing nog knelpunten oplevert.

Het verwachte exploitatieverlies van het project De Volgerlanden wordt gedekt door een voorziening die gebaseerd is op een contante waarde. Als een risico zich voordoet en het verwachte exploitatieverlies neemt daardoor toe dan zal de voorziening aangevuld moeten worden. De omvang van deze aanvulling is niet alleen afhankelijk van de hoogte van de verliestoename maar ook van de resterende looptijd van het project waarin jaarlijks rente aan de voorziening toegevoegd wordt. Een vertaling van het genoemde risicobedrag van € 4,4 miljoen naar de impact op ons vermogen kan mede daardoor slechts bij benadering aangegeven worden. Wij gaan voor ons aandeel uit van een risicoreservering van € 2,2 miljoen in de eindwaarde. Deze risicoreservering dient dan tegen een contante waarde te worden gewaardeerd om het risico dat de voorziening eind 2018 aangepast moet worden in beeld te krijgen. Dit betekent dat we voor ons aandeel in het exploitatieverlies van De Volgerlanden rekening moeten houden met een risicoreservering van € 1,8 miljoen (contante waarde 1 januari 2019).

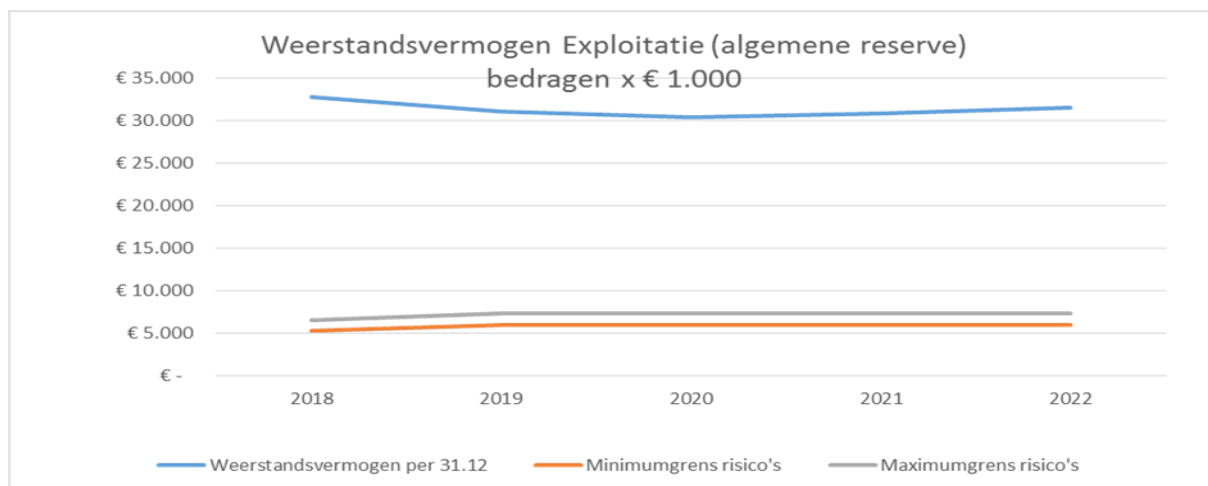
Risico-inventarisatie uitvoering Jeugdwet [5-4]

De middelen die Zwijndrecht ontvangt vanuit de decentralisatie Jeugdwet (2015) zijn taakstellend voor het budget dat de Dienst Gezondheid en Jeugd voor dit onderwerp ter beschikking krijgt. De onder de Dienst vallende Service Organisatie Jeugd (SOJ), is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze taken. In de begroting 2018 van de SOJ zijn de begrote uitgaven gelijkgesteld aan de inkomsten vanuit het rijk, conform staand beleid.

Zoals eerder gemeld, bestaan er (financiële) risico's op het beleidsveld Jeugd. Te denken valt aan een groter dan verwachte zorgvraag, waardoor een overschrijding van het beschikbare budget kan plaatsvinden, omdat de noodzakelijke hulp verleend moet worden. In 2017 leidt dit al tot een bijstelling van de begroting SOJ en (dus) ook die van Zwijndrecht. Vanaf de begroting 2017 houden we rekening met dit risico. In 2019 verwachten we een beter beeld van de structurele ontwikkeling van het beroep op jeugdzorg te hebben zodat we dit ook financieel kunnen vertalen. Op dat moment is de (gewijzigde) meerjarenbegroting van de SOJ namelijk naar verwachting ook vastgesteld.

Verloop weerstandsvermogen

Het verloop van het weerstandsvermogen voor de exploitatie ziet er als volgt uit:

Prognose weerstandsvermogen Exploitatie (algemene reserve) 2018/2022

bedragen x € 1.000

	2018	2019	2020	2021	2022
Weerstandsvermogen per 01.01	€ 30.914	€ 32.870	€ 31.146	€ 30.454	€ 30.829
Exploitatiesaldi voorgaande jaren	€ 5.075	€ 1.273	€ 588	€ 375	€ 727
Toevoegingen	€ -				
Onttrekkingen	€ 3.119	€ 451	€ 104		
Weerstandsvermogen per 31.12	€ 32.870	€ 31.146	€ 30.454	€ 30.829	€ 31.556
Minimumgrens risico's	€ 5.223	€ 5.903	€ 5.903	€ 5.903	€ 5.903
Maximumgrens risico's	€ 6.528	€ 7.378	€ 7.378	€ 7.378	€ 7.378

Risicoprofiel grondbedrijf

Elk jaar bepalen wij het risicoprofiel voor het grondbedrijf, waarna we het risicoprofiel vertalen in een benodigde omvang van de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. De risico's van het project De Volgerlanden zijn hier niet inbegrepen, deze worden gedekt uit de algemene reserve. De door ons gehanteerde methode maakt onderscheid in:

- Marktrisico's: dit omvat enerzijds het risico van vertraging waardoor extra rentekosten ontstaan en anderzijds een risico van lagere (grond)opbrengsten door marktwerking. De omvang van deze risico's is standaard gesteld op een jaar rente over de nadelige boekwaarde en 10% lagere (grond)opbrengsten. Als daar aanleiding toe is dan is bij de projectrisico's voor het betreffende project een verhoogd marktrisico opgenomen;
- Projectrisico's: hierbij gaat het om specifiek aan projecten gerelateerde risico's, die afzonderlijk benoemd en gekwantificeerd worden.

Hoewel bij risico's in eerste instantie aan nadelige gevolgen (negatieve risico's) gedacht wordt, zijn er ook voordelige gevolgen denkbaar (positieve risico's). Bijvoorbeeld het niet gebruiken van de gereserveerde bedragen voor onvoorziene kosten is een positief risico. Bij de bepaling van het risicoprofiel nemen wij zowel de negatieve als de positieve risico's mee.

Op basis van de huidige inzichten hebben we voor deze begroting het risicoprofiel geactualiseerd en daarbij de volgende gesaldeerde risico's berekend: € 1,2 miljoen aan marktrisico's, € 1,2 miljoen aan negatieve projectrisico's en € 0,5 miljoen aan positieve projectrisico's. Een vertaling van deze risico's naar een benodigde omvang van de financiële buffer geeft de volgende bandbreedte:

	Ondergrens	Bovengrens
Financiële buffer voor Marktrisico's	: € 353.000	€ 589.000
Financiële buffer voor Projectrisico's	: € 920.000	€ 920.000
Financiële buffer voor totaal risico's	: € 1.273.000	€ 1.509.000

We hebben dus per 1 januari 2019 voor de dekking van de risico's een weerstandsvermogen nodig van minimaal € 1,3 miljoen en maximaal € 1,5 miljoen. Ten opzichte van onze analyse van vorig jaar is het risicoprofiel over het totaal van de projecten met € 0,7 miljoen toegenomen. Deze toename komt vooral doordat we het positieve risico van een mogelijke teruggaaf van de BTW over de investeringen in het LOC-schoolgebouw nu niet meegenomen hebben. Volgens onze laatste informatie zal de Hoge Raad in 2018 arrest wijzen. De financiële gevolgen daarvan zullen we dan in de rekening 2018 verwerken, er is dan geen sprake meer van een (positief) risico op de peildatum 1 januari 2019.

We beschikken naar verwachting eind 2018 over een saldo van € 1,3 miljoen in de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. Volgens de hiervoor beschreven systematiek voldoen we daarmee aan de ondergrens van de benodigde buffer. De kans dat we een beroep moeten doen op de algemene reserve op het moment dat de risico's zich manifesteren is dus niet groot.

Financiële kengetallen

Met ingang van het begrotingsjaar 2017 is het voorgeschreven om een aantal financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing op te nemen.

Doel hiervan is het vergroten van inzicht in de financiële positie van de eigen gemeente, maar ook om deze (op termijn) te kunnen vergelijken met andere gemeenten. Hieronder volgt eerst een recapitulatie van de betreffende kengetallen, waarbij de ontwikkeling wordt weergegeven tussen de:

- rekening 2017;
- begroting 2018;
- begroting 2019-2022.

Vervolgens geven wij een korte toelichting op ieder kengetal. De verwachting is dat in de komende jaren er een landelijke normering per kengetal komt. Vooralsnog hebben de kengetallen een signaleringswaarde. We relateren die voor zover mogelijk aan normen die door de VNG worden gehanteerd.

Recapitulatie Financiële kengetallen

Zwijndrecht	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto schuldquote	104%	101%	106%	98%	99%	95%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	97%	94%	100%	92%	93%	89%
Solvabiliteitsratio	21%	18%	20%	19%	19%	19%
Grondexploitatie	4%	6%	11%	8%	8%	8%
Structurele exploitatieruimte	0,2%	0,1%	-0,7%	0,3%	0,5%	0,1%
Belastingcapaciteit	114%	115%	116%	116%	116%	116%

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De exploitatiebaten voor bestemming zijn gedaald, waardoor de netto schuldquote stijgt. De landelijke richtlijn voor de schuldquote is al jaren 130%. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit deze quote zelf, maar hangt af van andere factoren. De verschuiving van de netto schuldquote van

2019 ten opzichte van 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er in 2019 een grotere liquiditeitsbehoefte (netto vlottende schuld) verwacht wordt.

Een netto schuldquote van 100% blijft wenselijk en een schuldquote van 130% kan zorgelijk zijn. Met 106% en het meerjarig perspectief blijft deze quote onze aandacht houden.

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hierbij is de netto schuld verminderd met verstrekte leningen aan de woningcorporaties en overige verstrekte leningen. Een hoge schuld kan worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Deze correctie vindt plaats door de netto schuld te verminderen met verstrekte leningen aan de woningcorporaties en overige verstrekte leningen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De VNG hanteert als richtlijn een minimum omvang van 20% als norm. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen, hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Ten opzichte van 2017 valt het percentage van de solvabiliteit iets lager uit, omdat aan de ene kant het eigen vermogen in 2019 met € 5 miljoen lager is dan in 2017. En aan de andere kant leiden de verwachte investeringen tot een toename in de materiele activa, waardoor het balanstotaal (ten opzichte van 2017) in 2019 toeneemt tot € 255 miljoen.

De verwachte stand van het eigen vermogen is relatief hoog met € 42 miljoen. De uitkomst van circa 20% kan daarom als redelijk worden ervaren.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is dan ook van groot belang, omdat deze waarde bij de verkoop moet worden terugverdiend.

Voor de berekening van dit kengetal wordt de balanswaarde (= boekwaarde gecorrigeerd met de voorzieningen) van de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie (onderhanden werken) bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Hoe hoger het kengetal hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. De VNG adviseert dat 15% een acceptabele omvang van dit kengetal is. De accountant zal jaarlijks moeten beoordelen in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie kan worden terugverdiend.

De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie is ook van invloed op beide schuldquotes en op de solvabiliteitsratio, omdat de bouwgronden zijn gefinancierd met vreemd vermogen. De verwachte boekwaarden van de bouwgronden in exploitatie bedraagt € 12,8 miljoen.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoeging aan reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de

structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Zoals uit bovenstaande tabel blijkt is in onze gemeente sprake van een minimale negatieve uitkomst voor 2019 en een minimale positieve meerjarige uitkomst.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten (bestaande uit de afvalstoffen- en rioolheffing van een meerpersoonshuishouden en de OZB met een gemiddelde WOZ-waarde) te vergelijken met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar en uit te drukken in een percentage. Dit gebeurt op begrotingsbasis. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Zoals uit bovenstaande tabel blijkt zitten wij boven het landelijk gemiddelde. De stijging van de percentages wordt veroorzaakt door met name de toename van het tarief voor de rioolheffing. Zie hiervoor ook de paragraaf lokale heffingen.

Conclusie op basis van de kengetallen

De kengetallen laten een gemengd beeld zien. Zwijndrecht heeft ten opzichte van de VNG-norm een acceptabele schuldpositie die van invloed is op de omvang van de beide schuldquotes en op de solvabiliteitsratio.

De financiering van de grondpositie met vreemd vermogen maakt onderdeel uit van deze schuldpositie. Het uitgangspunt is overigens dat deze investeringen op termijn worden terugverdiend uit de verkoop van de gronden. Tevens is onze gemeentelijke portefeuille grondexploitaties beperkt, wat ook tot uitdrukking komt in het lage percentage.

Onze solvabiliteitsratio lijkt zich meerjarig rond de 19% te gaan stabiliseren. Dit is een gevolg van een (verwachte) lichte stijging van de algemene reserve in de komende jaren. Het langzaam stijgend investeringsniveau heeft aan de andere kant een dempend effect op deze ratio. Want voor het uitvoeren van de geplande investeringen zal gedurende de looptijd van de meerjarenraming meer worden geleend dan worden afgelost. Daar staat tegenover dat investeringen leiden tot een toekomstbestendig voorzieningenniveau.

De structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele lasten (waaronder, die samenhangend met de schuldenlast van de gemeente (rente en aflossing)), in 2019 bijna volledig worden gedekt door structurele baten in 2019 en vanaf 2020 wel structureel gedekt worden. De woonlasten liggen boven het landelijk gemiddelde.

Paragraaf Financiering

Algemeen

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot de gemeentelijke financieringsfunctie. De gemeentelijke financieringsfunctie wordt ook wel met de term 'treasury' aangeduid. Het begrip treasury kan worden gedefinieerd als het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, en het daarbij afdekken van met name rente- en kredietrisico's.

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en het lokaal vastgestelde Financieringsstatuut. In de Wet fido staan vooral transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht financieringsstatuut alsmede een financieringsparagraaf in begroting en jaarstukken. De risicobeheersing binnen de Wet fido richt zich op renterisico's, kredietrisico's, en liquiditeitsrisico's. Wij benadrukken dat de doelstelling van onze treasuryfunctie is dat deze uitsluitend de publieke taak dient en dat we een prudent beleid voeren binnen de kaders die de Wet fido stelt. Op 9 december 2014 heeft de gemeenteraad het geactualiseerde Financieringsstatuut vastgesteld, dat per 1 januari 2015 in werking is getreden.

Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen; de controlfunctie is belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan.

De gemeente Zwijndrecht heeft de advisering over en de uitvoering van haar treasurybeleid opgedragen aan het Servicecentrum Drechtsteden. De beslissingsbevoegdheden liggen voor het overgrote deel nog wel bij de gemeente.

Renteontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkten heeft nog steeds een laag niveau. De rente voor 1-maandskasgeldleningen is al meerdere jaren negatief. Ook voor 2019 wordt nog geen stijging tot boven de 0% verwacht. Juni 2018 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) besloten dat het in maart 2016 gestarte opkoopprogramma, bij ongewijzigde omstandigheden, tot eind 2018 wordt voortgezet. Daarnaast blijven tot medio 2019 de huidige lage rentetarieven waartegen de banken hun geld bij de ECB kunnen stallen, van kracht. De kapitaalmarktrente is relatief fors beweeglijk. De rente voor 10-jarige staatsleningen schommelt vanaf januari tot juli 2018 tussen de 0,85% en 1,05%. De marktverwachting is dat de kapitaalmarktrente het komend jaar zal stijgen tot ongeveer 1,30% medio 2019.

Vanuit Treasury SCD vindt monitoring van de renteontwikkelingen plaats en waar nodig wordt in samenspraak met de gemeente gehandeld. Voor het komende jaar wordt een renteontwikkeling voorzien zoals in onderstaande tabel is weergegeven. Dit is het gemiddelde van de voorspellingen van een aantal sector- en grootbanken. We benadrukken dat dit een momentopname is, die dagelijks wijzigt.

Omschrijving	Actueel ten tijde van opstellen begroting 2019	Gemiddelde verwachting van stand over 1 jaar	Toe-/afname
Korte rente (3-maands Euribor), ca.	-0,33%	-0,28%	0,05%
Lange rente (10-jaars IRS), ca.	0,88%	1,30%	0,42%
Spread	1,21%	1,58%	0,37%

Tabel 1 - Renteverwachting komend jaar (rentevisie)

In ogenschouw dient te worden gehouden dat banken bij het verstrekken van langjarige financiering liquiditeitsopslagen berekenen bovenop de in voorgaande tabellen genoemde IRS-niveaus (Interest Rate Swap). Voor bijvoorbeeld een tienjaars lening bedraagt deze opslag thans circa 0,10% (10 basispunten). Bij langere looptijden gelden hogere opslagen.

Op basis van bovenstaande tabel zijn wij in deze begroting voor de bepaling van de rente voor kort geld voor de jaren 2019 tot en met 2022 respectievelijk uitgegaan van -0,2%, 0,0%, 0,2% en 0,4%. Voor lang geld wordt uitgegaan van diverse leningen met diverse looptijden (1 tot 20 jaar) en diverse bijbehorende rentepercentages (0,15% tot 2,1%).

Financieringspositie

Financiering activa

De activa van de gemeente Zwijndrecht zijn per begin 2019 naar verwachting als volgt gefinancierd:

Omschrijving	Bedrag per 1-1-2019	
Totale boekwaarde investeringen		€ 208,2
<i>Vaste financieringsmiddelen:</i>		
Reserves	€ 44,7	
Voorzieningen	€ 15,1	
Langlopende leningen	€ 132,6	
		€ 192,4
Financieringstekort		€ 15,8

Tabel 2 - Financieringspositie per 1 januari 2019 (bedragen x € 1 miljoen)

Omslagrente

In de rentenotitie van de Commissie BBV is bepaald dat de aan de taakvelden toe te rekenen omslagrente, ofwel de rekenrente, gebaseerd dient te worden op de werkelijke rentelasten en rentebaten. De berekende omslagrente voor 2019 is 1,55%. De notitie schrijft voor dat bij het bepalen van de omslagrente een bandbreedte van 0,5% mag worden aangehouden in veelvouden van 0,5% (dus minimaal $1,55 - 0,5 = 1,05\%$ en maximaal $1,55 + 0,5 = 2,05\%$). Afgerond op veelvouden van 0,5% kan gekozen worden voor 1,5% en 2,0%. Voor de interne doorberekening van de rentekosten naar de investeringen hanteren we een omslagrente van 2,0%.

De berekening van de omslagrente wordt bepaald door de boekwaarde van de vaste activa en de aan de taakvelden toe te rekenen rente. De komende jaren blijft de berekende omslagrente ongeveer 1,55%. Vanaf 2023, op basis van de huidige gegevens, komt de berekende omslagrente onder de 1,5% waardoor we vanaf de begroting 2023 geen omslagrente van 2% meer mogen hanteren. De 2% valt dan buiten de bandbreedte van 0,5%. Bij het opstellen van de begroting zal jaarlijks bezien worden welke omslagrente gehanteerd wordt.

	2019
a1. De externe rentelasten over de lange financiering	€ 3.265
a2. De externe rentelasten over de korte financiering	+/- € -35
b. De externe rentebaten	-/- € 227
Saldo rentelasten en rentebaten	€ 3.004
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- € 312
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- € 45
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/- € 50
	-/- € 307
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€ 2.696
d1. Rente over eigen vermogen	+/- € -
d2. Rente over voorzieningen	+/- € 181
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	€ 2.877
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- € 3.792
f. Renteresultaat op het taakveld treasury (bruto)	€ -915
Stelpost rentelasten	+/- € 84
f. Renteresultaat op het taakveld treasury (netto)	- = voordeel / + = nadeel € -831

Tabel 3 - Renteschema 2019 (bedragen x € 1.000)

Opgenomen langlopende leningen

Gelet op de lage rentestand is begin 2016 totaal € 70 miljoen aan nieuwe financiering voor de jaren 2016-2020 aangetrokken met een gemiddelde looptijd van ongeveer twintig jaar. Dit betreft herfinanciering of extra financiering op basis van 75% van onze liquiditeitsprognose. Hiervan wordt voor 2019 € 5,25 miljoen aangetrokken. Het aan de voorzichtige kant zitten uit zich in een kwartaal later lenen dan gepland en 75% van het beoogde bedrag. We lopen hierbij het risico dat we te weinig lenen, maar we lenen in ieder geval niet te veel, en dat we op enig moment de kasgeldlimiet langer dan drie kwartalen dreigen te overschrijden. Op zo'n moment zullen we een kortlopende financiering omzetten in een langlopende financiering van bijvoorbeeld 1 jaar en 1 dag of langer afhankelijk van de situatie op dat moment. We voldoen dan weer aan de kasgeldlimiet en gelet op de relatief lage financieringsbehoefte en korte looptijd is het renterisico beperkt. Dit renterisico is meegenomen in het risicomanagement. In 2019 is aanvullende financiering nodig van € 8,0 miljoen met een looptijd van 1,5 jaar. De onderstaande tabel geeft inzicht in het verwachte verloop van de leningenportefeuille in 2019.

Omschrijving	Bedrag	Gemiddeld percentage
Stand per 1 januari 2019	€ 132.615	2,56%
Nieuwe leningen	€ 13.250	
Reguliere aflossingen	€ 23.052-	
Vervroegde aflossingen	€ -	
Rente-aanpassing (oud percentage)	€ -	
Rente-aanpassing (nieuw percentage)		
Stand per 31 december 2019	€ 122.813	2,63%

Tabel 4 - Mutaties leningenportefeuille onderhandse geldleningen 2019 (bedragen x € 1.000)

Uitzettingen

Onder uitzettingen worden verstrekte langlopende geldleningen en beleggingen verstaan. Voor de gemeente Zwijndrecht is alleen de eerstgenoemde categorie van toepassing. Onderstaand totaalbedrag betreft leningen aan woningbouwcorporaties alsmede gelden die in het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting ondergebracht zijn en van waaruit startersleningen verstrekt worden.

Omschrijving	Bedrag
<u>Verstrekte geldleningen:</u>	
Stand per 1 januari 2019	€ 7.226
Nieuwe leningen	€ -
Reguliere aflossingen	€ 206-
Vervroegde aflossingen	€ -
Rente-aanpassing (oud percentage)	€ -
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	€ -
Stand per 31 december 2019	€ 7.020

Tabel 5 - Mutaties uitzettingen 2019 (bedragen x € 1.000)

In tabel 8 van deze paragraaf worden deze bedragen naar kredietrisico gespecificeerd.

Risicobeheersing

Zoals eerder benoemd vormt risicobeheersing één van de pijlers van de Wet fido. In de navolgende onderdelen gaan we in op de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de gemeentelijke treasuryfunctie. In beginsel kunnen deze worden onderscheiden in renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's. Voor ons zijn de twee laatstgenoemde risico's niet van toepassing. Daarnaast kunnen we een informatierisico benoemen, te weten het risico dat relevante informatie niet tijdig of volledig bij de treasuryafdeling onder de aandacht wordt gebracht.

1. Renterisico's

Renterisico's kunnen we vanuit Wet fido-optiek bezien op de korte en op de langere termijn.

1a. Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming, dus met uitzondering van stortingen in reserves. Indien hierbij de kasgeldlimiet bij herhaling wordt overschreden dient er geconsolideerd te worden ofwel moet één en ander worden omgezet in langlopende financiering. Voor 2019 kan onze kasgeldlimiet als volgt worden bepaald:

Omschrijving	Bedrag
Begrotingstotaal	€ 122.777
Relevant percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	€ 10.436

Tabel 6 - Berekening kasgeldlimiet 2019 (bedragen x € 1.000)

Wij gebruiken veelal 1-maands kasgeldleningen als onderliggende financiering. Rekening houdend met de op te nemen lange-termijn financiering (zie hiervoor) verwachten wij geheel 2019 binnen de totale limietruimte te kunnen opereren. Oogmerk van het door het SCD uit te voeren gemeentelijke saldo-beheer is om de limietruimte optimaal te benutten.

1b. Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm

Wij lopen renterisico op het moment dat we nieuwe leningen moeten aantrekken, bij herfinanciering of als een renteherziening van toepassing is. Om het renterisico te beheersen is in de Wet fido de renterisiconorm geformuleerd. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming, dus met uitzondering van stortingen in reserves. Het doel van deze norm is om overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar te voorkomen, één en ander ter bescherming van de gemeentelijke financiële positie. Met deze norm bevordert de Wet fido een solide financieringswijze bij openbare lichamen.

Conform voorschrift van de geactualiseerde Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald. Uit deze opstelling blijkt dat wij binnen de grenzen van de renterisiconorm opereren.

	2019	2020	2021	2022
Renterisico's				
Renteherzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -
Aflossingen	€ 23.052	€ 11.860	€ 15.868	€ 18.343
Renterisico	€ 23.052	€ 11.860	€ 15.868	€ 18.343
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	€ 122.777	€ 123.965	€ 122.832	€ 122.454
Percentage cf. regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	€ 24.555	€ 24.793	€ 24.566	€ 24.491
Toetsing renterisico aan norm				
Renterisico	€ 23.052	€ 11.860	€ 15.868	€ 18.343
Renterisiconorm	€ 24.555	€ 24.793	€ 24.566	€ 24.491
Ruimte binnen norm	€ 1.503	€ 12.933	€ 8.698	€ 6.148

Tabel 7 - Berekening renterisiconorm 2019-2022 (bedragen x € 1.000)

2. Kredietrisico's

Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus het risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen worden gelopen vanuit uitzettingen (verstrekke geldleningen, beleggingen) of uit verleende garanties.

2a. Verstrekte geldleningen

Het in voorgaande tabel 5 aangegeven totaalbedrag aan uitgezette middelen kan als volgt worden gespecificeerd naar risicogroep.

Categorie	ultimo 2019	% verdeling per eind 2019
Gemeenten / Provincies	€ -	0,0%
Overheidsbanken	€ -	0,0%
Woningcorporaties met garantie WSW	€ 1.729	24,6%
Woningcorporaties zonder garantie	€ 1.264	18,0%
Semi-overheidsinstellingen	€ 3.082	43,9%
Financiële instellingen (A en hoger)	€ -	0,0%
Overige toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	€ 945	13,5%
Niet-toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	€ -	0,0%
Totaal	€ 7.020	100,0%

Tabel 8 - Specificatie verstrekte geldleningen naar risicocategorie (bedragen x € 1.000)

2b. Verleende garanties

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd naar risicogroep.

Categorie	ultimo 2019	% verdeling per eind 2019
Directe borgstellingen (m.b.t. lokale instellingen, verenigingen e.d.)	€ 14.822	13,0%
Achtervangpositie in waarborgfondsen (bijv. Waarborgfonds Sociale Woningbouw)	€ 99.520	87,0%
Totaal	€ 114.342	100,0%

Tabel 9 - Specificatie borgstellingen naar risicocategorie (bedragen x € 1.000)

De grootste directe borgstelling betreft HVC (afvalverwerking; ca. € 12,4 miljoen). De borgstellingspositie die voortvloeit uit de achtervang in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) bedraagt circa 87% van het totaal geborgde volume. Aan deze achtervangpositie, ook wel aangeduid als indirect kredietrisico, is een relatief laag risicoprofiel verbonden. Vanuit wettelijke bepalingen hebben we een algemene garantstelling gegeven aan de Gemeenschappelijke Regelingen, waarin we deelnemen. Voor een totaaloverzicht van de Gemeenschappelijke Regelingen verwijzen we naar de paragraaf Verbonden Partijen.

In het financieringsstatuut is een korte passage opgenomen ten aanzien van het verstrekken van borgstellingen (garanties). Het beleidskader (nota borgstellingen) is op 14 oktober 2014 vastgesteld door de gemeenteraad.

Kasbeheer

Het Servicecentrum Drechtsteden verzorgt de inrichting van het betalingsverkeer (het beheer van het gemeentelijke rekeningstelsel, het coördineren van bevoegdheden en het verrichten van feitelijke betalingen) en de saldoregulatie. De gemeente is en blijft daarbij overigens eigenaar van de betreffende bankrekeningen. Onze gemeente onderhoudt bankrelaties met de Bank Nederlandse Gemeenten en Rabobank.

In nauwe samenwerking met het SCD is een liquiditeitenplanning opgesteld, die periodiek wordt geactualiseerd. Op grond van de meest actuele planning wordt voor 2019 totaal € 13,25 miljoen aan nieuwe

leningen aangetrokken; zie hiervoor verder de onder 'opgenomen langlopende leningen' opgenomen toelichting.

Schatkistbankieren

Bij het gemeentelijk saldobehoor dienen de nieuwe voorschriften rond Schatkistbankieren in acht te worden genomen. Onder deze regeling dienen gemeenten tijdelijk overtollige geldmiddelen, rekening houdend met een drempelbedrag, bij het Ministerie van Financiën te stallen. Het drempelbedrag voor de gemeente Zwijndrecht voor 2019 kan als volgt worden berekend:

	Bedrag
Begrotingstotaal	€ 122.777
Relevant percentage	0,75%
Drempelbedrag	€ 921

Tabel 10 – Drempelbedrag schatkistbankieren 2019 (bedragen x € 1.000)

Dit betekent dat de gemeente, voor zover haar banksaldo het drempelbedrag overschrijdt, het meerdere dient af te storten in de Schatkist van het Rijk. Over dit saldo wordt op dit moment geen rente vergoed.

Informatievoorziening

Op grond van het Financieringsstatuut is er een Treasury Comité dat in beginsel driemaal per jaar bijeenkomt. In dit overleg staat de voortgang en uitvoering van de treasuryzaken centraal. Vanuit haar adviserende rol neemt het Servicecentrum Drechtsteden deel aan dit overleg. Indien wij of het SCD daartoe behoefte dan wel noodzaak voelen, vindt daarnaast ook contact op incidentele basis plaats. Voor zover relevant levert het SCD rapportages op voor in- of extern gebruik.

Overzicht EMU (Europees Monetaire Unie) saldo

In de Wet Hof wordt geregeld dat medeoverheden een gelijkwaardige inspanning moeten leveren in het kader van het respecteren van de Europese begrotingsdoelstellingen. De Europese begrotingsdoelstellingen betreffen:

- overheidstekort (EMU-saldo) maximaal 3% van het BBP
- EMU-schuld maximaal 60% van het BBP
- middellange termijn doelstelling voor het EMU-saldo is begrotingsevenwicht (dus EMU-saldo nihil).

Het Rijk en de medeoverheden hebben afgesproken om gebruik te maken van een beheersmodel voor het EMU-saldo voortvloeiend uit de Wet Hof. Er blijft sprake van een macronorm voor het EMU-saldo die niet onderverdeeld wordt in een micronorm per individuele overheid. Als er sprake is van een (dreigende) overschrijding wordt in het bestuurlijk overleg besloten welke maatregelen moeten worden genomen om de overschrijding te voorkomen of in latere jaren goed te maken. Er is ruimte voor afspraken over een collectief verbeterpad. Het bestuurlijk overleg dient concrete resultaten op te leveren en meerjarig zicht op het wél voldoen aan de norm. In 2015 is een wetswijziging aangenomen waarbij het sanctiemechanisme wordt vervangen door een correctiemechanisme. Als een meerjarige overschrijding van de vastgestelde norm voor het EMU-saldo van de decentrale overheden dreigt heeft de Minister de mogelijkheid met behulp van het correctiemechanisme het EMU-saldo van de decentrale overheden te beheersen, bijvoorbeeld door middel van het faseren van investeringen.

In de onderstaande tabel is een meerjarig overzicht van het EMU-saldo opgenomen.

Berekening EMU-saldo <i>(bedragen x €1.000)</i>	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	8.261	-5.692	-1.158	483	1.052	372
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.968	6.082	6.404	6.786	7.215	7.845
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.197	1.669	1.093	1.049	1.112	947
Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	14.901	7.764	13.588	15.762	10.363	5.805
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0	0
Desinvestering in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0	0
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	1.021	1.716	1.304	628	536	365
Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	1.004	5.125	2.049	3.841	2.677	2.330
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	843	128	63	67	73	79
Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande posten	0	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-335	-2.424	-6.567	-4.298	1.084	5.245

Tabel – Berekening EMU-saldo 2019-2022

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Wij beheren de openbare ruimte waarin wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Wij hebben hiervoor de beschikking over een aantal kapitaalgoederen, zoals gebouwen, wegen, civieltechnische kunstwerken (bruggen en dergelijke), riolering, water en groen. Al deze kapitaalgoederen moeten zo lang mogelijk een bijdrage leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangebracht of vervaardigd. Dit vergt een duurzaam en goed onderhoudsbeheer op basis van beleidskaders waarvan de financiële consequenties in de begroting vertaald moeten zijn. Deze vertaling heeft plaatsgevonden in Programma 1 Wonen, bouwen en wooncarrière en in Programma 4 Veiligheid en leefomgeving.

Actueel beleidskader

De beleidskaders zijn verwoord in de vastgestelde structuur- en beheerplannen. Het beschreven beleidskader is voor het grootste deel actueel en toereikend om aan het fysieke beheer en onderhoud van de openbare ruimte richting te geven. Via onderstaand beleidskader zetten we de beschikbare middelen in om de verschillende doelstellingen hierbij te realiseren.

- Waterstructuurplan, vastgesteld in 2007.
- Programma Groenstructuur gemeente Zwijndrecht; vastgesteld in 2009.
- Structuurvisie Zwijndrecht 2030; vastgesteld in 2010.
- Bomencompensatiebeleid; vastgesteld in 2012 (college).
- Standaard programma van eisen Zwijndrecht, vastgesteld in 2015 (college).
- Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2016-2020, vastgesteld in 2016.
- Beheerplan vastgoed gemeente Zwijndrecht 2018-2021; vastgesteld in 2017 (college).
- Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2018-2021 vastgesteld in 2017.
- Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) 2018-2021; vastgesteld in 2017.
- Speelruimteplan 2017-2026 gemeente Zwijndrecht; vastgesteld in 2017.
- Beheerplan begraafplaatsen Zwijndrecht 2019-2022; vast te stellen in 2018.
- Beheerplan buitensportaccommodaties Zwijndrecht 2019-2022; is in de maak.

Voor de beoogde doelstellingen verwijzen wij naar het overzicht zoals opgenomen in Programma 1 Wonen, bouwen en wooncarrière en in Programma 4 Veiligheid en leefomgeving.

Integraal beheer openbare ruimte (IBOR)

De IBOR werkwijze in Zwijndrecht is gebaseerd op drie pijlers:

1. Het uitvoeren van efficiënt planmatig onderhoud.
2. Het creëren van een leefbare omgeving waarmee inwoners tevreden zijn.
3. Het realiseren van sociale doelstellingen in de openbare ruimte.

Efficiënt planmatig onderhoud

Het planmatig onderhoud is de kerntaak van de beheer- en onderhoudsteams binnen onze gemeente. De doelstellingen 'schoon, heel en veilig' worden hiermee gerealiseerd. De belangrijkste opgave is om met de beschikbare middelen de afgesproken kwaliteitsdoelstellingen te realiseren. Efficiënt planmatig onderhoud past bij de afgesproken doelstelling van gedifferentieerd beheer. Tegelijkertijd is gedifferentieerd beheer ruim te interpreteren. Hoe bepalen we nu of de juiste dingen gedaan worden? De volgende speerpunten spelen een rol in een uiteindelijk uitvoeringsplan:

- Kapitaalvernietiging wordt altijd voorkomen.

- Risicomanagement vormt de basis voor het bepalen van vervangingsopgaven.
- We kennen ons areaal, weten de kwaliteit ervan en handelen vanuit vastgestelde kaders.
- Integraal als het kan, sectoraal als het moet.
- Contractbeheer vormt een belangrijke basis bij de samenwerking met marktpartijen.
- Schouwen en toezicht zijn voor ons de instrumenten om te bepalen of we doen wat we afspreken.

Leefbare omgeving

Er zijn weinig woorden zo veelomvattend en multi-interpretabel als het woord 'leefbaarheid'. Een leefbare openbare ruimte is schoon, heel en veilig en wordt naar wens/tevredenheid ingericht en onderhouden. Voor iedereen is een leefbare omgeving daarom iets anders. Niet iedereen is met hetzelfde tevreden. Het feit dat de interpretaties van een leefbare omgeving van deur tot deur kunnen verschillen maakt het onmogelijk om iedereen volledig tevreden te stellen en te houden. We proberen er daarom voor te zorgen dat de grootste groep tevreden is. Als voldaan wordt aan de basisvereisten met betrekking tot de onderhoudskwaliteit en de grootste groep inwoners tevreden is, spreken we van een leefbare stad, wijk, buurt of straat.

Bij het creëren van een leefbare omgeving houden we rekening met de volgende speerpunten:

- Efficiënt planmatig onderhoud is de basis en draagt bij aan een leefbare omgeving.
- Middels de Wijk servicelijn willen we klachten en meldingen zo klantvriendelijk mogelijk afhandelen.
- We willen het gewenst gebruik van de openbare ruimte stimuleren. We zetten boia's in om te handhaven op overtredingen in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld het parkeren op het trottoir.
- We communiceren niet alleen om inwoners te informeren, maar proberen ook interactie met de samenleving tot gang te brengen. Dit kan een positief effect hebben op tevredenheid.

Vliegwiel voor sociaal domein

We gebruiken de openbare ruimte met elkaar. De samenleving komt hier samen. De openbare ruimte is daarom bij uitstek een instrument voor het verbinden van mensen en het bereiken van sociale doelstellingen. Het is niet alleen een verzameling van te onderhouden kapitaalgoederen. De openbare ruimte is een vliegwiel voor het sociale domein en vervult meerdere functies. Dit komt terug in twee thema's:

1. **Werk:** De openbare ruimte biedt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt de mogelijkheid om onderdeel te zijn van de arbeidsmarkt en zodoende een onderdeel te zijn van de samenleving. Het mes snijdt aan drie kanten. De openbare ruimte wordt onderhouden, er wordt invulling gegeven aan sociale doelstellingen en we geven mensen de mogelijkheid om zich (weer) onderdeel te voelen van de samenleving. Werken met veel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt heeft echter ook een keerzijde. Het heeft gevolgen voor de productiviteit. We zijn continu op zoek naar een juiste balans tussen productiviteit en het invulling geven aan onze sociale ambities. Er is namelijk een verband tussen de mensen die we inzetten en de kwaliteit buiten.
2. **Verbinden:** De openbare ruimte is de plek waar mensen met verschillende leeftijden en achtergronden elkaar ontmoeten. In een polariserende samenleving wordt het voor de overheid steeds belangrijker (maar moeilijker) om mensen met elkaar te verbinden. Het is dan ook logisch om de plekken waar iedereen komt in te zetten als verbindingsmiddel. Ook Zwijndrecht zet de openbare ruimte in om mensen met elkaar te verbinden. Door het faciliteren van inwo-

nersinitiatieven zien we dat een kleine investering in de buitenruimte, bijvoorbeeld het plaatsen van een plantenbak, een aanleiding is voor mensen om samen te werken. Praktijkvoorbeelden van de afgelopen jaren die aan deze ontwikkeling bijgedragen hebben zijn de introductie van PAK AAN!, het realiseren van een stedelijke sportvoorziening, het adopteren van plantenbakken en de inrichting van speelvoorzieningen door en voor de buurt.

Gemeentelijk vastgoed

Voor wat betreft het gemeentelijk vastgoed is het volgende beleidsuitgangspunt van toepassing:

"Het vastgoed wordt op een efficiënte, effectieve en transparante wijze ingezet ten behoeve van het verwezenlijken van gemeentelijke (beleids-)doelstellingen; hierbij wordt gestreefd naar een optimale balans tussen het maatschappelijke en het financiële rendement."

Vanuit beheersperspectief zijn hierin vier onderhoudscategorieën te onderscheiden. Variërend van proactief onderhoud (A) naar risico gestuurd onderhoud (B en C) en uiteindelijk de categorie panden die vanwege bijvoorbeeld een andere bestemming alleen op veiligheid worden onderhouden.

Daar waar zich mogelijkheden voordoen worden maatregelen genomen op het gebied van energetische verbetering of waar een reductie is te behalen in de CO₂-uitstoot. Deze maatregelen vallen zoveel mogelijk samen met de reeds geplande onderhoudswerkzaamheden.

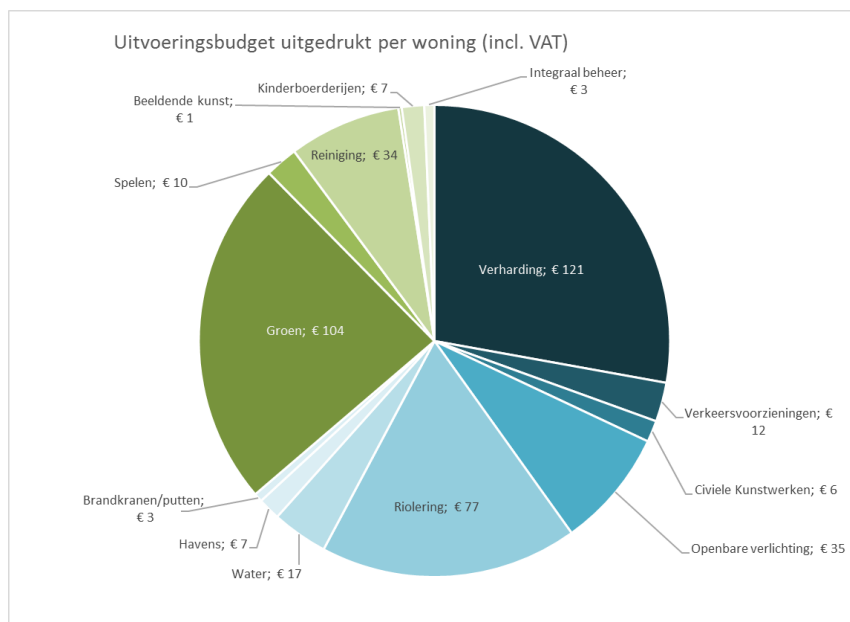
Beschikbaar budget beheer openbare ruimte

Voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte worden kosten gemaakt. Om deze kosten in beeld te krijgen is ten behoeve van het IBOR-plan de exploitatiebegroting geanalyseerd op alle voor de openbare ruimte relevante onderhoudsgroepen. Onderstaande figuur geeft de resultaten weer voor het begrotingsjaar 2019. De tabel maakt inzichtelijk wat de daadwerkelijk beïnvloedbare kosten zijn voor specifiek de uitvoering van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

De analyse laat zien dat er per saldo € 8,7 miljoen is opgenomen voor de veertien onderhoudsgroepen die betrekking hebben op de uitvoering van het beheer en onderhoud van openbare ruimte. Dit zijn kosten voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte door de eigen dienst en derden, evenals de materiaalkosten die worden gemaakt. Verder maken de VAT-kosten (Voorbereiding, Administratie en Toezicht) onderdeel uit van de uitvoeringskosten.

Onderhoudsgroep	Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Kapitaalgericht beheer	€ 3.756.336	€ 403.312	€ 706.800	€ 664.245	€ 5.530.693
Verharding	€ 1.705.065	€ 2.800	€ 400.574	€ 306.607	€ 2.415.046
Verkeersvoorzieningen	€ 155.538	€ 8.543		€ 68.640	€ 232.721
Civiele Kunstwerken	€ 127.028	€ 119			€ 127.147
Openbare verlichting	€ 454.270	€ 243.783		€ 7.276	€ 705.329
Riolering	€ 961.561	€ 148.067	€ 197.388	€ 226.667	€ 1.533.683
Water	€ 168.874		€ 108.839	€ 55.054	€ 332.767
Havens	€ 133.000				€ 133.000
Brandkranen/putten	€ 51.000				€ 51.000
Maatschappelijk gericht beheer	€ 1.816.747	€ 3.742	€ 999.706	€ 324.222	€ 3.144.417
Groen	€ 1.057.959	€ 3.742	€ 791.554	€ 215.537	€ 2.068.792
Spelen	€ 65.620		€ 89.050	€ 40.192	€ 194.862
Reiniging	€ 479.738		€ 119.102	€ 68.493	€ 667.333
Beeldende kunst	€ 20.430				€ 20.430
Kinderboerderijen	€ 133.000				€ 133.000
Integraal beheer	€ 60.000			€ -	€ 60.000
Eindtotaal	€ 5.573.083	€ 407.054	€ 1.706.507	€ 988.466	€ 8.675.110

Binnen de onderhoudsgroep groen is het beschikbare budget gekoppeld aan de benodigde beheersmaatregelen, zowel via de eigen dienst als ook via de beïnvloedbare budgetten vanuit onderhoudsbestekken en contracten. We zien dat het elk jaar passen en meten is om de onvoorziene zaken te bekostigen vanuit het beschikbare budget. Hierbij gaat het onder andere om compensatieplannen, stormschade, noodkap, bomenziektes en de in opkomst zijnde exotische onkruidsoorten. In principe is hier geen budget voor, waardoor het ten koste gaat van reguliere werkzaamheden.

Uitvoeringskosten beheer en onderhoud, uitgedrukt per woning

Het cirkeldiagram geeft een indruk hoe de uitvoeringsbudgetten voor het beheer en onderhoud zich onderling verhouden. Er is hier gekozen voor een weergave per woning. Naar het beheer en onderhoud van verharding, groen en riolering gaat het meeste geld uit, variërend tussen de € 121 en € 77

per woning. De kosten voor openbare verlichting en straatreiniging zijn andere grote kostenposten. Zij bedragen € 35 en € 34 per woning.

Beschikbaar budget beheer gemeentelijk vastgoed

De beschikbare middelen voor het dagelijks en planmatig onderhoud van het gemeentelijk vastgoed voor de periode 2019-2022 bedragen € 1.423.350 per jaar. Met een complexstrategie kan per pand de (middel)lange termijn doelstelling worden bepaald. Een goede complexstrategie draagt bij aan strategisch vastgoedbeheer, zodat in een vroeg stadium kan worden bepaald of het verstandig is een pand te verbouwen en te verduurzamen (investeren), te verkopen of te slopen. Nadat de complexstrategie per object is bepaald, kan de meerjarenonderhoudsplaning worden opgesteld. Met een meerjarenonderhoudsplaning kan bewust worden gekozen voor een (noodzakelijke) balans tussen preventief planmatig onderhoud (onderhoud uitvoeren vóór de kwaliteit een grens overschrijdt) en correctief onderhoud (pas ingrijpen wanneer er urgente gebreken zijn). Op basis van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) wordt tenslotte een jaarplan opgesteld waarin de onderhoudswerkzaamheden voor het komende jaar worden vastgelegd. Aan de hand van jaarlijkse gebouwinspecties wordt bepaald of deze verwachtingen juist zijn. Dit betekent dat in de praktijk werkzaamheden uit het MJOP zowel naar voren als naar achteren geschoven kunnen worden. Door op deze wijze invulling te geven aan het vastgoedonderhoud is het huidige exploitatiebudget voor de periode beheerperiode toereikend met een voor het merendeel van de panden acceptabel financieel risico.

Aandachtspunten

Er zijn op het gebied van beheer en onderhoud in Zwijndrecht noemenswaardige aandachtspunten die een nadere toelichting verlangen.

Integraal Beheerplan Begraafplaatsen

Gezien een aantal ontwikkelingen, maar ook vragen van uw kant, willen wij in 2018 een integraal plan presenteren met betrekking tot het beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen. De belangrijkste vraag hierbij is op welk ambitieniveau we de gemeentelijke begraafplaatsen willen inrichten, beheren en onderhouden. U bent bekend met de uitdaging rondom onkruidbestrijding op verharding. Onkruidbestrijding op schelpenpaden is daarentegen nog arbeidsintensiever omdat materieel dat bijvoorbeeld in de wijken ingezet wordt, niet geschikt is voor de smalle paden op de begraafplaatsen. Daarnaast zijn er vragen gesteld over natuurgraven, maar ook de gevolgen van de bestuursopdracht begraven en cremieren krijgt een plekje in het integraal beheerplan begraafplaatsen. Verder hebben de begraafplaatsen ook een openbare (park)functie. Om deze toekomstbestendig te houden zijn er vervangingen nodig. Op basis van een beheervisie hierop is gekeken naar een mogelijk toekomstige inrichting. Ook de vertaling hiervan naar een potentieel programma wordt meegenomen in het beheerplan 2019-2022.

Stijgende economie heeft gevolgen voor inkooprijzen

Een keerzijde van een groeiende economie is dat de marktvraag toeneemt met gevolgen voor de inkooprijzen. Dit zien we ontstaan binnen enkele herinrichtingsprojecten waarbij partijen al boven onze oorspronkelijke begroting inschrijven. Vanuit de beschikbare exploitatiebudgetten zetten wij geregeld onderhoudsbestekken op de markt. Door de veranderende markt staan ook dit soort aanbestedingen prijstechnisch onder druk. Zo is het maaibestek in 2018 incidenteel opgehoogd met € 125.000 (raadsbesluit). In 2018 is het maaibestek opnieuw aanbesteed. Door gestegen marktprijzen is het aanbestedingsresultaat voor 2019 en verder structureel € 200.000 hoger dan begroot. Om het openbaar groen op 'voldoende' onderhoudsniveau te houden hebben wij dit als autonome ontwikkeling met ingang van 2019 opgenomen in deze begroting.

Bespeelbaarheid buitensportvelden

Klimatologische omstandigheden beïnvloeden de speelbaarheid van de buitensportvelden. Door stijgend grondwater en de vele regenbuien of juist door langdurige droogte en hoge temperaturen zijn er perioden geweest dat de (natuur)grasvelden niet speelbaar zijn geweest. We hebben een aantal jaren geleden met elkaar afspraken gemaakt om een 'basisniveau' na te streven op onze buitensportaccommodaties. Helaas zijn er nog geen goede richtlijnen op maatregelniveau wat dit dan precies inhoudt in relatie tot speelbaarheid. U heeft niet voor niets de motie ingediend om een behoefteonderzoek te doen bij de sportverenigingen. Zowel vanuit de verenigingen, als ook vanuit ons als gemeente is er behoefte aan kaders waarbinnen we beleid en beheer opnieuw vorm moeten geven. En welke middelen hebben we hier uiteindelijk voor over? De resultaten uit het behoefteonderzoek worden aan u gepresenteerd en eventuele maatregelen worden meegenomen in het opstellen van het beheerplan sportaccommodaties 2019-2022.

Ook op het gebied van het beheer en onderhoud van de sportcomplexen, hebben we een verschil tussen beschikbare en benodigde budgetten geconstateerd. Door gestegen marktprijzen zijn de onderhoudskosten van de buitensportvelden € 60.000 hoger dan begroot. Om de sportcomplexen op het huidige onderhoudsniveau te kunnen blijven houden hebben wij dit als autonome ontwikkeling met ingang van 2019 opgenomen in deze begroting. Samen met Drechtwerk en aannemers blijven we ons er voor inzetten om de sportcomplexen op voldoende niveau te onderhouden.

Volume van het investeringsprogramma (met name de riool en infrastructurele projecten)

Tot 2022 staat ons investeringsprogramma nog bomvol. Daarna zien we op het gebied van verhardingen een dalende trend aan grootschalige vervangingsbehoefte. Dit mag ook logisch zijn, want we hebben de afgelopen jaren behoorlijk aan de weg getimmerd met betrekking tot investeringsprojecten en gaan dit voor de komende periode verder oppakken. Een ander belangrijk domein in de openbare ruimte is de riolering. Dit onderdeel is veel lastiger visueel te inspecteren dan verharding. In twaalf jaar tijd hebben we het gehele rioolstelsel (ca. 240 km vrij verval) in Zwijndrecht geïnspecteerd, via camera inspecties. Na de jaarlijkse inspecties worden, net zoals bij verharding, maatregelplannen opgesteld. Een van de maatregelen is vervanging. Grootschalige vervanging wordt geïnitieerd via het investeringsprogramma, uiteindelijk zo integraal mogelijk met verharding, speelvoorziening, groen en openbare verlichting. Het beleid (lees Gemeentelijk rioleringsplan) vertelt ons zo veel mogelijk onderhoud te plegen om vervanging vervolgens zo lang mogelijk uit te stellen. Via beslisbomen brengen wij de risico's, maar ook de kosten/baten in beeld waaruit blijkt of een rioolstelsel en verharding daadwerkelijk vervangen dient te worden.

Zonder het investeringsprogramma hadden we als gemeente voor een nog grotere opgave gestaan om het kwaliteitsniveau met de beschikbare middelen op een 'zo goed mogelijk' niveau te houden. Als gemeente hebben we de openbare ruimte in eerste instantie veilig te houden. Hier zijn we wettelijk aansprakelijk voor. Ook de leefbaarheid willen we op een acceptabel niveau houden en/of brengen. De beslisbomen die gebruikt worden om te bepalen of riolering wel of niet in combinatie met verharding vervangen moet worden, maken een zorgvuldige afweging mogelijk. Deze afweging is gericht op het zoeken van een balans tussen absolute noodzaak en financiële gevolgen. De slappe bodem in onze gemeente werkt hier overigens niet aan mee. Voor riolering is het hierdoor lastig over meerdere jaren een prognose te geven met betrekking tot het volume van het investeringsprogramma.

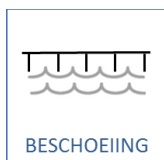
Forse opgave vervangingen speelvoorzieningen

Conform uw besluit gaan we de komende jaren aan de slag met de vervangingsopgave van onze speelvoorzieningen in Zwijndrecht. Dit is een forse opgave. Ook blijven we dit grotendeels doen vanuit de communicatie en participatie zoals u en de samenleving dat van ons mag verwachten. Een wens hierbij

is dat we hier wat meer duidelijkheid in willen hebben. Wanneer passen we nu welke vorm van participatie toe rondom een specifieke vervangingsopgave? Een complete vervanging van een speelvoorziening krijgt logischerwijs een andere vorm van participatie dan een vervanging van een toestel. Maar ook de vervanging van een toestel kan de nodige discussie opwerpen. Via participatie willen we proberen op buurtniveau tot consensus en tevredenheid te komen met betrekking tot een voorgenomen vervanging. Echter kunnen individuele belangen niet altijd verenigd worden met de belangen van een buurt of wijk. Wij hebben participatie hoog in het vaandel staan en het heeft ons tot nu toe al prachtige resultaten opgeleverd. Hiertegenover staat dat we ook daadkracht moeten tonen om te komen tot de uitvoering van vele vervangingsprojecten de komende jaren.

In het oog springende werken 2019

Hieronder staan enkele noemenswaardige projecten en/of werken die voor 2019 gepland staan. De totale lijst van reconstructie- en vervangingsprojecten is terug te vinden in het Investeringsprogramma 2019-2022. Dit zijn over het algemeen integrale projecten waarbij verharding, riolering, groen en openbare verlichting worden meegenomen.

- Asfalt, Kreekweg, Munnikensteeg Zuid (hoofdrijbaan), Laan van Walburg (rotonde met Hoofdland) en Burg. Doumaweg (afhankelijk van IP project Koninginneweg)
 - Elementen, diverse herstraat- en vervangingswerkzaamheden door heel Zwijndrecht (o.a. Kinkelenburg, Toutenburg, Hillenraad, Talmaplantsoen, Bosch, Gossaertstraat, van Deyselstraat, Marsmanstraat, Slauerhofstraat, Nijhofstraat)
 - Het komend jaar wordt o.a. de beschoeiing vervangen langs de oevers rondom de Swanendrift, Prins Mauritsstraat, Roerdompstraat, Develweg, Groenendaal, Duinbeek en de Lindeweg.
 - Kwaliteitsverbetering groen op meerdere plekken in Zwijndrecht, zoals:
 - o Omgeving Griend, Slangenburgerplein en Europa pleinen (integrale aanpak in combinatie met wegbeheer)
 - o Door geheel Zwijndrecht een stukje boom compensatie t.b.v de kap
 - o Vervangen parkgroen op de gemeentelijke begraafplaatsen
 - o Diverse renovaties vanuit het IP project HOA fase 2
 - Vervangen brug Mauritsweg
 - Vervangen brug Doorbraak (op volkstuincomplex Bakestein)
 - Duurzaam vervangen lichtmasten en armaturen door heel Zwijndrecht (Beethovenlaan Develbrug, Bosch, Griend, Grutter, Brugweg fietspaden, Burg. Pijl Hogeweglaan fietspad > Develsingel, Ds. Kerstenplein, H.A. Lorentzstraat hoofdrijbaan, Hobbemastraat (project Woonkracht 10), Karel Doormanlaan fietspad, Lunenburg wandelpad, Plantageweg hoofdrijbaan en Waalpad voetpad.
 - vervangen sportvloeren sporthal Den Dam en Develsteinhal
 - vervangen gevelbeplating Moermond en moderniseren entree Develhal
 - verduurzamen diverse technische installaties
 - renovatie sanitaire ruimten gymzaal Welhorst
 - modernisering accommodaties begraafplaatsen J. Boschlaan en Heerjansdam
 - Renovatie VVGZ veld 2
 - Vervanging Kiboehoeve
- Het aankomend jaar worden veel speelvoorzieningen vervangen conform het speelruimteplan (via IP) waarvan onderstaand enkele voorbeelden:
- Molenvlietpark – skatevoorziening (centrale speelvoorziening herinrichting)
 - de Verleunstraat – vervangen speelplek
 - Johan de Witlaan – vervangen speelplek

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen de organisatie, die gericht zijn op een zo goed mogelijke dienstverlening aan de burgers, instellingen en bedrijven en het garanderen van een zorgvuldige besluitvorming. We beschrijven in deze paragraaf relevante cijfers en de activiteiten in 2019 op het gebied van organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering. Deze activiteiten staan in het licht van verschillende trends en ontwikkelingen in maatschappelijke zin, nieuwe technologieën en financiële opgaven.

Van beheer naar ontwikkeling

Er is dan ook volop beweging in onze organisatie om ons voortdurend te verbeteren en om klaar te staan voor wat er nodig is in de gemeente. Na de kleine organisatie-aanpassing eind 2015 hebben we afgelopen jaren veel inzet gepleegd om samenlevingsgericht te werken. Steeds kijkend naar wat de samenleving nodig heeft en welke rol de gemeente inneemt. De economie trekt weer aan en de economische crisis ligt achter ons. Er ontstaat steeds meer spanning op de arbeidsmarkt waarbij het aantal vacatures verder toeneemt en de werkloosheid daalt. Ook binnen Zwijndrecht wordt de vacature-ruimte steeds minder. Binnen deze context en de flinke opgaven uit het raadsprogramma zijn we onze organisatie aan het transformeren van een beheerorganisatie naar een ontwikkelorganisatie en passen we onze formatie daarop aan. Het is onze ambitie om snel en adequaat in te spelen op maatschappelijke opgaven en kansen in de gemeente en regio. Omdat opgaven onze organisatiegrenzen overstijgen en vragen om integrale oplossingen, werken we in co-creatie met partners. We richten ons op de ontwikkeling van de bijbehorende vaardigheden, competenties en instrumenten. Een belangrijk hulpmiddel bij het over organisatiegrenzen werken is het Klant-, Zaak- en Archiefsysteem. Het streven is om dit systeem voor het einde van 2018 ingericht en werkend te hebben.

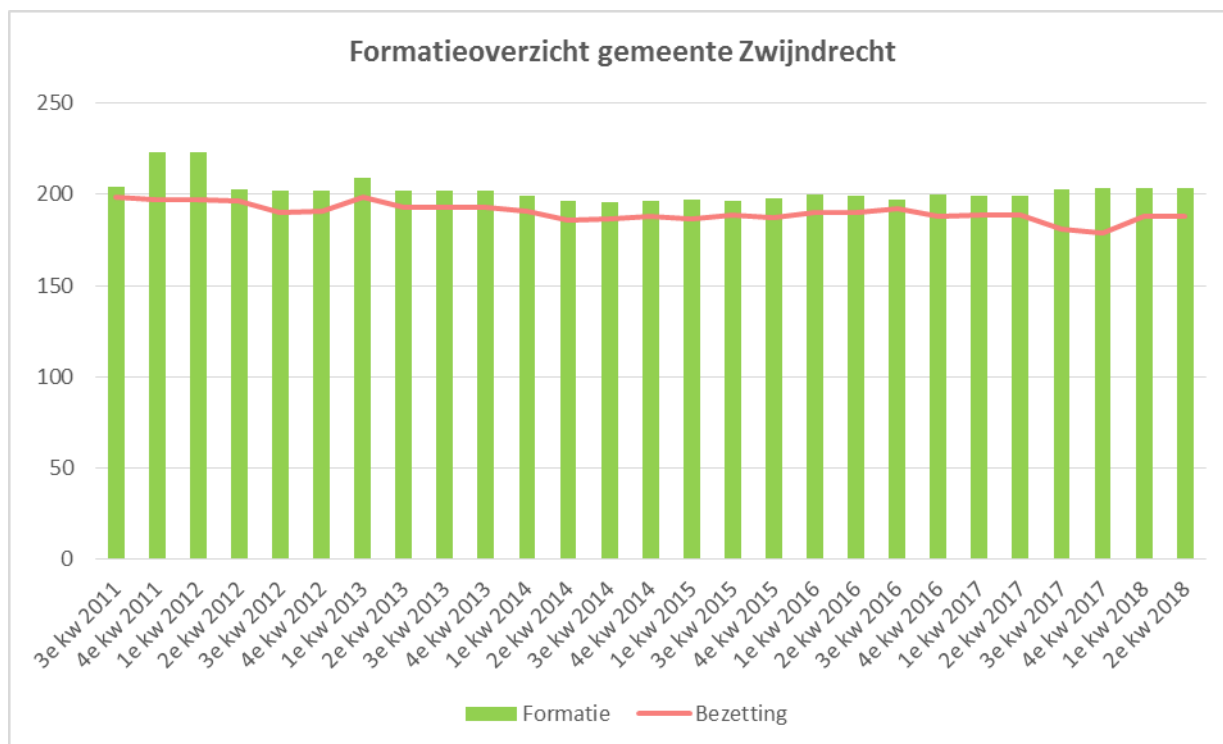
Bevlogen en duurzame inzetbare medewerkers

Vanwege demografische en maatschappelijke ontwikkelingen is duurzame inzetbaarheid van werknemers een belangrijk aandachtspunt binnen onze organisatie. Zoals u weet hebben we de filosofie/visie "Samenwerkt!" opgesteld. Hierin stellen wij binnen onze organisatie de mens centraal en niet de medewerker. Wij zijn van mening dat of je dit nu wilt of niet de scheiding tussen werk en privé vervaagt. Medewerkers nemen de thuissituatie (bewust of onbewust) mee naar het werk, en vice versa. Door vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid te sturen op geluk, gedrevenheid en gezondheid willen we het beste uit onze mensen halen waardoor het werkplezier en de prestaties vergroot worden en ons ziekteverzuim zal dalen. Dit zetten we in 2019 door.

Ontwikkelingen in de formatie en het personeelsbestand

Formatie/bezetting

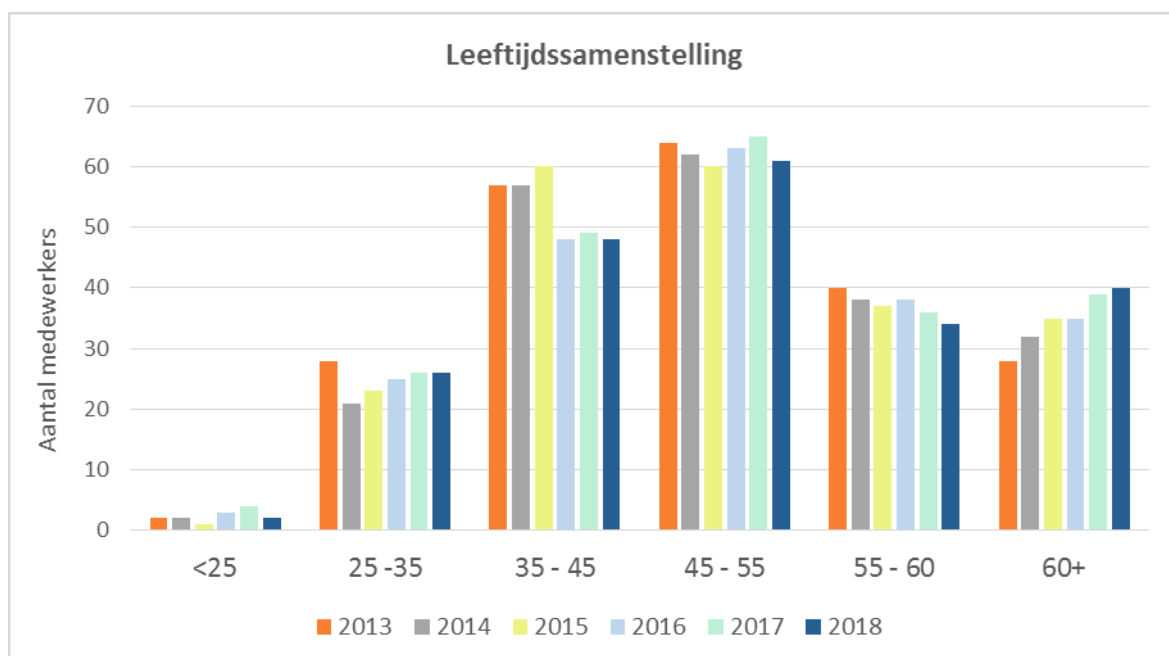
De volgende figuur geeft aan dat er sprake is van een stabiele formatie ten opzichte van eerdere jaren. De verwachting is dat de formatie/bezetting voor 2019 licht zal gaan stijgen.

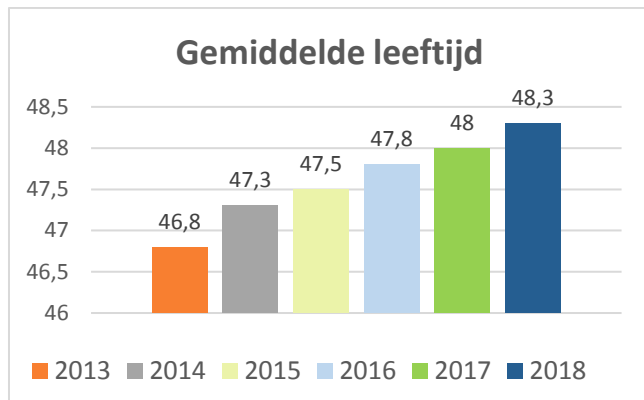
De formatieruimte is groter dan de werkelijke bezetting. Deze ruimte gebruiken we om ons personeelsbestand flexibel in te vullen.

Personeelsopbouw

Zoals in onderstaande figuur goed te zien is zet de vergrijzing van onze organisatie in 2018 verder door.

De gemiddelde leeftijd van onze medewerkers binnen de organisatie loopt gestaag op (de afgelopen vijf jaar is de gemiddelde leeftijd met zo'n twee jaar gestegen) en worden werknemers bovendien gevraagd langer door te werken aan het einde van hun carrière. We hebben dan ook veel aandacht voor deze "oudere" medewerkers. Overigens is deze leeftijd gelijk aan het landelijke gemiddelde van de gemeenteambtenaar.

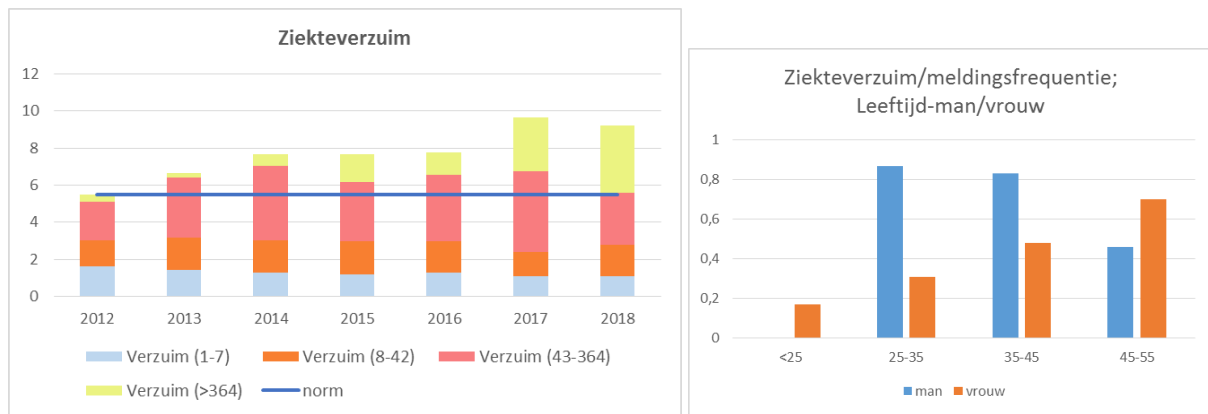
Generatiepact

Om duurzaam inzetbaar te blijven bieden we de oudere medewerkers (60+ers) een zogenoemde "generatiepactregeling" aan. Door middel van deze regeling bieden wij hen de mogelijkheid minder te gaan werken en de intensiteit van de arbeidsduur te verlagen. Hierdoor blijft dit leeftijdscohort voor de organisatie behouden (kennis/kunde), maar bieden we tegelijkertijd jongere medewerkers de kans in te stromen. Dit zorgt voor een betere kennisoverdracht en oudere medewerkers kunnen hun werk langzamer gaan overdragen en afbouwen. Dit alles zorgt voor minder uitval/ziekteverzuim van de oudere medewerkers en bevordert de duurzame participatie en inzetbaarheid van deze doelgroep. Begin september van dit jaar maken vijf medewerkers van de regeling gebruik.

Zoals gezegd vinden we het belangrijk om waar mogelijk ook ruimte te geven aan jong talent in onze organisatie. We willen aangesloten blijven op deze nieuwe generatie medewerkers. We hebben als doelstelling om per afdeling twee à drie stagiaires per jaar te begeleiden. We verwachten in 2019 door onze inspanningen wederom te voldoen aan ons streven om circa vijftien stagiairs binnen te halen.

Ziekteverzuimpercentage

Onze doelstelling is om te komen tot een verzuimpercentage van 5,5%. Sinds 2012 is ons ziekteverzuim steeds verder opgelopen. Aan de hand van gedetailleerde analyses van het verzuim sturen we sindsdien stevig op de uitvoering van de benodigde acties en handhaving van de afgesproken kaders. Uit de analyses blijkt dat 90% van de ziektegevallen niet werk gerelateerd is. In sommige gevallen zorgt de balans tussen werk en privé voor uitval en betreft het met name op de gemeentewerf fysieke problemen. In alle gevallen zorgen we voor zorgvuldige re-integratietrajecten met aandacht voor goede en bestendige terugkeer van medewerkers. Alle leidinggevende hebben 'verzuimtrainingen' gekregen (maximale beïnvloeding psychisch verzuim (voorkomen van uitval van medewerkers die in disbalans zijn, verzuimgesprekken voeren)). We hebben inzicht in alle ziektegevallen en besteden veel aandacht aan zieke medewerkers. We constateren een afname van kortdurend verzuim en krijgen steeds minder ziektemeldingen.

Integraal onderzoeksplan

Op basis van de Verordening artikel 213a stellen wij jaarlijks een integraal onderzoeksplan op. Met het plan onderzoeken we het rechtmatig, doelmatig en doeltreffend handelen van de organisatie. Met het onderzoeksplan voor 2018 zijn verschillende soorten onderzoeken uitgevoerd.

Regionale onderzoeken

Het Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD) is op 1 januari 2008 opgericht en voert op veel beleids-terreinen onderzoeken uit voor de regiogemeenten. Een aantal van die onderzoeken pakt het OCD regionaal aan. Daarnaast kunnen gemeenten eigen onderzoeksopdrachten door het OCD laten uitvoeren.

In 2018 deed het OCD een aantal onderzoeken in opdracht van de gemeente. Voor een deel betrof dit de afronding van in 2017 begonnen onderzoeken: naar de klanttevredenheid van bezoekers van de Gemeentewinkel, de groenbeleving in Zwijndrecht, het hondenbeleid, en de ervaringen van cliënten van Vivera. Ook doorlopend is het gebruik van de Straatkubus, die inzicht biedt in de leefbaarheid in de diverse Zwijndrechtse buurten. Nieuw in 2018 waren de volgende onderzoeken: vervolg en verdieping op groenbeleving, evaluatie van het ondernemersfonds, communicatie met ondernemers en het vestigingsklimaat, monitoring van het energiebeleid, Vivera (cliëntervaringen), wonen, en Kiboehoeve (behoefte). Een deel van deze onderzoeken loopt door in 2019 en krijgt dan een afronding. Op het moment van schrijven is nog niet bekend welke onderzoeken daar in 2019 nog aan worden toegevoegd.

De uitkomsten van de onderzoeken zijn of worden meegenomen in beleidsevaluaties, bij beleidsontwikkeling en in de advisering over de betreffende onderwerpen.

Lokale onderzoeken

Naast doelmatigheidsonderzoek, dat het lerend vermogen van de gemeentelijke organisatie ondersteunt, is door de controlfunctie onderzoek gedaan in het kader van de verbijzonderde interne controle (VIC). De interne controle richt zich vooral op het toetsen van de financiële rechtmatigheid. De nadruk ligt op het toetsen of de maatregelen die helpen om fouten in de uitvoering van de werkzaamheden te voorkomen, voldoende werken. Daarnaast wordt onderzocht of interne en externe regelgeving wordt nagekomen bij de uitvoering van de werkzaamheden.

De controle is uitgevoerd volgens het opgestelde interne controleplan en het door de raad vastgestelde controleprotocol. De accountant gebruikt de resultaten van de onderzoeken bij zijn interimcontrole en jaarrekeningcontrole. Intern gebruikten we de VIC uitkomsten om de risico's en verbeterpunten in onze werkprocessen en administratieve organisatie te signaleren, eventuele fouten te herstellen en de beheersmaatregelen aan te passen; "continue verbeteren" is hierbij een van de gevolgde uitgangspunten.

De adviezen uit de managementletter van de accountant zijn opgevolgd. De voortgang van de opvolging van de aanbevelingen wordt door de account betrokken bij zijn controle.

Opvolging aanbevelingen rekenkamer

Jaarlijks verricht de rekenkamercommissie onderzoek en adviseert de raad over de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en beheer. Op basis van de in het rapport gedane aanbevelingen verantwoorden wij jaarlijks via de jaarverantwoording de wijze waarop de aanbevelingen van de rekenkamercommissie zijn opgevolgd. Zoals alle verantwoordingsinformatie past ook deze informatie in de planning en control documenten. Als onderdeel hiervan is op 13 april 2018 het jaarverslag over 2017 door de Rekenkamer aangeboden.

Daarnaast is in 2018 door de Rekenkamer het rapport "Kan ik nog iets voor u doen" aangeboden aan de Raad. Aan het College is gevraagd om nog in 2018 te komen met een concreet plan van aanpak met duidelijke tijdslijnen.

Informatieveiligheid

We werken als gemeente steeds meer digitaal en delen daarbij belangrijke gegevens. Het is daarom belangrijk dat we zorgvuldig met deze gegevens omgaan. Onze systemen moeten veilig zijn en weerstand kunnen bieden aan pogingen tot misbruik en aanvallen van binnen en buiten. Op basis van een basishorizontaal kader Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) wordt getoetst of we onze informatieveiligheid en privacy op orde hebben. In 2019 beginnen we met de overschakeling van BIG naar de vanaf 2020 verplichte BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid), een baseline voor alle Nederlandse overheden.

In 2018 is er, net als in 2017, zowel lokaal als regionaal veel tijd en energie besteed aan de zelfevaluatie informatieveiligheid in het kader van ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) en ook in 2019 zal dit het geval zijn. ENSIA heeft tot doel het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid gebaseerd op de BIG, en vanaf 2019-2020 de BIO.

Uitgangspunt is het horizontale verantwoordingsproces aan de gemeenteraad. Dit vormt de basis voor het verticale verantwoordingsproces aan nationale partijen die een rol hebben in het toezicht op informatieveiligheid. Bij het afleggen van verantwoording wordt het principe van single information single audit toegepast; alle informatie die noodzakelijk is voor verticale verantwoording is ook onderdeel van het horizontale verantwoordingsproces. De daadwerkelijke verantwoording over 2018 vindt in 2019 plaats. Wij informeren u hierover in de Jaarstukken 2018.

Privacy

De invoering van de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming), de nieuwe privacywet, heeft in 2018 tot veel werk geleid. Dat kwam vooral omdat we in de praktijk tegen veel zaken aanliepen

waarvoor oplossingen moesten worden gezocht en processen aangepast. We hebben dat waar mogelijk in regionaal verband opgepakt. Een belangrijke rol in het privacybeleid en de uitvoering daarvan spelen de op regioniveau aangestelde Functionarissen Gegevensbescherming en Adviseurs Gegevensbescherming. Op gemeentelijk niveau zijn in de Drechtstedengemeenten privacycoördinatoren aangewezen, die de lokale tegenhangers zijn van de FG's en lokaal het privacybeleid uitvoeren. We nemen deel aan frequente regionale overleggen waarin de Drechtstedengemeenten en organisaties, om dubbel werk te voorkomen en om te profiteren van elkaars werk en ervaringen, afstemming plegen. De verwachting is dat ook in 2019 nog veel aandacht nodig is voor de juiste implementatie van de AVG. Indien dit formatieve consequenties heeft (de rol van privacycoördinator is, omdat de benodigde capaciteit vooraf moeilijk was in te schatten, voorlopig bij een bestaande functie ondergebracht), komen we daar bij de evaluatie van de AVG na het eerste jaar, net voor of na de zomervakantie, bij u op terug.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Zwijndrecht is actief in netwerken van beleids- en uitvoeringsorganisaties. Bij een deel van die organisaties is de gemeente ook bestuurlijk en financieel betrokken. In dat geval is sprake van een “verbonden partij”. Een bijzondere vorm hiervan zijn de samenwerkingsverbanden die in het leven zijn geroepen om gemeentelijke taken uit te voeren. Dit soort samenwerkingsverbanden (gemeenschappelijke regelingen) levert een grote bijdrage aan het realiseren van maatschappelijke doelen, maar levert door zijn aard ook bestuurlijke en financiële risico's op.

Deze paragraaf verschaft inzicht in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente Zwijndrecht bij door verbonden partijen uit te voeren taken en processen. Volgens artikel 15 lid b van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat de paragraaf de visie op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de programmabegroting. In de praktijk is de relatie met de verbonden partij veelal meerdere jaren geleden ontstaan. De relatie tussen de visie op de verbonden partij en de doelstellingen van de (huidige) programmabegroting is derhalve niet altijd duidelijk te leggen. Vanuit onze visie op netwerksamenwerking gaan we bepalen hoe en met welke verbonden partijen we willen en moeten samenwerken om onze doelen effectief en efficiënt te kunnen blijven behalen.

Verbonden partijen

De gemeente Zwijndrecht heeft met de volgende verbonden partijen een relatie:

- Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden (GRD); (SDD, IBD, SCD, OCD, GBD en BDS).
- Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd (DGJ, RAV SOJ).
- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ).
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHJ).
- Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde (NRIJ).
- Gemeenschappelijke regeling Sociale Werkvoorziening Drechtwerk.
- Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo).
- ROM-D Groep.
- ENECO Groep N.V.
- Stedin Holding N.V.
- Oasen NV.
- BV Gemeenschappelijk Bezit Evides.
- NV Bank Nederlandse Gemeenten.

	<i>Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden</i>
Vestigingsplaats	Dordrecht.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Onderdelen	▪ Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD): Sliedrecht; ▪ Servicecentrum Drechtsteden (SCD), Sociale Dienst Drechtsteden (SDD), Ingenieursbureau Drechtsteden (IBD), Bureau Drechtsteden: Dordrecht; ▪ Gemeentelijke Belastingdienst Drechtsteden (GBD): Sliedrecht.
Doel	Het doel zoals in de gemeenschappelijke regeling opgenomen: 1. Drechtsteden heeft tot doel, binnen de kaders als genoemd in en voortvloeiend uit deze regeling, draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. 2. Ter verwezenlijking van de in het vorige lid genoemde doelstellingen behartigt Drechtsteden, met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen: a. Economie, arbeidsmarktbeleid en bereikbaarheid (economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme); b. Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, duurzaamheid, milieu, water, publieke infrastructuur, externe-, water- en verkeersveiligheid); c. Sociaal (sociale zekerheid en -ontwikkeling, sociale werkvoorziening, kennisinfrastructuur, sport en cultuur); d. Bestuurlijke en netwerkontwikkeling; e. Staf- en ondersteunende diensten, beheer basisregistraties en de bedrijfsvoering; f. Sociaal-geografisch onderzoek. g. Belastingheffing en -invordering 3. Naast de in het tweede lid genoemde belangen heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor: a. De efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en de kwijscheldingsregels hebben vastgesteld, elk voor zover het hun gebied betreft; b. De uitvoering van de wet WOZ waaronder tevens wordt begrepen de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft.
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van regionale belangen zoals hiervoor aangegeven onder 'doel'.
Activiteiten	Zie artikel 6 en 7 van de GR.

Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage per inwoner (bestuur) en draagt daarnaast bij in de diverse onderdelen. In de begroting 2019 heeft de gemeente de volgende bijdragen aan Drechtsteden geraamd (afgerond): <table> <tr> <td>- Bureau Drechtsteden</td><td>€ 1.231.000</td></tr> <tr> <td>- SDD - Programma 2 bestrijding van armoede</td><td></td></tr> <tr> <td> Bijstandsverlening</td><td>€ 15.478.000</td></tr> <tr> <td> Minimabeleid</td><td>€ 1.286.000</td></tr> <tr> <td> Participatie</td><td>€ 1.631.000</td></tr> <tr> <td> WSW</td><td>€ 3.183.000</td></tr> <tr> <td> Apparaatskosten (incl. WMO)</td><td>€ 4.746.000</td></tr> <tr> <td> Schuldhulpverlening</td><td>€ 18.000</td></tr> <tr> <td> Kinderopvang</td><td>€ 8.000</td></tr> <tr> <td>- Programma 3 Welzijn en zorg</td><td></td></tr> <tr> <td> WMO Huishoudelijke hulp</td><td>€ 2.070.000</td></tr> <tr> <td> WMO Hulpmiddelen</td><td>€ 1.511.000</td></tr> <tr> <td> Decentralisatie WMO</td><td>€ 4.586.000</td></tr> <tr> <td>- SCD</td><td>€ 5.044.000</td></tr> <tr> <td>- OCD</td><td>€ 173.000</td></tr> <tr> <td>- GBD</td><td>€ 818.000</td></tr> <tr> <td>TOTAAL</td><td>€ 41.783.000</td></tr> </table>	- Bureau Drechtsteden	€ 1.231.000	- SDD - Programma 2 bestrijding van armoede		Bijstandsverlening	€ 15.478.000	Minimabeleid	€ 1.286.000	Participatie	€ 1.631.000	WSW	€ 3.183.000	Apparaatskosten (incl. WMO)	€ 4.746.000	Schuldhulpverlening	€ 18.000	Kinderopvang	€ 8.000	- Programma 3 Welzijn en zorg		WMO Huishoudelijke hulp	€ 2.070.000	WMO Hulpmiddelen	€ 1.511.000	Decentralisatie WMO	€ 4.586.000	- SCD	€ 5.044.000	- OCD	€ 173.000	- GBD	€ 818.000	TOTAAL	€ 41.783.000
- Bureau Drechtsteden	€ 1.231.000																																		
- SDD - Programma 2 bestrijding van armoede																																			
Bijstandsverlening	€ 15.478.000																																		
Minimabeleid	€ 1.286.000																																		
Participatie	€ 1.631.000																																		
WSW	€ 3.183.000																																		
Apparaatskosten (incl. WMO)	€ 4.746.000																																		
Schuldhulpverlening	€ 18.000																																		
Kinderopvang	€ 8.000																																		
- Programma 3 Welzijn en zorg																																			
WMO Huishoudelijke hulp	€ 2.070.000																																		
WMO Hulpmiddelen	€ 1.511.000																																		
Decentralisatie WMO	€ 4.586.000																																		
- SCD	€ 5.044.000																																		
- OCD	€ 173.000																																		
- GBD	€ 818.000																																		
TOTAAL	€ 41.783.000																																		
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatie-tekort op het moment dat de GRD niet meer over reserves beschikt.																																		
Bestuurlijk belang	Negen raadsleden in de Drechtstraad. Wethouder J. van Dongen is lid van het Drechtstedenbestuur en de Drechtstraad. Op basis van artikel 40 resp. 43 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de begroting en de jaarrekening.																																		
Kerncijfers verbonden partij	<table> <tr> <th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr> <tr> <td>Eigen vermogen</td><td>€ 7.045.000</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td><td>€ 72.540.000</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td><td>€ 3.367.000</td></tr> </table> <table> <tr> <th>31-12-2018</th><th>31-12-2019</th></tr> <tr> <td>Eigen vermogen</td><td>€ 5.000.000</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td><td>€ 65.000.000</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td><td>€ 0</td></tr> </table>	31-12-2016	31-12-2017	Eigen vermogen	€ 7.045.000	Vreemd vermogen	€ 72.540.000	Jaarresultaat	€ 3.367.000	31-12-2018	31-12-2019	Eigen vermogen	€ 5.000.000	Vreemd vermogen	€ 65.000.000	Jaarresultaat	€ 0																		
31-12-2016	31-12-2017																																		
Eigen vermogen	€ 7.045.000																																		
Vreemd vermogen	€ 72.540.000																																		
Jaarresultaat	€ 3.367.000																																		
31-12-2018	31-12-2019																																		
Eigen vermogen	€ 5.000.000																																		
Vreemd vermogen	€ 65.000.000																																		
Jaarresultaat	€ 0																																		
	De begrote kerncijfers van de verbonden partij voor het jaar 2018 zijn ontleend aan de vastgestelde primaire begroting 2018.																																		

Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid & Jeugd													
Vestigingsplaats	Dordrecht.												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.												
Onderdelen	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zuid-Holland Zuid (GGD), Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS), Regionale Ambulance Voorziening (RAV), Serviceorganisatie Jeugd.												
Doel	De regeling heeft tot doel een bijdrage te leveren aan het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten en een evenwichtige ontwikkeling van het gebied te bevorderen, in het bijzonder op het terrein van publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, ambulance zorg, meldkamer ambulancevervoer en geneeskundige hulpverlening												
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: <i>volksgezondheid, onderwijs, jeugdzorg en welzijn</i> .												
Activiteiten	Zie artikelen 3 tot en met 7 van de GR.												
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage per inwoner of per leerling (BLVS). De bijdrage per onderdeel van de GR DG&J voor 2019 (programma 3): <table><tr><td>Bureau Leerplicht</td><td>€ 118.470</td></tr><tr><td>JGZ</td><td>€ 1.039.000</td></tr><tr><td>VGZ</td><td>€ 707.787</td></tr><tr><td>Jeugdpreventieteams</td><td>€ 25.318</td></tr><tr><td>Uitvoering Jeugdwet</td><td><u>€ 10.091.799</u></td></tr><tr><td></td><td>€ 11.982.374</td></tr></table> De bijdrage varieert licht met de wijzigingen in het aantal inwoners, jeugdigen of leerlingen.	Bureau Leerplicht	€ 118.470	JGZ	€ 1.039.000	VGZ	€ 707.787	Jeugdpreventieteams	€ 25.318	Uitvoering Jeugdwet	<u>€ 10.091.799</u>		€ 11.982.374
Bureau Leerplicht	€ 118.470												
JGZ	€ 1.039.000												
VGZ	€ 707.787												
Jeugdpreventieteams	€ 25.318												
Uitvoering Jeugdwet	<u>€ 10.091.799</u>												
	€ 11.982.374												
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatie-tekort op het moment dat de dienst Gezondheid & Jeugd niet meer over reserves beschikt.												
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur door wethouder J. de Witte. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. Op basis van artikel 25 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting.												
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 4.963.223</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 83.240.099</td></tr><tr><td>Jaarresultaat</td><td>€ 766.902</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	Eigen vermogen	€ 4.963.223	Vreemd vermogen	€ 83.240.099	Jaarresultaat	€ 766.902				
31-12-2016	31-12-2017												
Eigen vermogen	€ 4.963.223												
Vreemd vermogen	€ 83.240.099												
Jaarresultaat	€ 766.902												

Eigen vermogen Vreemd vermogen Jaarresultaat		
	31-12-2018	31-12-2019
	€3.299.000	€ 3.299.000
	€ 83.218.000	€ 83.014.000
	€ 0	€ 0

	Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid									
Vestigingsplaats	Dordrecht.									
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (wettelijke verplicht).									
Doel	De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.									
Openbaar belang	(Milieu)veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid.									
Activiteiten	Zie artikel 4 van de GR.									
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een inwonerbijdrage. De bijdrage voor 2019 bedraagt € 139.219. De bijdrage varieert licht met de wijzigingen in het aantal inwoners.									
Financieel risico	Afhankelijk van de exploitatieresultaten.									
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder J. van Dongen. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. Op basis van artikel 33 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de ontwerpbegroting.									
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 3.125.142</td><td>€ 2.873.275</td></tr><tr><td>€ 4.906.607</td><td>€ 9.907.698</td></tr><tr><td>€ 1.734.234</td><td>€ 1.021.731</td></tr></table>		31-12-2016	31-12-2017	€ 3.125.142	€ 2.873.275	€ 4.906.607	€ 9.907.698	€ 1.734.234	€ 1.021.731
31-12-2016	31-12-2017									
€ 3.125.142	€ 2.873.275									
€ 4.906.607	€ 9.907.698									
€ 1.734.234	€ 1.021.731									
Eigen vermogen										
Vreemd vermogen										
Jaarresultaat										
	<table><tr><th>31-12-2018</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 1.852.000</td><td>€ 7.364.000</td></tr><tr><td>€ 5.000.000</td><td>€ 5.000.000</td></tr><tr><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr></table>		31-12-2018	31-12-2017	€ 1.852.000	€ 7.364.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 0	€ 0
31-12-2018	31-12-2017									
€ 1.852.000	€ 7.364.000									
€ 5.000.000	€ 5.000.000									
€ 0	€ 0									
Eigen vermogen										
Vreemd vermogen										
Jaarresultaat										

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid									
Vestigingsplaats	Dordrecht.								
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (wettelijk verplicht).								
Onderdelen	- Regionale Brandweer Zuid-Holland Zuid: Dordrecht (oranjepark, leerpark, noordendijk). - Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR).								
Doel	Het openbaar lichaam heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen met behoud van lokale verankering bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding.								
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: <i>regionale brandweer, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid.</i>								
Activiteiten	Uitvoering van de eisen die de Wet Veiligheidsregio's aan de gemeenschappelijke regeling stelt, alsmede regulier werk op gebied van rampenbestrijding, crisisbeheersing, brandweezorg en GHOR.								
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage. Met ingang van het begrotingsjaar 2019 wordt gewerkt met het nieuwe verdeelmodel op basis van het gemeentefonds, subcluster Brandweer en rampenbestrijding. De geraamde bijdrage voor 2019 bedraagt € 3.255.579.								
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort op het moment dat de Veiligheidsregio niet meer over reserves beschikt.								
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten, waarin elk lid één stem heeft. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. De burgemeester van Zwijndrecht is tevens lid van het dagelijks bestuur. Op basis van artikel 29 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>Eigen vermogen € 7.288.080</td><td>€ 7.284.779</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen € 66.887.160</td><td>€ 63.874.826</td></tr><tr><td>Jaarresultaat € 2.733.491</td><td>€ 3.046.569</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	Eigen vermogen € 7.288.080	€ 7.284.779	Vreemd vermogen € 66.887.160	€ 63.874.826	Jaarresultaat € 2.733.491	€ 3.046.569
31-12-2016	31-12-2017								
Eigen vermogen € 7.288.080	€ 7.284.779								
Vreemd vermogen € 66.887.160	€ 63.874.826								
Jaarresultaat € 2.733.491	€ 3.046.569								

Eigen vermogen Vreemd vermogen Jaarresultaat	31-12-2018	31-12-2019
	€ 4.770.000	€ 2.687.000
	€ 76.064.000	€ 78.483.000
	€ 0	€ 0

	Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde								
Vestigingsplaats	Schiedam.								
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido Ambacht, Ridderkerk en Zwijndrecht.								
Doel / Openbaar belang	Het in onderlinge samenhang behartigen van het gemeenschappelijke belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en beheer in het kader van de openluchtrecreatie en toerisme en waar mogelijk van natuur en landschap in het gebied.								
Openbaar belang	Bevorderen van openluchtrecreatie met behoud van natuur en landschap.								
Activiteiten	De GR NRIJ vervult een trekkersrol in het realiseren en beheren van het bestaande en geplande recreatieve aanbod in de groene buitenruimte van IJsselmonde dat in onderlinge samenhang wordt afgestemd op de brede maatschappelijke vraag en mogelijkheden met een marktgerichte oriëntatie.								
Financieel belang gemeente	De inwonerbijdrage in totaal voor 2019 bedraagt € 313.318.								
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort op het moment dat het Natuur- en Recreatieschap niet meer over een algemene reserve beschikt.								
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur door wethouder J. van Dongen (plaatsvervanger J. Huizinga). In het algemeen bestuur hebben twee leden zitting, wethouder J. van Dongen en raadslid I. Berg (plaatsvervanger L. van Utrecht). Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 34 lid 3 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de ontwerpbegroting.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 3.970.307</td><td>€ 3.881.149</td></tr><tr><td>€ 2.313.503</td><td>€ 1.976.658</td></tr><tr><td>€ 329.950</td><td>€ 214.698</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 3.970.307	€ 3.881.149	€ 2.313.503	€ 1.976.658	€ 329.950	€ 214.698
31-12-2016	31-12-2017								
€ 3.970.307	€ 3.881.149								
€ 2.313.503	€ 1.976.658								
€ 329.950	€ 214.698								
Eigen vermogen									
Vreemd vermogen									
Jaarresultaat									
	<table><tr><th>31-12-2018</th><th>31-12-2019</th></tr><tr><td>€ 3.212.000</td><td>€ 3.248.000</td></tr><tr><td>€ 1.675.000</td><td>€ 1.754.000</td></tr><tr><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr></table>	31-12-2018	31-12-2019	€ 3.212.000	€ 3.248.000	€ 1.675.000	€ 1.754.000	€ 0	€ 0
31-12-2018	31-12-2019								
€ 3.212.000	€ 3.248.000								
€ 1.675.000	€ 1.754.000								
€ 0	€ 0								
Eigen vermogen									
Vreemd vermogen									
Jaarresultaat									

Beleidsvoornemens	De provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam zijn per 1 januari 2018 uitgetreden uit de gemeenschappelijke regeling NRIJ getreden. De uittredingsvoorwaarden zijn door alle partijen vastgesteld, waaronder de financiële bijdrage voor de komende jaren. Drie blijvende gemeenten hebben in 2017 het besluit genomen het voornemen tot uittreden (besluit eind 2016) in te trekken zodat we als vijf gemeenten verder gaan met een gewijzigde GR NRIJ. De gemeenten Zwijndrecht en Albrandswaard hebben dit besluit een jaar uitgesteld en moeten voor eind 2018 besluiten het voornemen tot uittreden in te trekken. De intentie van beide gemeenten is om in de GR NRIJ te blijven deelnemen.
--------------------------	---

	Gemeenschappelijke regeling Drechtwerk
Vestigingsplaats	Dordrecht.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doel	Het openbaar lichaam behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van de sociale werkvoorziening en geeft in opdracht van de gemeenten uitvoering aan de in de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening en in de regeling genoemde taken.
Openbaar belang	Mogelijk maken dat mensen met een arbeidshandicap kunnen werken naar vermogen.
Activiteiten	Ter verwezenlijking van de doelstellingen heeft het openbaar lichaam tot taak: - de uitvoering van de Participatiewet en het behartigen van de uit deze wet voortkomende belangen; - het adviseren van de gemeenten inzake de sociale werkvoorziening, aangepaste arbeid en daarmee verband houdende vraagstukken; - het verlenen van diensten aan de gemeenten en incidenteel aan derden op het gebied van andere gesubsidieerde arbeidsvoorzieningen dan in de wet bedoelde, indien deze derden daartoe opdracht geven aan het openbaar lichaam en het Algemeen Bestuur die opdracht aanvaardt; - het op een bedrijfsmatige wijze aanbieden van trajecten en diensten op het terrein van de gesubsidieerde arbeid.
Financieel belang gemeente	De algemene bijdrage per gemeente wordt bepaald op basis van het aantal geplaatste werknemers, afkomstig uit de betreffende gemeente, op 1 januari van het boekjaar. Procentueel kan het aantal werknemers jaarlijks licht verschillen. Voor 2019 is de bijdrage geraamd op € 719.000.
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort. In geval van calamiteiten kan het algemeen bestuur een afwijkende bijdrage opstellen, die wordt gemaximeerd op twee maal de bijdrage op basis van het aantal geplaatste werknemers per gemeente. Bij opheffing van de gemeenschappelijke regeling stelt het algemeen bestuur een plan op dat voorziet in de verdeling van alle plichten en rechten over de deelnemers op een in het plan nader te bepalen wijze.
Bestuurlijk belang	De gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder T. Jansen. Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 25 resp. 28 van de GR

Kerncijfers verbonden partij	Eigen vermogen	kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting (inclusief meerjarenraming) en de jaarrekening.	
	Vreemd vermogen		
	Jaarresultaat		
	Eigen vermogen	31-12-2016	31-12-2017
	Vreemd vermogen	€ 1.224.000	€ 1.249.000
	Jaarresultaat	€ 32.421.000	€ 30.648.000
		€ 695.000	€ 839.000
Beleidsvoornemens	Eigen vermogen	31-12-2018	31-12-2019
	Vreemd vermogen	€ 1.069.000	€ 944.000
	Jaarresultaat	€ 29.891.000	€ 28.776.000
		€ 0	€ 0
		In 2017 heeft Drechtwerk haar koers om activiteiten waar mogelijk naar de markt te brengen afgerond en zich bezonnen op haar toekomstige activiteiten. De in het voorjaar 2017 gemaakte plannen die geleid hebben het besluit (30 juni 2017) om Drechtwerk te continueren, vinden hun weerslag in het nog lopende jaar 2018. In het najaar van 2017 heeft Drechtwerk de samenwerking met de sociale Dienst Drechtsteden opnieuw versterkt. Door deze samenwerking denken beide partijen in de toekomst het sociale domein beter te kunnen bedienen. Voor Drechtwerk brengt dat onder andere met zich mee dat er leerwerktrajecten zullen worden ontwikkeld die ook voor de doelgroep van de SDD interessant zijn. Door mensen uit de SDD doelgroep gebruik te laten maken van de infrastructuur van Drechtwerk, snijdt het mes aan twee kanten. Enerzijds kunnen mensen vanuit de SDD werkervaring op doen en zo doorstromen naar regulier werk, anderzijds wordt het kleiner worden van de groep SW geïndiceerde gecompenseerd. De komende tijd zal Drechtwerk zich meer inzetten om, in samenwerking met andere partijen, het door- en uitstromen van mensen uit zowel de participatie bestanden als uit de oorspronkelijke doelgroep van Drechtwerk, te bevorderen.	

	Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo) / HVC									
Vestigingsplaats	Dordrecht.									
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.									
Doel	Gevudo bezit 529 aandelen van de N.V. Huisvuilcentrale Noord Holland te Alkmaar (HVC) en behartigd en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC.									
Openbaar belang	Afvalinzameling, - verwerking en straatreiniging.									
Activiteiten	Beheer van aandelen. Gevudo is aandeelhouder in de HVC met 529 aandelen op een totaal van 2.914 (18,15%). Ons aandeel in GR Gevudo is 11,26% (op basis van tonnen afval), wat neerkomt op 2,04% aandelen HVC. Dit percentage fluctueert jaarlijks enigszins.									
Financieel belang gemeente	Gevudo heeft met ingang van 2007 het karakter van een ‘houderstermaatschappij’’: zij voert geen operationele taken meer uit.									
Financieel risico	De gemeente waarborgt de betaling van de rente en aflossing van de door HVC te sluiten geldleningen en in rekening-courant op te nemen gelden naar rato van de stemverhouding. De gemeente kan aangesproken worden op haar deel van de garantie van de aandeelhouders voor de financiering van de HVC. In 2017 bedroeg de externe financiering € 615 miljoen. De gemeente Zwijndrecht staat garant voor € 12,377 miljoen. Wij krijgen hiervoor een jaarlijkse provisie. Voor 2019 is deze geraamd op €110.000.									
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur door wethouder J. van Dongen. Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 21 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de ontwerp-begroting.									
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>Eigen vermogen € 30.487</td><td>€ 30.487</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen € 528.593</td><td>€ 509.424</td></tr><tr><td>Jaarresultaat € 0</td><td>€ 0</td></tr></table>		31-12-2016	31-12-2017	Eigen vermogen € 30.487	€ 30.487	Vreemd vermogen € 528.593	€ 509.424	Jaarresultaat € 0	€ 0
31-12-2016	31-12-2017									
Eigen vermogen € 30.487	€ 30.487									
Vreemd vermogen € 528.593	€ 509.424									
Jaarresultaat € 0	€ 0									

Eigen vermogen Vreemd vermogen Jaarresultaat	31-12-2018	31-12-2019
	€ 30.000	€ 30.000
	€ 0	€ 0
	€ 0	€ 0
Kerncijfers HVC Eigen vermogen Vreemd vermogen Jaarresultaat	31-12-2016	31-12-2017
	€ 89.603.000	€ 103.216.000
	€ 860.491.000	€ 849.006.000
	€ 7.575.000	€ 13.585.000
HVC stelt geen begroting op. De begrote kerncijfers van de verbonden partij voor het jaar 2019 kunnen derhalve niet vermeld worden.		

	ROM-D Groep																													
Vestigingsplaats	Dordrecht.																													
Rechtsvorm	Binnen de ROM-D groep participeert gemeente Zwijndrecht direct in de: - naamloze vennootschap ROM-D holding (ROM-D Holding NV); - commanditaire vennootschap ROM-D Dordtse Kil III (ROM-D Dordtse Kil III CV).																													
Doel	Versterken en uitbouwen regionale economie.																													
Openbaar belang	Economisch belang.																													
Activiteiten	Versterken en uitbouwen van de regionale economie door: de uitgifte van kavels, de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen en de promotie van de regio Drechtsteden.																													
Financieel belang gemeente	De gemeente heeft een kapitaalinbreng in - ROM-D Holding NV van € 941.228 - ROM-D Dordtse Kil III CV € 286.376.																													
Financieel risico	Het financiële risico omvat de kapitaalinbreng van in totaal € 1.227.604. Deze inbreng bestaat uit aandelen in ROM-D Holding NV, respectievelijk deelname in het commanditair kapitaal van ROM-D Dordtse Kil III CV. Over de aandelenkapitaal in ROM-D Holding NV moet worden gemeld, dat de Holding het door Zwijndrecht ingebrachte aandelenkapitaal heeft ‘doorgestort’ in het (risicodragende) commanditair kapitaal van ROM-D Capital BV.																													
Bestuurlijk belang	Het stemrecht van gemeente Zwijndrecht binnen de ROM-D Holding NV en ROM-D Dordtse Kil III.																													
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>Eigen vermogen (ROM-D Hold. NV)</td><td>€ 4.153.930</td><td>€ 4.102.958</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen (ROM-D Hold. NV)</td><td>€ 2.154.007</td><td>€ 2.150.847</td></tr><tr><td>Jaarresultaat (ROM-D Hold. NV)</td><td>€ 390.408</td><td>-/- € 50.972</td></tr><tr><td>Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)</td><td>€ 8.959.673</td><td>€ 9.569.436</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)</td><td>€ 12.393.313</td><td>€ 8.900.000</td></tr><tr><td>Netto jaarresultaat (ROM-D Kil III CV)</td><td>€ 2.121.731</td><td>€ 609.763</td></tr><tr><td>Eigen verm (ROM-D Projecten CV)</td><td>€ 3.007.298</td><td>€ 2.481.464</td></tr><tr><td>Vreemd verm (ROM-D Projecten CV)</td><td>€ 2.875.824</td><td>€ 2.393.062</td></tr><tr><td>Jaarresultaat (ROM-D Projecten CV)</td><td>€ 422.471</td><td>-/- € 525.631</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	Eigen vermogen (ROM-D Hold. NV)	€ 4.153.930	€ 4.102.958	Vreemd vermogen (ROM-D Hold. NV)	€ 2.154.007	€ 2.150.847	Jaarresultaat (ROM-D Hold. NV)	€ 390.408	-/- € 50.972	Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 8.959.673	€ 9.569.436	Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 12.393.313	€ 8.900.000	Netto jaarresultaat (ROM-D Kil III CV)	€ 2.121.731	€ 609.763	Eigen verm (ROM-D Projecten CV)	€ 3.007.298	€ 2.481.464	Vreemd verm (ROM-D Projecten CV)	€ 2.875.824	€ 2.393.062	Jaarresultaat (ROM-D Projecten CV)	€ 422.471	-/- € 525.631
31-12-2016	31-12-2017																													
Eigen vermogen (ROM-D Hold. NV)	€ 4.153.930	€ 4.102.958																												
Vreemd vermogen (ROM-D Hold. NV)	€ 2.154.007	€ 2.150.847																												
Jaarresultaat (ROM-D Hold. NV)	€ 390.408	-/- € 50.972																												
Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 8.959.673	€ 9.569.436																												
Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 12.393.313	€ 8.900.000																												
Netto jaarresultaat (ROM-D Kil III CV)	€ 2.121.731	€ 609.763																												
Eigen verm (ROM-D Projecten CV)	€ 3.007.298	€ 2.481.464																												
Vreemd verm (ROM-D Projecten CV)	€ 2.875.824	€ 2.393.062																												
Jaarresultaat (ROM-D Projecten CV)	€ 422.471	-/- € 525.631																												

Ontwikkelingen	De ROM-D stelt geen begroting op. De begrote kerncijfers van de verbonden partij voor het jaar 2019 kunnen derhalve niet vermeld worden. De twee private aandeelhouders (BNG Gebiedsontwikkeling en OBR/gemeente Rotterdam) hebben aangegeven dat zij hun deelname in ROM-D willen beëindigen. Beide partijen hebben daarom hun financiële deelnemingen in de ROM-D Beheer NV en in ROM-D Kil III CV ter overname aangeboden aan de overige aandeelhouders (lees: de zes Drechtsteden en de provincie Zuid-Holland). In reactie hierop is namens de zes Drechtstedengemeenten en de provincie afwijzend gereageerd. BNG Gebiedsontwikkeling blijft echter aandringen en de gesprekken met hen duren nog voort.
------------------------------	--

	Stedin Holding N.V.								
Vestigingsplaats	Rotterdam.								
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.								
Doel	Doel van Stedin is in hoofdzaak het op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde wijze leveren van energie, warmte/ koude en gassen en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.								
Openbaar belang/ Activiteiten	Leveren van energie.								
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van minder dan 2% (1,13%) van de aandelen. De raming voor het te ontvangen dividend- inclusief het dividend van Eneco Groep N.V. - in 2019 bedraagt € 1.019.318.								
Financieel risico	Het dividend is afhankelijk van de winst.								
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder J. Huizinga. Wij hebben de gemeente Dordrecht gemachtigd ons te vertegenwoordigen in de aandeelhouderscommissie. De AvA vindt minimaal één maal per jaar plaats.								
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>€ 5.310.000.000</td><td>€ 2.583.000.000</td></tr> <tr> <td>€ 4.486.000.000</td><td>€ 3.968.000.000</td></tr> <tr> <td>€ 199.000.000</td><td>€ 424.000.000</td></tr> </tbody> </table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 5.310.000.000	€ 2.583.000.000	€ 4.486.000.000	€ 3.968.000.000	€ 199.000.000	€ 424.000.000
31-12-2016	31-12-2017								
€ 5.310.000.000	€ 2.583.000.000								
€ 4.486.000.000	€ 3.968.000.000								
€ 199.000.000	€ 424.000.000								
Eigen vermogen									
Vreemd vermogen									
Jaarresultaat									
	De onderneming stelt geen begroting op. De begrote kerncijfers van de verbonden partij voor het jaar 2019 kunnen derhalve niet vermeld worden.								
Beleidsvoornemens	De aandelen zijn een duurzame belegging waarbij het dividend een belangrijke inkomstenbron vormt.								
Ontwikkelingen	De gemeente is per 31 januari 2017 aandeelhouder van de Eneco Groep N.V. (het energiebedrijf) en van Stedin Holding N.V. (het netwerkbedrijf). Bovenstaande gegevens over 2016 zijn van de ongesplitste onderneming (Eneco Holding N.V.).								

	Eneco Groep N.V.								
Vestigingsplaats	Rotterdam.								
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.								
Doel	Doel van Eneco is in hoofdzaak het op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde wijze inkopen, produceren en verkopen van energie, warmte/ koude en gasen en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.								
Openbaar belang/ Activiteiten	Inkoop, productie en verkoop van energie. In verband met het ontbreken van een publiek belang heeft Zwijndrecht mede het voornemen het belang in Eneco Groep af te bouwen.								
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van minder dan 2% (1,13%) van de aandelen. Ons aandeel in Eneco is al jaren gelijk. De raming voor het te ontvangen dividend- inclusief het dividend van Stedin Holding N.V. - in 2019 bedraagt € 1.019.318.								
Financieel risico	Het dividend is afhankelijk van de winst.								
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder J. Huizinga. Wij hebben de gemeente Dordrecht gemachtigd ons te vertegenwoordigen in de aandeelhouderscommissie. De AvA vindt minimaal één maal per jaar plaats.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 3.121.000.000</td><td>€ 2.869.000.000</td></tr><tr><td>€ 1.952.000.000</td><td>€ 2.787.000.000</td></tr><tr><td>€ 192.000.000</td><td>€ 127.000.000</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 3.121.000.000	€ 2.869.000.000	€ 1.952.000.000	€ 2.787.000.000	€ 192.000.000	€ 127.000.000
31-12-2016	31-12-2017								
€ 3.121.000.000	€ 2.869.000.000								
€ 1.952.000.000	€ 2.787.000.000								
€ 192.000.000	€ 127.000.000								
Eigen vermogen									
Vreemd vermogen									
Jaarresultaat									
	De onderneming stelt geen begroting op. De begrote kerncijfers van de verbonden partij voor het jaar 2019 kunnen derhalve niet vermeld worden.								
Beleidsvoornemens	De aandelen zijn een duurzame belegging waarbij het dividend een belangrijke inkomstenbron vormt.								
Ontwikkelingen	Eneco Groep N.V. ('de vennootschap') is op 12 december 2016 opgericht door destijds Eneco Holding N.V. (thans Stedin Holding N.V.) met als doel om na de splitsing de topvennootschap van N.V. Eneco Beheer te worden. Hiertoe heeft op 30 januari 2017 een informele kapitaalstorting								

	plaatsgevonden in Eneco Groep N.V. door middel van het inbrengen van de aandelen van N.V. Eneco Beheer tegen boekwaarde. Deze transactie wordt beschouwd als een voortzetting van de bedrijfsactiviteiten van N.V. Eneco Beheer. Een meerderheid van ca. 91% van het aandeelhouderskapitaal, heeft na het doorlopen van een zogenaamde consultatiefase, het besluit genomen hun aandelen in Eneco te verkopen. Thans wordt door Eneco, de adviseurs en de aandeelhouders hard gewerkt aan het voorbereiden van de transactie. Belangrijk hierbij is het opstellen van de benodigde transactiedocumentatie. Hierbij kan gedacht worden aan het bedrijfsplan (business plan), een zogenaamde “verkoopbrochure” (equity story) en het doen van boekenonderzoek (vendor due dilligence) en het voeren van oriënterende gesprekken met potentiële bidders. Op basis van huidige inzichten is de verwachting dat na de oriëntatiefase de executiefase c.q. de uitvoering van de transactie begin 2019 zal starten.
--	---

	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides								
Vestigingsplaats	Rotterdam.								
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap.								
Doel / Activiteiten	Het houden en beheren van aandelen in Evides NV en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap en al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn; alles in de ruimste zin van het woord.								
Openbaar belang	Drinkwatervoorziening.								
Financieel belang gemeente	Het aandelenbezit is voor 50% in handen van Energiebedrijf DELTA N.V. en voor de andere 50% in handen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE). De deelname van de gemeente Zwijndrecht in het GBE is zeer bescheiden te noemen, namelijk 3.325 aandelen op een totaal van 1.850.000 aandelen, ofwel 0,2%. Dit aandeel is al jaren gelijk. De gemeente ontvangt als aandeelhouder jaarlijks dividend, zijnde 50% van 0,2% van de uitkering door Evides N.V. De uitkering geraamd in 2019 bedraagt € 37.000.								
Financieel risico	Het dividend is afhankelijk van de winst.								
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder J. Huizinga. De AvA vindt twee keer per jaar plaats.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 248.593.702</td><td>€ 251.710.820</td></tr><tr><td>€ 503</td><td>€ 0</td></tr><tr><td>€ 22.659.180</td><td>€ 23.617.118</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 248.593.702	€ 251.710.820	€ 503	€ 0	€ 22.659.180	€ 23.617.118
31-12-2016	31-12-2017								
€ 248.593.702	€ 251.710.820								
€ 503	€ 0								
€ 22.659.180	€ 23.617.118								
Eigen vermogen									
Vreemd vermogen									
Jaarresultaat									
	De B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides stelt geen begroting op. De begrote kerncijfers van de verbonden partij voor het jaar 2019 kunnen derhalve niet vermeld worden.								
Beleidsvoornemens	Behoud van aandelen om inspraak te blijven houden in de levering van drinkwater in de gemeente.								

	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten								
Vestigingsplaats	Den Haag.								
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.								
Doelstelling	Kredietverlening aan de publieke sector.								
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.								
Activiteiten	Financiële dienstverlening.								
Financieel belang gemeente	Aandeelhouder van 47.541 aandelen (0,085%). Dit aandeel is al jaren gelijk.								
Financieel risico	Bij faillissement van de onderneming ontvangt de gemeente geen dividend meer. Het dividend is afhankelijk van de winst. De raming voor 2019 bedraagt € 68.211.								
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder J. Huizinga. Deze vergadering vindt één maal per jaar plaats.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 4.486.000.000</td><td>€ 4.953.000.000</td></tr><tr><td>€ 149.483.000.000</td><td>€ 135.041.000.000</td></tr><tr><td>€ 369.000.000</td><td>€ 393.000.000</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 4.486.000.000	€ 4.953.000.000	€ 149.483.000.000	€ 135.041.000.000	€ 369.000.000	€ 393.000.000
31-12-2016	31-12-2017								
€ 4.486.000.000	€ 4.953.000.000								
€ 149.483.000.000	€ 135.041.000.000								
€ 369.000.000	€ 393.000.000								
	De N.V. BNG stelt geen begroting op. De begrote kerncijfers van de verbonden partij voor het jaar 2019 kunnen derhalve niet vermeld worden.								
Beleidsvoornemens	Gelet op de wijze waarop BNG Bank het openbaar belang behartigt ligt het voor de hand het aandelenbezit in BNG Bank als een duurzame belegging te zien.								

	N.V. Waterbedrijf OASEN								
Vestigingsplaats	Gouda.								
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.								
Doel	Leveren van helder en betrouwbaar drinkwater.								
Openbaar belang / Activiteiten	Drinkwatervoorziening.								
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van 43 van de 748 aandelen (5.7%). Dit aandeel is al jaren gelijk. De aandeelhouders ontvangen al jaren geen dividend.								
Financieel risico	Nauwelijks, de dividenduitkering waarop we recht hebben komt ongeveer uit op € 1.000. De afgelopen jaren is geen dividend uitgekeerd.								
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder J. Huizinga. De AvA vindt één keer per jaar plaats.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 97.085.000</td><td>€ 103.668.000</td></tr><tr><td>€ 152.765.000</td><td>€ 162.538.000</td></tr><tr><td>€ 3.043.000</td><td>€ 6.583.000</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 97.085.000	€ 103.668.000	€ 152.765.000	€ 162.538.000	€ 3.043.000	€ 6.583.000
31-12-2016	31-12-2017								
€ 97.085.000	€ 103.668.000								
€ 152.765.000	€ 162.538.000								
€ 3.043.000	€ 6.583.000								
	De N.V. Waterbedrijf Oasen stelt geen begroting op. De begrote kerncijfers van de verbonden partij voor het jaar 2019 kunnen derhalve niet vermeld worden.								
Beleidsvoornemens	Behoud van aandelen om inspraak te blijven houden in de levering van (onthard) drinkwater in de gemeente.								

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

In deze paragraaf geven wij een toelichting op de uitvoering van het grondbeleid en krijgt u inzicht in de vermogenspositie van het grondbedrijf met een meerjarenprognose van de projectresultaten en de verwachte ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen van het grondbedrijf. In de vertrouwelijke bijlage geven wij een toelichting op de individuele projecten.

Conclusies

Op basis onze huidige inzichten en de verwachtingen voor 2019 en verder merken wij het volgende op.

- Op basis van de geactualiseerde exploitatieberekeningen gaan wij uit van een verbetering van de vermogenspositie van het grondbedrijf met € 1,7 miljoen op de peildatum 1 januari 2019. Een belangrijk aandeel in deze verbetering heeft de afname van het verwachte exploitatieverlies bij de ontwikkeling van de Euryza locatie. Bij de herziening van deze exploitatiebegroting hebben we nu de volledige plancapaciteit van het nieuwe bestemmingsplan opgenomen. In de vorige prognose hadden we voorzichtigheidshalve niet de gehele toename van het bouwprogramma verwerkt in afwachting van de herziening van het bestemmingsplan.
- Het vermogen van het grondbedrijf bestaat uit een nog te realiseren winstpotentie van € 1,9 miljoen (netto contante waarde per 1 januari 2019) en een bedrag van € 4,1 miljoen aan reserves waarvan € 1,3 miljoen als buffer aangehouden wordt voor het opvangen van de risico's. De winstpotentie zal pas na afronding van alle projecten in 2024 volledig gerealiseerd zijn.
- Volgens de landelijke berichtgeving over de woningmarkt blijven de huizenprijzen ook in 2019 stijgen omdat de vraag naar (nieuwbouw)woningen het aanbod overtreft. Door de achterblijvende productie van nieuwbouwwoningen loopt het woningtekort zelfs nog verder op. Daarbij stijgen de prijzen het sterkst in de hogere prijssegmenten. In die prijsklasse zijn vooral de zogenaamde 'doorstromers' actief. Hoewel er nog grote verschillen zijn tussen de regio's in Nederland herkennen wij dit beeld bij de ontwikkeling van het Euryza terrein. De nieuwbouw aan de oever van de Maas is met de vlotte verkoop van de woningen in de eerste twee appartementencomplexen voortvarend gestart. De verkoop van de appartementen in het volgende complex lijkt ook zeer voorspoedig te verlopen. De woningen op deze locatie in het hoge prijssegment sluiten goed aan op vraag vanuit de markt. Naar verwachting zal in 2019 ook met de bouw van de achttien eengezinswoningen aan de achterliggende Ringdijk en het naastgelegen Euryzaplein gestart kunnen worden.
- In datzelfde jaar zullen ook de nieuwbouwwoningen in het Voorzieningencluster Heerjansdam opgeleverd kunnen worden waarna we het openbaar gebied inrichten. Dit project kunnen we dan tezamen met het project Onderdijkserijweg eind 2019 afsluiten. De exploitatieverliezen van deze twee projecten verrekenen we met de daarvoor gereserveerde bedragen in de verliesvoorziening Stedelijke ontwikkeling.
- Bij de fasering van de verkoop van bedrijfskavels op Bakestein gaan we uit van een gemiddelde van twee à drie kavels per jaar. Conform de voorschriften (BBV) voegen we jaarlijks een deel van de verwachte exploitatiewinst aan de reserves toe. In 2019 begroten we deze tussentijdse winstneming op € 0,5 miljoen.
- Op een aantal locaties in de gemeente hebben we grondbezit met opstallen die we willen afstoten. Voor deze locaties verkennen we de ruimtelijke kaders om tot herontwikkeling met woningbouw te komen. Afhankelijk van de aanpak kan dit in 2019 leiden tot de toevoeging van een of meer grondexploitaties aan de portefeuille van het grondbedrijf. De opgenomen ambitie in het raadsprogramma om de woningvoorraad in Zwijndrecht te veranderen zal de

komende jaren leiden tot nog meer nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in met name de spoorzone. De financiële gevolgen van deze nieuwe ontwikkelingen hebben we bij het opstellen van deze begroting nog niet in beeld en zijn dan ook niet verwerkt in de vermogenspositie van het grondbedrijf.

- De financiële gevolgen van de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting met ingang van 1 januari 2016 zijn door een externe belastingadviseur in beeld gebracht. Uit deze verkenning volgt, op basis van de exploitatierekeningen bij de rekening 2015, een beperkte belastingdruk van € 30.000 tot € 40.000 per jaar in de jaren 2020 tot 2023. Een verschuiving in de jaren is mogelijk want de belastingdruk is afhankelijk van de feiten en omstandigheden bij de werkelijke grondverkoop in de periode tot 2023. Meer duidelijkheid verkrijgen we bij de eerste aangifte over het belastingjaar 2016 die in 2018 ingediend moet worden. Omdat landelijk nog discussies lopen met de belastingdienst over de door hen ingenomen standpunten is de aangifte over 2016 nog niet definitief opgesteld.

Algemeen

Voor ieder in exploitatie te nemen project wordt vooraf een exploitatieberekening (de zogenaamde grondexploitatie, ook wel aangeduid met 'grex') door uw raad vastgesteld. Een grondexploitatie bevat een raming van alle aan het project toe te rekenen kosten en opbrengsten die beide, rentedragend, in de tijd uitgezet worden waarbij gerekend wordt met een kostenstijging (2,0% per jaar) en, tenzij we daar vanuit het voorzichtigheidsbeginsel niet mee rekenen, een opbrengststijging (2,0% per jaar). Bij de projecten Bakestein en Euryza hebben we om de risico's te beperken geen opbrengststijging in de exploitatieberekeningen opgenomen. Dit betekent niet dat deze grondprijzen de komende jaren onveranderd blijven. De geraamde grondopbrengsten bij deze projecten passen we aan indien een periodieke toets (Bakestein) of taxatie (Euryza) daar aanleiding toe geeft. De aan de grondexploitaties toe te rekenen rente is, gebaseerd op de nieuwe richtlijnen voor de verslaggevingsregels rondom grondexploitaties, bepaald op 2%.

Uit elke exploitatieberekening blijkt het te verwachten financiële resultaat dat na afronding van het project overblijft; de zogenaamde 'eindwaarde'. Omdat deze financiële resultaten in verschillende jaren vrijvallen worden deze bedragen teruggerekend (ofwel 'contant gemaakt') naar eenzelfde peildatum. Hierdoor zijn de verschillende exploitatieresultaten onderling vergelijkbaar en kan het saldo afgezet worden tegen de financiële reserves waarover de gemeente, op de betreffende peildatum, beschikt. In de regel wordt de netto contante waarde (n.c.w.) bedoeld als men over een exploitatieresultaat spreekt. Voor het berekenen van de netto contante waarde hanteren we conform de voorschriften een disconteringsvoet van 2,0%. Als een exploitatieresultaat uitgedrukt in een contante waarde in deze begroting (peildatum 1 januari 2019) 2% hoger ligt dan de uitkomst van een jaar geleden (peildatum 1 januari 2018), dan is de uitkomst c.q. de eindwaarde van de exploitatieberekening niet gewijzigd: een exploitatieresultaat van € 102.000 (n.c.w. 1 januari 2019) is hetzelfde als € 100.000 (n.c.w. 1 januari 2018).

Als een project met een berekend tekort in exploitatie genomen wordt, dan dient vanuit het voorzichtigheidsbeginsel vooraf de financiële dekking geregeld te zijn; we treffen dan een verliesvoorziening. Deze verliesvoorzieningen baseren we op de contante waarde van de verwachte exploitatieverliezen. Om de verliesvoorzieningen op peil te houden voegen we er vervolgens jaarlijks 2% rente (gelijk aan de disconteringsvoet) aan toe.

Aan het in exploitatie brengen van gronden zijn financiële risico's verbonden. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er eerst geïnvesteerd moet worden in grondaankopen, bouwrijp maken enzovoort, alvorens soms jaren later het product 'bouwrijpe grond' verkocht kan worden. Op het moment van

investeren bestaat er veelal geen zekerheid over de afzetmogelijkheden van de grond tegen de beoogde prijs. Ook kunnen in de praktijk zowel de kosten als de opbrengsten wat betreft de omvang en planning (inflatie en rentekosten) afwijken van de ramingen in de exploitatieberekening. Dit zijn in principe de risico's van de grondexploitatie. Het gaat daarbij om zowel positieve als negatieve risico's die deels wel en deels niet beïnvloedbaar zijn. Voor het opvangen van eventuele financiële tegenvallers dient de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. Een van tevoren ingecalculeerd exploitatieverlies valt niet onder de noemer risico's, daar treffen we zoals we hiervoor aangaven een verliesvoorziening voor.

Het saldo van de productiekosten en de opbrengsten van de bouwgrondexploitatie voegen we jaarlijks toe aan de boekwaarde van de betreffende projecten. Op de balans zijn deze boekwaarden als 'Onderhanden werk' opgenomen onder de post 'Voorraden'. Afhankelijk van de ontwikkelingen in het begrotingsjaar leidt dit tot een stijging dan wel daling van de boekwaarde. Na uitvoering van het project sluiten we de exploitatie af en verrekenen we het eindresultaat met de reserve 'Gerealiseerde winstpotentie grondbedrijf' of met de voorziening 'Stedelijke Ontwikkeling' (dit laatste indien het een exploitatieverlies betreft waarvoor al een voorziening gevormd is). Winsten uit de bouwgrondexploitaties moeten tussentijds genomen worden indien:

1. het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar ingeschat kan worden; én
2. de grond (of het deelperceel) verkocht is; én
3. de kosten gerealiseerd zijn (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Strategische inzet vermogen grondbedrijf

Het vermogen van het grondbedrijf is vooral een instrument om stedelijke ontwikkelingen te financieren en daarmee beleidsdoelstellingen te realiseren middels de uitvoering van projecten. Uitgangspunt is dat de totale exploitatie van bouwgronden in principe kostendekkend moet zijn. Binnen het uitgangspunt "geen uitgaven zonder dekking" is het wel mogelijk dat individuele projecten soms tekorten en soms overschotten vertonen. Sommige projecten, zoals bijvoorbeeld herstructurering van bestaande wijken, zullen niet of nauwelijks kostendekkend te realiseren zijn. Voordat dergelijke projecten opgepakt kunnen worden moet er echter altijd een dekkingsmogelijkheid zijn. Door inzet van het vrije vermogen en door bij andere projecten bewust toe te werken naar een voordelig resultaat, wordt het dan mogelijk dergelijke niet-kostendekkende projecten toch uit te voeren.

Bij een strategische inzet van het vermogen is niet alleen de financiële dekking van belang. Ook de mogelijkheid om tegenvallers op te vangen (weerstandsvermogen) en de tijdige beschikking over een vrije reserve om tot realisatie van nieuwe verliesgevende projecten te kunnen besluiten (op dat moment moet een voorziening getroffen kunnen worden) moeten in de beschouwingen meegenomen worden.

Vermogenspositie grondbedrijf

Het vermogen van het grondbedrijf bestaat uit de toekomstige exploitatieresultaten (de zogenaamde winstpotentie) en de al vrijgevallen bedragen plus de beschikbare buffer voor het opvangen van de risico's (de reserve weerstandsvermogen grondbedrijf). Omdat we eind 2017 de reserve Grote projecten aangevuld hebben tot het gewenste niveau, hoeven we bij de bepaling van de vermogenspositie geen rekening meer te houden met dotaties aan deze reserve. Met andere woorden: er rusten geen claims meer op de toekomstige exploitatieresultaten.

Op basis van de meest recente cijfers en inzichten (juli 2018) hebben we de exploitatieberekeningen geactualiseerd. Het saldo van de gerealiseerde en de nog te realiseren exploitatieresultaten bedraagt

€ 4,8 miljoen. Dit is een verbetering met € 1,7 miljoen ten opzichte van onze prognose bij de rekening 2017.

Daarnaast beschikken we over een buffer van € 1,3 miljoen voor het opvangen van de risico's. In figuur 1 geven we de verschillende componenten van de vermogenspositie weer. Deze lichten we daarna verder toe.

figuur 1: vermogenspositie grondbedrijf per 1 januari 2019 (x € 1.000)

A) winstpotentie grondbedrijf (n.c.w. 1-1-2019)	1.915
B) saldo (vrije) reserve Gerealiseerde winstpotentie	2.835
Totaal	4.750 voordelig

C) saldo reserve Weerstandsvormogen grondbedrijf	1.340 voordelig
--	-----------------

A) Winstpotentie grondbedrijf

De aangegeven winstpotentie vertegenwoordigt de huidige waarde van de bouwgronden die in exploitatie genomen zijn en waarvan de afronding in het begrotingsjaar 2019 of later valt. Deze waarde omvat het contant gemaakte saldo van de nog te realiseren exploitatieresultaten van de projecten Bakestein (voordelig), Euryza (nadelig), Voorzieningencluster Heerjansdam (nadelig) en Onderdijkserijweg Zuidelijke driehoek (nadelig) inclusief de bijbehorende verliesvoorzieningen (zie figuur 2).

figuur 2: winstpotentie per 1 januari 2019

- = nadelig (N); + = voordelig (V)

onderdeel	verwacht projectresultaat	
	eindwaarde	n.c.w. 1-1-2019
Bouwgronden in exploitatie (4 st.)	€ 7.111.564- N	€ 6.532.263- N
Voorziening Stedelijke Ontwikkeling	€ 9.284.764 V	€ 8.447.000 V
Winstpotentie	€ 2.173.200 V	€ 1.914.737 V

B) Vrije reserve Gerealiseerde winstpotentie

Op basis van de geactualiseerde exploitatieberekeningen verwachten wij een afname van de exploitatieverliezen waardoor er een bedrag van € 1,8 miljoen uit de voorziening Stedelijke ontwikkeling vrijvalt. Dit bedrag kan, volgens het principe van een 'gesloten systeem', tezamen met de verplichte winstneming uit Bakestein in de rekening 2018 aan de reserve Gerealiseerde winstpotentie toegevoegd worden. Er is dan per 1 januari 2019 een vrije reserve van € 2,8 miljoen.

Het principe van een 'gesloten systeem' willen we overigens nog opnieuw bezien nu er geen claims meer liggen op de nog te realiseren exploitatiewinsten. We hebben immers eind 2017 de reserve Grote projecten op orde gebracht. Wij zullen voor de afronding van het boekjaar 2018 een voorstel over de bestemming van de vrijvallende bedragen aan uw raad voorleggen. Vooruitlopend daarop hebben we in de meerjarenraming de toevoeging van rente aan deze reserve achterwege gelaten.

D) Weerstandsvormogen grondbedrijf

Voor het opvangen van tegenvallers heeft het grondbedrijf een eigen buffer in de vorm van een reserve. De omvang van deze reserve moet in samenhang met de risico's van het grondbedrijf bezien worden. Hiervoor verwijzen wij naar het onderdeel risicoprofiel grondbedrijf in deze paragraaf.

Boekwaarde bouwgrondexploitaties

De boekwaarde van de grondexploitaties bestaat uit het saldo van alle gerealiseerde investeringen (lasten) verminderd met het saldo van de gerealiseerde opbrengsten (baten) inclusief de verrekeningen met de reserves en de voorzieningen. Deze boekwaarden staan onder de voorraden op de balans en vormen tezamen met het saldo van de verliesvoorzieningen de balanswaarde. In onderstaande tabel staan de geraamde mutaties in het begrotingsjaar voor de huidige bouwgrondexploitaties.

figuur 3: ontwikkeling boekwaarden bouwgrondexploitaties

boekwaarde bouwgrondexploitaties bedragen x € 1.000 (- = voordelig)	boekwaarde 31-12-2018	mutaties in 2019				boekwaarde 31-12-2019
		rente 2,0%	overige lasten/baten	mutatie met reserve	totaal	
Bouwgrond in exploitatie (onderhanden werk)						
• voordelige exploitaties	4.445	89	-1.646	505	-1.053	3.392
• nadelige exploitaties	8.365	224	589	-2.190	-1.378	6.987
totaal boekwaarde grondexploitaties	12.810	313	-1.058	-1.685	-2.431	10.379
Getroffen voorzieningen	-8.447	-169	0	2.190	2.021	-6.426
<i>saldo onderhanden werk incl. voorzieningen</i>	<i>4.363</i>	<i>144</i>	<i>-1.058</i>	<i>505</i>	<i>-410</i>	<i>3.953</i>

De boekwaarde neemt in 2019 met € 2,4 miljoen af. We verwachten voor dat jaar € 1,3 miljoen aan lasten en € 2 miljoen aan baten te realiseren. De lasten omvatten de investeringen in bouw- en woonrijp maken, de plankosten, de kosten voorbereiding en toezicht civieltechnische werken en de rentekosten. De baten bestaan uit grondverkopen bij de projecten Bakestein en Euryza. Door deze projectinhoudelijke activiteiten zal de boekwaarde met € 0,7 miljoen afnemen. Daarnaast zullen we, met de afronding van de projecten Onderdijkserijweg en Voorzieningencluster Heerjansdam, eind 2019 een boekwaarde van € 2,2 miljoen met de verliesvoorziening verrekenen en tussentijds € 0,5 miljoen van de verwachte winst bij Bakestein als winstneming aan de vrije reserve toevoegen.

Reserves en voorzieningen

Naast de financiële dekking van het totaal aan investeringen is het ook van belang dat er een buffer aanwezig is om tegenvallers op te vangen (weerstandsvermogen) en dat er bij bestuurlijke besluitvorming tot realisatie van nieuwe verliesgevendende projecten voldoende vrije reserve aanwezig is om een nieuwe voorziening te kunnen treffen. Om hierop te kunnen sturen is het vermogen van het grondbedrijf, naast de voorziening Stedelijke Ontwikkeling, onderverdeeld in twee reserves met ieder een eigen doel (zie figuur 4). Volledigheidshalve vermelden we in deze paragraaf ook de ontwikkelingen bij de voorziening De Volgerlanden. Deze voorziening maakt echter geen onderdeel uit van de vermogenspositie van het grondbedrijf.

figuur 4: reserves en voorzieningen grondbedrijf + voorziening De Volgerlanden

onderdeel	type	doel/functie	rente bij schrijven
voorziening Stedelijke Ontwikkeling	voorziening	Dient als dekking van de geprognosticeerde verliezen (netto contante waarde) van bestuurlijk vastgestelde grondexploitaties. Conform de voorschriften (BBV) treffen wij een voorziening op het moment dat besloten wordt tot uitvoering van een verliesgevend project (i.c. de vaststelling van de grondexploitatie door de raad). De bedragen voor een nieuwe voorziening komen in beginsel uit een vrije reserve. Bij het afsluiten van een boekjaar worden de bestaande voorzieningen, indien nodig, aangepast aan de geactualiseerde exploitatieresultaten van de betreffende projecten. De hiervoor benodigde bedragen komen in beginsel uit de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf.	ja
reserve Gerealiseerde winstpotentie	vrije reserve	Bevat vrij beschikbare middelen voor nieuwe investeringen (voor het treffen van een voorziening bij een besluit tot realisatie van een verliesgevend project). Vrijvallende exploitatiewinsten worden aan deze reserve toegevoegd. Overigens is de vrije beschikbaarheid wel beperkt in die zin dat er rekening gehouden moet worden met toekomstige claims op deze reserve door verliesgevende projecten als die in voorbereiding zijn en waarvan op enig moment het besluit tot uitvoering genomen zal worden (op dat moment voorziening treffen ten laste van de vrije reserve). Ook is het noodzakelijk het risicoprofiel van het grondbedrijf, inclusief de nieuwe investering, en de omvang van de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf in de afweging mee te nemen als bedragen uit de vrije reserve aangewend worden.	nee
reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf	risico reservering	Dient als financiële buffer voor het opvangen van (negatieve) risico's die niet in de exploitatieberekeningen voorzien zijn. Het weerstandsvermogen is enerzijds bedoeld om bestaande voorzieningen op peil te houden (i.c. het opvangen van tegenvallers binnen verliesgevende projecten die in uitvoering zijn; behoefte op korte termijn) en anderzijds om tegenvallende toekomstige exploitatiewinsten op te vangen (behoefte op lange termijn). De benodigde omvang van het weerstandsvermogen is gerelateerd aan het risicoprofiel van het grondbedrijf. Het risicoprofiel wordt jaarlijks, bij het opmaken van de begroting, geactualiseerd.	nee
voorziening De Volgerlanden	voorziening	Specifiek bestemd voor de dekking van ons aandeel in het verwachte exploitatieverlies van het project De Volgerlanden (netto contante waarde).	ja

Hierna geven wij per onderdeel een toelichting op de verwachte ontwikkelingen.

Voorziening Stedelijke Ontwikkeling

Op basis van de geactualiseerde exploitatiebegrotingen verwachten we eind 2018 een bedrag van € 8,4 miljoen aan verliesvoorzieningen nodig te hebben. Dit bedrag dient voor de dekking van de verwachte exploitatieverliezen van de projecten Onderdijkserijweg, Euryza en Voorzieningencluster Heerjansdam.

Naast de toevoeging van € 0,17 miljoen rente onttrekken we in 2019 een bedrag van € 2,19 miljoen om te verrekenen met de exploitatieverliezen die resteren na de afsluiting van de projecten Onderdijkserijweg en Voorzieningencluster Heerjansdam. Ultimo 2019 zal de voorziening dan € 6,4 miljoen groot zijn.

Reserve Gerealiseerde winstpotentie

Als gevolg van de verplichting om tussentijds winst te nemen verwachten wij in 2019 een bedrag van € 504.596 aan deze reserve toe te voegen. Het gaat hierbij om een gedeelte van de verwachte exploitatiewinst van het project Bakestein dat naar rato van de realisatie vrij dient te vallen.

Tezamen met de verwachte mutaties in 2018 zal het saldo van deze reserve dan eind 2019 € 3,3 miljoen bedragen.

Reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf

De gewenste omvang van het weerstandsvermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het grondbedrijf. Dit lichten we in het volgende onderdeel 'risicoprofiel grondbedrijf' nader toe. Volgens de geactualiseerde risicoanalyse hebben we een buffer nodig van minimaal € 1,27 miljoen per 1 januari 2019. Met een verwacht saldo van € 1,34 miljoen ultimo 2018 voldoen we aan deze ondergrens.

Voor de dekking van het risico dat naheffingsaanslag omzetbelasting over de investeringsom van het LOC stand houdt, voegen we jaarlijks een bedrag aan deze reserve toe. In het begrotingsjaar gaat het om een bedrag van € 41.995 dat we overhevelen uit de reserve Grote projecten. Als de Hoge Raad in 2018 een uitspraak doet dan vervalt deze toevoeging en verwerken we de gevolgen van het arrest in de rekening 2018. In onze reserves hebben we een bedrag gereserveerd om de financiële gevolgen van een voor ons nadelig arrest op te kunnen vangen.

Voorziening De Volgerlanden

Het saldo van deze voorziening eind 2018 bedraagt € 0,59 miljoen en is gebaseerd op de grondexploitatie 2018 voor het project De Volgerlanden. Deze voorziening zal jaarlijks, op basis van de in dat jaar vastgestelde grex, aangepast worden. Indien de uitkomst van de grondexploitatie niet wijzigt dan blijft de mutatie in deze voorziening beperkt tot de jaarlijkse toevoeging van rente. Voor het begrotingsjaar 2019 gaat het om bedrag van € 11.888 aan rente (2%).

Verwachte verloop van reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de hiervoor aangegeven ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen die wij voor 2019 begroten (zie figuur 5). Om aan te kunnen sluiten op de saldi eind 2017 geven wij ook onze inschatting van de mutaties in 2018 weer.

figuur 5: verwachte ontwikkeling reserves en voorzieningen 2018/2019 (bedragen x € 1 miljoen):

	voorziening Stedelijke Ontwikkeling	Vrije reserve Gereal. winst- potentie GB	reserve Weerstands- vermogen GB	voorziening project De Volgerlanden
saldo 31-12-2017:	10,09	0,84	1,30	0,58
verwachte mutaties 2018	-1,64	1,99	0,04	0,01
verwacht saldo 31-12-2018:	8,45	2,84	1,34	0,60
<u>begrote mutaties 2019:</u>				
- rente toevoeging	0,17	0,00		0,01
- toevoeging BTW-risico LOC in 2019			0,04	
- verrekening eindsaldo grex ORW en Voorz. cl. HJD	-2,19			
- tussentijdse winstnemering Bakestein		0,50		
totaal begrote mutaties 2019:	-2,02	0,50	0,04	0,01
begroot saldo 31-12-2019:	6,43	3,34	1,38	0,61

Risicoprofiel grondbedrijf

Elk jaar bepalen wij het risicoprofiel voor het grondbedrijf, waarna we het risicoprofiel vertalen in een benodigde omvang van de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. De risico's van het project De Volgerlanden zijn hier niet inbegrepen, deze worden gedekt uit de algemene reserve. De door ons gehanteerde methode maakt onderscheid in:

- *Marktrisico's*: dit omvat enerzijds het risico van vertraging waardoor extra rentekosten ontstaan en anderzijds een risico van lagere (grond)opbrengsten door marktwerking. De omvang van deze risico's is standaard gesteld op een jaar rente over de nadelige boekwaarde en 10% lagere (grond)opbrengsten. Als daar aanleiding toe is dan is bij de projectrisico's voor het betreffende project een verhoogd marktrisico opgenomen;

- *Projectrisico's*: hierbij gaat het om specifiek aan projecten gerelateerde risico's, die afzonderlijk benoemd en gekwantificeerd worden.

Hoewel bij risico's in eerste instantie aan nadelige gevolgen (negatieve risico's) gedacht wordt, zijn er ook voordelige gevolgen denkbaar (positieve risico's). Bijvoorbeeld het niet gebruiken van de gereserveerde bedragen voor onvoorziene kosten is een positief risico. Bij de bepaling van het risicoprofiel nemen wij zowel de negatieve als de positieve risico's mee.

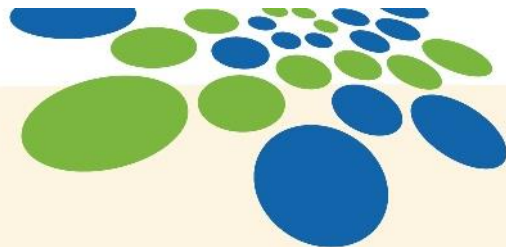
Op basis van de huidige inzichten hebben we voor deze begroting het risicoprofiel geactualiseerd en daarbij de volgende gesaldeerde risico's berekend: € 1,2 miljoen aan marktrisico's, € 1,2 miljoen aan negatieve projectrisico's en € 0,5 miljoen aan positieve projectrisico's. Een vertaling van deze risico's naar een benodigde omvang van de financiële buffer geeft de volgende bandbreedte:

	Ondergrens	Bovengrens
Financiële buffer voor Marktrisico's	: € 353.000	€ 589.000
Financiële buffer voor Projectrisico's	: € <u>920.000</u>	€ <u>920.000</u>
Financiële buffer voor totaal risico's	: € 1.273.000	€ 1.509.000

We hebben dus per 1 januari 2019 voor de dekking van de risico's een weerstandsvermogen nodig van minimaal € 1,3 miljoen en maximaal € 1,5 miljoen. Ten opzichte van onze analyse van vorig jaar is het risicoprofiel over het totaal van de projecten met € 0,7 miljoen toegenomen. Deze toename komt vooral doordat we het positieve risico van een mogelijke teruggaaf van de BTW over de investeringen in het LOC-schoolgebouw nu niet meegenomen hebben. Volgens onze laatste informatie zal de Hoge Raad in 2018 arrest wijzen. De financiële gevolgen daarvan zullen we dan in de rekening 2018 verwerken, er is dan geen sprake meer van een (positief) risico op de peildatum 1 januari 2019.

We beschikken naar verwachting eind 2018 over een saldo van € 1,3 miljoen in de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. Volgens de hiervoor beschreven systematiek voldoen we daarmee aan de ondergrens van de benodigde buffer. De kans dat we een beroep moeten doen op de algemene reserve op het moment dat de risico's zich manifesteren is dus niet groot.

De grootste risico's op het gebied van grondexploitaties loopt Zwijndrecht echter, ondanks de belangrijke verbetering van de grondexploitatie, bij de samenwerking met Hendrik-Ido-Ambacht in het project De Volgerlanden. Hoewel deze risico's niet onder het risicoprofiel grondbedrijf vallen, en dus niet gedekt worden door de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf, vermelden wij hier volledigheidshalve toch het risicoprofiel van de GREX 2018 voor dit project. Uit de risicosimulatie over de risico's die zich binnen drie jaar kunnen manifesteren volgt dat 90% zeker is dat deze risico's kunnen worden gedekt met een bedrag van € 4,4 miljoen (gewogen risicobedrag). Voor ons aandeel in het exploitatieverlies betekent dit een risico van € 1,8 miljoen (contante waarde 1 januari 2019). Door de omvang van de bedragen (een nog te realiseren investeringsvolume van € 47 miljoen en € 117 miljoen aan nog te realiseren opbrengsten) en de looptijd (tot eind 2028) blijven de risico's, ondanks de thans gunstige woningmarkt, groot. Via onze inbreng in de stuurgroep sturen wij, waar mogelijk, op een beperking van de kosten en de beheersing van de risico's en richten we alle inzet op de verkoop van gronden door in te spelen op marktontwikkelingen. We verwachten in het voorjaar van 2019 de geactualiseerde GREX 2019 aan te kunnen bieden inclusief een bijgewerkte risicoanalyse.

Programmabegroting 2019 – 2022

FINANCIËLE BEGROTING

Financiële begroting

Dit onderdeel van de programmabegroting geeft inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente. De financiële positie bestaat uit zowel de exploitatie (lasten en baten) als de balans (bezit/activa en schuld/passiva).

De financiële begroting is onderverdeeld in de onderdelen A, B en C:

- In onderdeel A wordt een overzicht gegeven van de lasten en baten in meerjarig perspectief.
- De grondslagen voor de ramingen worden normaliter in onderdeel B weergegeven. Echter, deze zijn nu terug te vinden in het onderdeel B van het hoofdstuk Kader beleidsarme begroting.
- Bepaalde delen, die normaal in onderdeel C (nadere toelichting van de financiële positie) gepresenteerd worden, zijn nu eveneens terug te vinden in het hoofdstuk Kader beleidsarme begroting. Het gaat om de volgende onderdelen: de financiële samenvatting, een toelichting op het verloop van het begrotingssaldi en het investeringsplan. Onderdeel C, de toelichting op de financiële positie, bevat ditmaal de volgende onderdelen: het inzicht in de incidentele baten en lasten, de structurele begrotingsruimte, de ontwikkeling van de reserves en voorzieningen, de analyse op hoofdlijnen, de geprognosticeerde balans en het overzicht taakvelden.

A. Overzicht per programma en algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van baten en lasten bestaat uit de vijf inhoudelijke programma's en de onderdelen Financiën, Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en de Vennootschapsbelasting (VPB). Onderstaand zijn er twee overzichten opgenomen van alle programma's: voor de begroting 2019 en voor de meerjarenraming (2020 – 2022). Als laatste volgt het meerjarige overzicht van de structurele begrotingsruimte.

Totaaloverzicht van alle programma's voor 2019

Totaal van alle programma's	Rekening 2017			Begroting 2018 na wijziging			Begroting 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1 Wonen, bouwen en wooncarrière	-11.299	13.136	1.837	-15.786	8.506	-7.280	-11.999	4.377	-7.622
2 Bestrijding van armoede	-28.522	15.362	-13.160	-28.613	15.804	-12.809	-28.728	15.918	-12.810
3 Welzijn en Zorg	-30.312	2.614	-27.698	-32.805	1.368	-31.437	-32.824	527	-32.297
4 Veiligheid en leefomgeving	-29.332	16.128	-13.204	-31.027	16.470	-14.557	-30.226	16.389	-13.837
5 Dienstverlening en bestuur	-6.258	1.957	-4.301	-6.282	1.293	-4.989	-6.227	1.031	-5.196
<i>Subtotaal programma's</i>	<i>-105.723</i>	<i>49.194</i>	<i>-56.526</i>	<i>-114.513</i>	<i>43.441</i>	<i>-71.072</i>	<i>-110.004</i>	<i>38.242</i>	<i>-71.762</i>
Financiën	-911	235	-676	-1.126	0	-1.126	-910	0	-910
Algemene Dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen	0	10.898	10.898	0	10.871	10.871	0	11.068	11.068
Algemene uitkering	0	63.982	63.982	0	66.852	66.852	0	70.824	70.824
Dividend	-6	1.352	1.346	0	1.290	1.290	0	1.235	1.235
Saldo van de financieringsfunctie	338	173	511	370	179	549	654	177	831
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0			0	0	0	0
<i>Totaal algemene dekkingsmiddelen</i>	<i>332</i>	<i>76.405</i>	<i>76.737</i>	<i>370</i>	<i>79.192</i>	<i>79.562</i>	<i>654</i>	<i>83.304</i>	<i>83.958</i>
Overhead	-11.586	310	-11.276	-13.171	116	-13.055	-12.567	67	-12.500
VPB	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-117.888	126.144	8.259	-128.440	122.749	-5.691	-122.827	121.613	-1.214
Mutaties reserves									
1 Wonen, bouwen en wooncarrière	-10.140	4.267	-5.873	-213	1.110	897	-669	315	-354
2 Bestrijding van armoede	0	1.693	1.693	0	967	967	0	456	456
3 Welzijn en Zorg	-55	1.173	1.118	-450	1.448	998	0	414	414
4 Veiligheid en leefomgeving	-134	838	703	-363	1.056	693	-37	12	-25
5 Dienstverlening en bestuur	0	49	49	0	92	92	0	0	0
Financiën	-1.067	0	-1.067	-251	0	-251	-277	0	-277
Algemene Dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	-230	629	399	0	1.022	1.022	0	412	412
VPB	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Totaal Mutaties reserves</i>	<i>-11.626</i>	<i>8.648</i>	<i>-2.978</i>	<i>-1.278</i>	<i>5.695</i>	<i>4.417</i>	<i>-983</i>	<i>1.609</i>	<i>626</i>
Resultaat (inclu. mutaties reserves)	-129.514	134.792	5.281	-129.718	128.444	-1.274	-123.810	123.222	-588

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht van alle programma's voor 2020 – 2022

Totaal van alle programma's	Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1 Wonen, bouwen en wooncarrière	-13.716	6.156	-7.560	-12.425	4.910	-7.515	-12.063	4.538	-7.525
2 Bestrijding van armoede	-28.214	15.915	-12.299	-27.918	15.917	-12.001	-27.698	15.918	-11.780
3 Welzijn en Zorg	-32.570	520	-32.050	-32.471	456	-32.015	-32.458	456	-32.002
4 Veiligheid en leefomgeving	-30.759	16.553	-14.206	-31.479	16.704	-14.775	-32.093	16.920	-15.173
5 Dienstverlening en bestuur	-6.088	994	-5.094	-6.163	979	-5.184	-6.194	1.012	-5.182
<i>Subtotaal programma's</i>	<i>-111.347</i>	<i>40.138</i>	<i>-71.209</i>	<i>-110.456</i>	<i>38.966</i>	<i>-71.490</i>	<i>-110.506</i>	<i>38.844</i>	<i>-71.662</i>
Financiën	-878	0	-878	-852	0	-852	-495	0	-495
Algemene Dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen	0	11.068	11.068	0	11.068	11.068	0	9.838	9.838
Algemene uitkering	0	71.756	71.756	0	72.369	72.369	0	72.667	72.667
Dividend	0	1.235	1.235	0	1.235	1.235	0	1.235	1.235
Saldo van de financieringsfunctie	767	175	942	849	172	1.021	973	169	1.142
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Totaal algemene dekkingsmiddelen</i>	<i>767</i>	<i>84.234</i>	<i>85.001</i>	<i>849</i>	<i>84.844</i>	<i>85.693</i>	<i>973</i>	<i>83.909</i>	<i>84.882</i>
Overhead	-12.507	67	-12.440	-12.363	67	-12.296	-12.401	67	-12.334
VPB	0	0	0	-10	0	-10	-25	0	-25
Resultaat	-123.965	124.439	474	-122.832	123.877	1.045	-122.454	122.820	366
Mutaties reserves									
1 Wonen, bouwen en wooncarrière	-660	286	-374	-583	217	-366	-562	218	-344
2 Bestrijding van armoede	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 Welzijn en Zorg	0	129	129	0	0	0	0	0	0
4 Veiligheid en leefomgeving	-37	128	91	-37	116	79	-37	116	79
5 Dienstverlening en bestuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Financiën	-300	0	-300	-323	0	-323	-277	0	-277
Algemene Dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	0	355	355	0	292	292	0	292	292
VPB	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Totaal Mutaties reserves</i>	<i>-997</i>	<i>898</i>	<i>-99</i>	<i>-943</i>	<i>625</i>	<i>-318</i>	<i>-876</i>	<i>626</i>	<i>-250</i>
Resultaat (inclu mutaties reserves)	-124.962	125.337	375	-123.775	124.502	727	-123.330	123.446	116

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Structurele begrotingsruimte

Na correctie van de incidentele baten en lasten resulteert onderstaand beeld:

Presentatie van het begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Saldo baten en lasten vóór bestemming	-1.168	474	1.045	366
Toevoegingen aan de reserves	-983	-997	-943	-876
Onttrekkingen aan de reserves	1.563	898	625	626
Begrotingssaldo na bestemming	-588	375	727	116
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	266	15	120	77
Structureel begrotingssaldo	-854	360	607	39

Voor een nadere toelichting: zie onderdeel C2 van de financiële begroting.

B. Grondslagen ramingen

De grondslagen voor de raming zijn nader toegelicht in onderdeel B van het hoofdstuk Kader beleids-
arme begroting.

C. Toelichting financiële positie

De toelichting van de financiële positie is, naast de onderdelen in het hoofdstuk Kader beleidsarme begroting, als volgt nader uitgewerkt:

- C1: verloopoverzicht van de reserves en voorzieningen;
- C2: inzicht in de incidentele baten en lasten en de structurele begrotingsruimte;
- C3: de analyse op hoofdlijnen;
- C4: de geprognoseerde balans;
- C5: het overzicht taakvelden.

C1. Verloopoverzicht van de reserves en voorzieningen 2018-2019

Reserves	Verloop 2018				Verloop 2019							
	Saldo begin 2018	Totale vermeerderingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2018	Saldo begin 2019	Resultaat-bestemming 2018	Overige vermeerderingen	Totale vermeerderingen	Overige verminderingen	Verminderen ter dekking van afschrijvingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2019
Algemene reserves												
Weerstandsvermogen Exploitatie	30.914	5.075	3.119	32.870	32.870	-1.273		-1.273	451		451	31.146
Weerstandsvermogen Grondbedrijf	1.299	41	0	1.340	1.340		42	42			0	1.382
Subtotaal Algemene reserves	32.213	5.116	3.119	34.210	34.210	-1.273	42	-1.231	451	0	451	32.528
Bestemmingsreserves												
Reserve Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf	844	1.996	5	2.835	2.835		505	505			0	3.340
Reserve Grote Projecten	3.577	139	363	3.353	3.353		122	122	68	321	389	3.086
Reserve Molen Landzicht Heerjansdam	25	0	0	25	25			0			0	25
Reserve Taakmutaties algemene uitkering	1.111	457	931	637	637		277	277	81		81	833
Egalisatiereserve Reiniging	69	37	0	106	106		37	37			0	143
Reserve Huisvesting onderwijs	1.491	0	115	1.376	1.376			0	145		145	1.231
Reserve Organisatieveranderingen	186	0	60	126	126			0	27		27	99
Reserve Risico Jeugd/Wmo	567	0	200	367	367			0			0	367
Reserve Inkomensondersteuning SDD	1.470	0	796	674	674			0	343		343	331
Reserve Koninginneweg	252	326	0	578	578			0			0	578
Reserve Thuis in Zwijndrecht	0	450	55	395	395			0	127		127	268
Subtotaal Bestemmingsreserves	9.592	3.405	2.525	10.472	10.472	0	941	941	791	321	1.112	10.301
Totaal reserves	41.805	8.521	5.644	44.682	44.682	-1.273	983	-290	1.242	321	1.563	42.829

1.2. Verloopoverzicht reserves 2020-2022

	Verloop 2020				Verloop 2021				Verloop 2022			
	Saldo begin 2020	Totale vermeerderingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2020	Saldo begin 2021	Totale vermeerderingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2021	Saldo begin 2022	Totale vermeerderingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2022
Algemene reserves												
Weerstandsvermogen Exploitatie	31.146	-588	104	30.454	30.454	375	0	30.829	30.829	727	0	31.556
Weerstandsvermogen Grondbedrijf	1.382	43	0	1.425	1.425	44	0	1.469	1.469	45	0	1.514
Subtotaal Algemene reserves	32.528	-545	104	31.879	31.879	419	0	32.298	32.298	772	0	33.070
Bestemmingsreserves												
Reserve Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf	3.340	495	0	3.835	3.835	417	0	4.252	4.252	395	0	4.647
Reserve Grote Projecten	3.086	122	366	2.842	2.842	122	368	2.596	2.596	122	370	2.348
Reserve Molen Landzicht Heerjansdam	25	0	0	25	25	0	0	25	25	0	0	25
Reserve Taakmutaties algemene uitkering	833	300	31	1.102	1.102	323	0	1.425	1.425	277	0	1.702
Egalisatiereserve Reiniging	143	37	0	180	180	37	0	217	217	37	0	254
Reserve Huisvesting onderwijs	1.231	0	143	1.088	1.088	0	141	947	947	0	139	808
Reserve Organisatieveranderingen	99	0	9	90	90	0	0	90	90	0	0	90
Reserve Risico Jeugd/Wmo	367	0	0	367	367	0	0	367	367	0	0	367
Reserve Inkomensondersteuning SDD	331	0	0	331	331	0	0	331	331	0	0	331
Reserve Koninginneweg	578	0	116	462	462	0	116	346	346	0	116	230
Reserve Thuis in Zwijndrecht	268	0	129	139	139	0	0	139	139	0	0	139
Subtotaal Bestemmingsreserves	10.301	954	794	10.461	10.461	899	625	10.735	10.735	831	625	10.941
Totaal reserves	42.829	409	898	42.340	42.340	1.318	625	43.033	43.033	1.603	625	44.011

1.3. Toelichting mutaties reserves

Hierna gaan wij nader in op de belangrijkste **mutaties** in de reserves.

Weerstandvermogen Exploitatie (algemene reserve)

Weerstandvermogen Exploitatie (algemene reserve)				
omschrijving mutaties	2019	2020	2021	2022
Resultaatbestemming 2018	-1.273			
Resultaatbestemming 2019		-588		
Resultaatbestemming 2020			375	
Resultaatbestemming 2021				727
Dekking lasten economisch beleid (KN 2017)	-113			
Dekking salarislasten strateeg regionale samenwerking (KN 2017)	-93	-54		
Dekking kosten buurtaanpak (KN 2018)	-195			
Dekking kosten implementatie Omgevingswet (KN 2018)	-50	-50		
Saldo mutaties	-1.724	-692	375	727

- = vermindering reserve + = toevoeging aan de reserve

Weerstandvermogen Grondbedrijf

De jaarlijkse toevoeging aan deze reserve betreft de dekking BTW-risico van LOC vanuit de reserve Grote Projecten (zie ook paragraaf Grondbeleid elders in deze begroting).

Gerealiseerde winstpotentie grondbedrijf

De jaarlijkse toevoeging aan deze reserve betreft de tussentijdse winstneming van het project Bakestein (zie ook paragraaf Grondbeleid elders in deze begroting).

Grote Projecten

Reserve Grote Projecten				
omschrijving mutaties	2019	2020	2021	2022
Dekking afschrijvingslasten gemeentehuis	-292	-292	-292	-292
Dekking afschrijvingslasten LOC@	-30	-31	-32	-33
Dekking BTW-risico LOC (naar reserve Weerstandsvermogen Grondt	-42	-43	-44	-45
Dekking kosten sloop loods Noordoevers	-25			
Toevoeging dekkingsoverschot Educatiefplein	122	122	122	122
Saldo mutaties	-267	-244	-246	-248
- = vermindering reserve + = toevoeging aan de reserve				

Taakmutaties algemene uitkering

De jaarlijkse toevoeging aan deze reserve betreft de taakmutaties in de algemene uitkering, in afwachting van de beleidsmaatregelen die daarvoor zijn bestemd.

Reiniging

De verrekening met de reserve heeft betrekking op het saldo (negatief dan wel positief) van het product Reiniging.

Huisvesting onderwijs

De jaarlijkse onttrekking aan deze reserve betreft de dekking van de kapitaallasten van een aantal investeringen in het onderwijs.

Koninginneweg

De jaarlijkse onttrekking aan deze reserve betreft de dekking van de afschrijvingslasten van de voorbereidingskosten van de investering in Koninginneweg.

1.4. Budgettaire effecten reserves en voorzieningen 2019-2022

Hieronder treft u tenslotte een overzicht aan met de budgettaire effecten voor de jaarlijkse exploitatiebegroting, veroorzaakt door de verrekeningen met de algemene- en bestemmingsreserves, alsmede de voorzieningen.

Budgettaire effecten reserves en voorzieningen Begroting 2019-2022 voor de exploitatie				
(bedragen x € 1.000)				
	2019	2020	2021	2022
Begrotingssaldi	-588	375	727	116
<i>Verrekeningen met reserves:</i>				
Storting	-983	-997	-943	-876
Onttrekking	1.563	898	625	626
saldo	580	-99	-318	-250
<i>Verrekeningen met voorzieningen:</i>				
Storting	-911	-907	-968	-801
Vrijval	810	848	872	946
Saldo	-101	-59	-96	145
NB. Exclusief rentebijschrijvingen op voorzieningen				
Totaal effect voor de begrotingssaldi	479	-158	-414	-105
- = nadeel voor de exploitatie				

Voorzieningen

Verloopoverzicht voorzieningen 2018-2019

Omschrijving voorziening	Ultimo 2017	Mutaties 2018				Ultimo 2018	Mutaties 2019				Ultimo 2019
		Vermeerderingen		Verminderingen			Vermeerderingen		Verminderingen		
		Toevoeging rente (2%)	Overige ver- meerderingen	Vrijval	Aanwending		Toevoeging rente (2%)	Overige ver- meerderingen	Vrijval	Aanwending	
<u>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</u>											
Pensioen Wethouders	2.589		130		56	2.663		130		63	2.730
Calamiteiten Bodemsanering	25				25	0					0
Volgerlanden	582	12				594	12				606
Asbestsanering Lindtsedijk 14	47				47	0					0
Subtotaal	3.243	12	130	0	128	3.257	12	130	0	63	3.336
<u>Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is</u>											
Riolering	2.730		1.102	728		3.104		782	810		3.076
Subtotaal	2.730	0	1.102	728	0	3.104	0	782	810	0	3.076
Totaal voorzieningen	5.973	12	1.232	728	128	6.361	12	912	810	63	6.412
<u>Voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren</u>											
Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf	10.085	202	224	2.064		8.447	169		2.190		6.426
Dubieuze Debiteuren Algemeen	46					46					46
Dubieuze Debiteuren Belastingen	267					267					267
Subtotaal	10.398	202	224	2.064	0	8.760	169	0	2.190	0	6.739
Totaal voorzieningen inclusief voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren	16.371	213	1.456	2.792	128	15.120	181	912	3.000	63	13.150

N.B.:

- de voorziening Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf wordt in de jaarstukken op twee plekken in de balans gepresenteerd. Voor de grondexploitaties waarvan de boekwaarde door de voorziening negatief is geworden wordt het bedrag onder nul, gepresenteerd onder de voorzieningen. Het restant wordt in mindering gebracht op het onderhanden werk. Voor de begroting kiezen we uit praktische overwegingen voor een samengevoegde presentatie;
- de voorzieningen inzake dubieuze debiteuren worden in de jaarstukken niet gepresenteerd onder de vaste passiva, maar in mindering gebracht op de overige vorderingen.

Verloopoverzicht voorzieningen 2020-2022

Omschrijving voorziening	Ultimo 2019	Mutaties 2020		Ultimo 2020	Mutaties 2021		Ultimo 2021	Mutaties 2022		Ultimo 2022
		Ver- meerderingen	Ver- minderingen		Ver- meerderingen	Ver- minderingen		Ver- meerderingen	Ver- minderingen	
<u>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</u>										
Pensioen Wethouders	2.730	130	67	2.793	130	73	2.850	130	79	2.901
Calamiteiten Bodemsanering	0			0			0			0
Volgerlanden	606	12		618	12		630	13		643
Asbestsanering Lindtsedijk 14	0			0			0			0
Subtotaal	3.336	142	67	3.411	142	73	3.480	143	79	3.544
<u>Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is</u>										
Riolering	3.076	778	848	3.006	839	872	2.973	671	946	2.698
Subtotaal	3.076	778	848	3.006	839	872	2.973	671	946	2.698
Totaal voorzieningen	6.412	920	915	6.417	981	945	6.453	814	1.025	6.242
<u>Voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren</u>										
Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf	6.426	129		6.554	131		6.685	134		6.819
Dubieuze Debiteuren Algemeen	46			46			46			46
Dubieuze Debiteuren Belastingen	267			267			267			267
Subtotaal	6.739	129	0	6.867	131	0	6.998	134	0	7.132
Totaal voorzieningen inclusief voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren	13.150	1.049	915	13.284	1.112	945	13.451	947	1.025	13.374

N.B.:

- de voorziening Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf wordt in de jaarstukken op twee plekken in de balans gepresenteerd. Voor de grondexploitaties waarvan de boekwaarde door de voorziening negatief is geworden wordt het bedrag onder nul, gepresenteerd onder de voorzieningen. Het restant wordt in minderig gebracht op het onderhanden werk. Voor de begroting kiezen we uit praktische overwegingen voor een samengevoegde presentatie;
- de voorzieningen inzake dubieuze debiteuren worden in de jaarstukken niet gepresenteerd onder de vaste passiva, maar in mindering gebracht op de overige vorderingen.

C2. Incidentele baten en lasten 2019-2022

Structureel evenwicht

In verband met de aanscherping van het financieel toezicht is in de begroting en de meerjarenraming het structureel en reëel evenwicht geïntroduceerd. Het BBV is aangepast, zodat de raad en financieel toezichthouder (provincie) kunnen vaststellen of sprake is van een structureel en reëel evenwicht in de begroting en de meerjarenraming.

Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings-)reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten.

Het structureel en reëel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat overblijft moet positief zijn (zie laatste tabel).

De functie van het onderstaand overzicht is om te laten zien door welke incidentele baten en lasten het exploitatieresultaat is beïnvloed. Voor het begrip incidenteel kan gedacht worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaren voordoen. Het is daarbij van belang dat het gaat om eenmalige zaken. Na de tabel volgt de inhoudelijke toelichting op de belangrijkste posten (> € 100.000) en een conclusie.

C2. Overzicht met toelichting op incidentele baten en lasten 2019-2022 (bedragen x € 1.000)				
	2019	2020	2021	2022
<u>BATEN</u>				
Verrekening met reserves				
Onttrekking aan de reserve WVE ter dekking kosten buurtaanpak	195			
Onttrekking aan de reserve WVE ter dekking kosten strategie reg samenw.	95	54		
Onttrekking aan de reserve WVE ter dekking kosten economisch beleid	113			
Onttrekking aan de reserve WVE ter dekking kosten Omgevingswet	50	50		
Reserve Inkomensondersteuning (Kadernota 2018)	343			
Totale incidentele baten	796	104	0	0
<u>LASTEN</u>				
Programma 1				
Stichting Hooge Nesse (Kadernota 2018)	60	60		
Programma 2				
Bijdrage St. Deal (raadsbesluit 2016-13851)	40			
Economisch beleid (Kadernota 2017)	113			
Economisch agenda (Kadernota 2018)		65		
Programma 3				
Aanpak kindermishandeling (Kadernota 2018)	100	100		
Buurtaanpak (Kadernota 2018)	195			
Programma 4				
Implementatie Omgevingswet (Kadernota 2018)	50	50		
Groenomvorming (KN 2016)	200			

C2. Overzicht met toelichting op incidentele baten en lasten 2019-2022 (bedragen x € 1.000)					
		2019	2020	2021	2022
Programma 10					
Correctie onderuitputting lagere kapitaallasten (Investeringsprogr -25%)		-194	-226	-252	-179
Programma 12					
Strateeg regionale samenwerking (Kadernota 2017)		95	54		
Correctie stelpost onderuitputting rentelasten via renteresultaat		84	111	132	102
Totale incidentele lasten		530	89	-120	-77
Saldo incidentele baten en lasten (effect op jaarresultaat)		266	15	120	77

- = nadelige beïnvloeding + = voordelige beïnvloeding

Toelichtingen

Onttrekking aan de reserve Inkomensondersteuning

Om de hogere lasten voor bijstand (toename) te kunnen dekken, vindt er een incidentele onttrekking plaats aan de reserve Inkomensondersteuning.

Economisch beleid

Wij vinden voortzetten van een economisch programma belangrijk. Het effect van ons (economisch) beleid kan nog verder vergroot worden door de binding met de regio te verstevigen. Gelet op het belang van enerzijds de voortzetting van onze lokale economische agenda en anderzijds het verstrekken van onze positie in de regio, wordt voor drie jaren een vacature opengesteld (zie Kadernota 2017). De kosten worden gedekt uit de reserve Weerstandsvermogen Exploitatie.

Aanpak kindermishandeling

Om kindermishandeling in Zwijndrecht (volgens het CBS het hoogste in Nederland) aan te pakken, heeft u middelen in de Kadernota 2018 beschikbaar gesteld voor de periode 2018-2020. De aanpak bestaat uit onder andere het aanstellen van een aandachtsfunctionaris kindermishandeling.

Buurtaanpak

Voor het vervolg op de succesvolle buurtaanpak in Kort Ambacht en Noord, heeft u in de Kadernota 2018 voor het jaar € 195.000 beschikbaar gesteld en deze te dekken uit de reserve Weerstandsvermogen Exploitatie. Zoals afgesproken is het vervolg op de aanpak in KAN breder dan alleen deze twee wijken en nog meer dan voorheen gericht op straat-/buurniveau.

Groenvorming

Zoals bekend staat het onderhoud van de groenvoorziening enorm onder druk. In 2013 hebben we afgesproken gedifferentieerd beheer toe te passen en met name het groen op `C` niveau te onderhouden. Een belangrijk gevolg van het jarenlang niet structureel vervangen van groenvakken is dat 20% van de beplanting van zeer slechte kwaliteit is. Los van het omvormen naar een extensief groentype is de noodzaak aanwezig om deze beplantingsvakken te vervangen. Met een jaarlijkse investering van 2 ton gedurende de begrotingsperiode 2016-2019 kunnen we een behoorlijke inhaalslag gaan maken en los van het *onderhoudsniveau* de kwaliteit van de beplanting weer enigszins in evenwicht brengen (zie Kadernota 2016).

Correctie onderuitputting lagere kapitaallasten

In de begroting worden de kapitaallasten voor 100% opgenomen. Omdat de realisatie van de investeringsprojecten in een jaar meestal rond 75% ligt, houden we in de begroting ook rekening met een lagere realisatie door een stelpost op te nemen (lagere kapitaallasten). Dit stelpost wordt door de toezichthouder (provincie) als incidenteel beschouwd.

Correctie stelpost onderuitputting rentelasten via renteresultaat

Bij de bepaling van de renteresultaat wordt ook rekening gehouden met een lagere rentelasten via een stelpost (zie ook toelichting hierboven).

Conclusie:

Op basis van het overzicht incidentele baten en lasten kan geconcludeerd worden dat de begrotingsaldi voor alle jaren **voordelig** worden beïnvloed door de incidentele baten en lasten.

Begrotingsruimte 2019-2022:

Presentatie van het begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Saldo baten en lasten vóór bestemming	-1.168	474	1.045	366
Toevoegingen aan de reserves	-983	-997	-943	-876
Onttrekkingen aan de reserves	1.563	898	625	626
Begrotingssaldo na bestemming	-588	375	727	116
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	266	15	120	77
Structureel begrotingssaldo	-854	360	607	39

Het bovenstaand overzicht geeft aan hoe onze begroting eruit ziet: **alle jaren zijn sluitend, met uitzondering van 2019; dit betekent dat de structurele lasten gedekt worden door de structurele baten (en de begroting materieel in evenwicht is).**

C3. Analyse op hoofdlijnen

In de navolgende overzichten wordt meer informatie gegeven over de ontwikkelingen van de begroting 2019 ten opzichte van de realisatie van 2017, ten opzichte van de begroting 2018 en ten opzichte van de meerjarenraming 2020. Deze informatie richt zich uitsluitend tot de belangrijkste ontwikkelingen. Per programma worden de belangrijkste ontwikkelingen kort toegelicht.

Verschil saldo begroting 2019 versus jaarrekening 2017			Lasten	Baten
		resultaat jaarrek 2017 (ex mutaties reserves)	€ 117.888,-	€ 126.149
		resultaat begroting 2019 (ex mutaties reserves)	€ 122.827,-	€ 121.613
		Verschil resultaat (ex. mutaties reserves) begroting 2019 versus jaarrekening 2017	€ -4.939	€ -4.536
Nummer	Programma	Omschrijving	Lasten 2019 vs 2017	Baten 2019 vs 2017
1	1	Uitvoering vastgoed; het budget van 'beheer vastgoed' (€ 2.8 miljoen) en het budget van buitensportaccommodaties (€ 1,1 miljoen) zijn in 2018 overgeheveld en toegevoegd aan het budget 'uitvoering vastgoed'. Het totaal van de budgetten overheveling is circa € 3,9 miljoen.	-3.700	
2	1	Ruimtelijk beleid; betreft lagere lasten en baten van diverse projecten (o.a. Waalbos € 1.300.000, Hooge Nesse € 50.000), want in 2019 zijn deze nog niet begroot.	1.350	-1.700
3	1	Bouwgrondexploitatie; door actualisatie van het OnderHanden Werk zijn de lasten in 2017 € 990.000 lager dan in 2019. De baten zijn in 2019 lager, omdat in 2017 een eenmalige bate is ontvangen i.v.m. tussentijdse winstneming Bakestein van circa € 4,1 miljoen.	-990	-4.100
4	1	Projecten; in 2019 zijn de baten lager, want in 2017 eenmalige baten n.a.v. de compensatie Volgerlanden van circa € 2,3 miljoen		-2.300
5	2	Werk en Inkomen; in 2019 hogere baten van circa € 550.000 vanwege hogere BUIG (bijstand) inkomsten.		550
6	3	Maatschap. dienstverlening; hogere lasten (SDD/lokaal) in 2017 (dan in 2019) inzake Wmo, statushouders en beschermd wonen van circa € 410.000	-410	
7	3	Maatschap. dienstverlening; lagere baten in 2019, i.v.m. terugbetaling in 2017 van de middelen van Beschermd Wonen niet uitgegeven door de gemeente Dordrecht, circa € 1,9 miljoen		-1.900
8	3	Jeugd en opgroeien; in 2019 wordt een stijging van de gedecentraliseerde middelen Jeugd voorzien van circa € 1 miljoen (budget voor de DG&J met € 700.000 en de loon en prijsontwikkeling circa € 300.000)	-1.000	
9	4	Groenvoorziening; lager budget in 2019 dan in 2017 vanwege € 750.000 overheveling van de activiteiten en het budget van buitensportaccommodaties; hogere kapitaallasten in 2019 van € 75.000 door de investeringen in 2018 volgens het Speelruimteplan en € 75.000 hogere budget maaien.	600	
10	4	Infrastructuur; hogere kapitaallasten in 2019 van circa € 760.000 als gevolg van het investeringsprogramma; echter ook lagere lasten van € 250.000 in 2019 met betrekking tot de administratieve verwerking van de afschrijving project Koninginneweg.	510	
11	4	Riolering; in 2017 verschillende hogere lasten, zoals onderzoekskosten, onderhoud riolering en rioolbemaling en overhead, circa € 380.000,-	380	
12	4	Brandweer; in 2019 hogere lasten van circa € 200.000,- als gevolg van de nieuwe kostenverdeelssystematiek van de bijdrage aan de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid en de indexerings	-200	
13	5	Omgevingsvergunning; in 2019 zijn de baten € 300.000 lager, vanwege incidentele opbrengsten in 2017 (enkele grote bouwprojecten in 2017 WABO-vergunningen aangevraagd).		-300
14	5	Leges; afnemende lasten en baten, omdat reisdocumenten voor 18+ langer geldig (voorheen 5 jaar, sindsdien 10 jaar) zijn. Vanaf het jaar 2019 (tot 2024) is hierdoor nagenoeg iedereen in het bezit van een geldig reisdocument. Hierdoor wordt vanaf 2019 lagere lasten en minder opbrengsten voor reisdocumenten verwacht.	235	-435
15	Financiën	Overige baten en lasten: betreft de som van de vrijval uit voorzieningen in 2017.		-235
16	Alg Dek	Alg. uitkering; actualisatie van de baten n.a.v. maart - en meicirculaire 2018. In 2019 circa € 6,8 miljoen aan hogere baten.		6.800
17	Overhead	Overhead; de berekening van de overhead valt in 2019 € 980.000,- hoger uit. Dat komt o.a. door hogere bijdragen aan GR-en en cao-wijzigingen.	-980	
18		Diverse posten	-734	-916
Totaal			€ -4.939	€ -4.536

bedragen * € 1.000,-

		Verschil saldo begroting 2019 versus begroting 2018	Lasten	Baten
		resultaat begroting 2018 (ex mutaties reserves)	€ 128.439-	€ 122.751
		resultaat begroting 2019 (ex mutaties reserves)	€ 122.827-	€ 121.613
		Verschil resultaat (ex. mutaties reserves) begroting 2019 versus begroting 2018	€ 5.612	€ -1.138
Nummer	Programma	Omschrijving	Lasten 2019 vs 2018	Baten 2019 vs 2018
1	1	Ruimtelijk beleid; lagere baten en lasten door o.a. het project Waalbos (circa € 1.3 miljoen), dat in 2018 afloopt. In 2019 zijn deze baten niet meer begroot.	1.400	-1.300
2	1	Bouwgrondexploitatie, actualisatie raming Onderhanden Werk (lasten) in 2018.	3.000	
3	1	Bouwgrondexploitatie, in 2018 eenmalige grondverkoop Voorzieningen cluster HJD van circa € 2,5 miljoen.		-2.500
4	3	Maatschap. dienstverlening; in 2018 hogere baten van circa € 840.000,- i.v.m. Beschermd Wonen middelen, omdat deze in 2019 nog geraamd moeten worden (staan nu nog op 0,-)		-840
5	4	Groenvoorziening; lager budget in 2019 door overheveling van de activiteiten van buitensport-accommodaties en het budget van Groenvoorziening naar het budget van Vastgoed. In totaal circa € 900.000	900	
6	4	Riolering; lagere storting in de voorziening riolering van circa € 320.000,- en hogere kapitaallasten van circa € 520.000 als gevolg van het investeringsprogramma.	-200	
7	4	Brandweer; in 2019 hogere lasten van circa € 240.000,- als gevolg van de nieuwe kostenverdeelstelsel van de bijdrage aan de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid en de indexeringen.	-240	
8	4	Milieu regulier; dit betreft de overheveling budget van de subsidiegeluidsanering naar 2018, circa € 440.000	440	
9	5	Leges: afnemende baten van circa € 270.000,- i.v.m. langere geldigheid van reisdocument. Hierdoor wordt er vanaf 2019 minder opbrengsten verwacht.		-270
10	Alg Dek	Alg. uitkering; actualisatie van de baten n.a.v. maart - en meicirculaire 2018. In 2019 circa € 4 miljoen hogere baten.		4.000
11	Div	Diverse posten	312	-228
Totaal			€ 5.612	€ -1.138

bedragen * € 1.000,-

		Verschil saldo begroting 2020 versus begroting 2019	Lasten	Baten
		resultaat begroting 2019 (ex mutaties reserves)	€ 122.827-	€ 121.613
		resultaat begroting 2020 (ex mutaties reserves)	€ 123.965-	€ 124.446
		Verschil resultaat (ex. mutaties reserves) begroting 2020 versus begroting 2019	€ -1.138	€ 2.833
Nummer	Programma	Omschrijving	Lasten 2020 vs 2019	Baten 2020 vs 2019
1	1	Bouwgrondexploitatie, actualisatie raming Onderhanden Werk (lasten en baten) t.o.v. 2019	-1.800	1.800
2	2	Werk en Inkomen; in 2020 naar verwachting lagere uitgaven van circa € 470.000,- bij WSW	470	
3	4	Groenvoorziening; in 2020 lagere lasten door het wegvallen van het tijdelijk extra budget van € 200.000 voor omvorming beplantingsvakken. Echter de kapitaallasten stijgen met € 70.000,- vanaf 2020 i.v.m. investeringen in 2018.	130	
4	4	Infrastructuur; hogere lasten in 2020 van circa € 260.000 als gevolg van het investeringsprogramma	-260	
5	4	Riolering; hogere kapitaallasten van circa € 190.000 in 2020 als gevolg van het investeringsprogramma	-190	
6	Alg Dek	Renteresultaat; naar verwachting zal in 2020 het renteresultaat circa € 110.000,- hoger zijn t.o.v. 2019. Rente wordt als een negatieve last gepresenteerd.	110	
7	Alg Dek	Algemene uitkering; actualisatie van de baten n.a.v. de maart - en meicirculaire 2018. Naar verwachting wordt in 2020 circa € 900.000,- aan hogere baten ontvangen.		900
8	Div.	Diverse posten	402	133
Totaal			€ -1.138	€ 2.833

bedragen * € 1.000,-

C4. Geprognosticeerde balans (meerjarig)

De geprognosticeerde balans is een verplicht onderdeel van de begroting. Op basis van de geprognosticeerde balans worden de financiële kengetallen berekend (zie paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing in de beleidsbegroting).

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 31-12-17	Begroting 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20	Begroting 31-12-21	Begroting 31-12-22
Activa						
Vaste activa:						
Immateriële & Materiële vaste activa	176.860	181.866	199.887	214.117	220.720	220.615
- Afschrijvingen	-4.955	-5.493	-6.404	-6.786	-7.215	-7.845
- Investerings	14.901	7.764	13.588	15.762	10.363	5.805
Financiële vaste activa	8.130	7.730	7.545	7.333	7.116	6.892
Totaal Vaste activa	184.990	189.596	214.616	230.426	230.984	225.467
Vlottende activa:						
- Bouwgronden in exploitatie	12.204	10.985	13.194	10.476	8.752	7.182
- Vorderingen	23.390	24.751	22.954	22.954	22.954	22.954
- Liquide middelen	26	973	972	972	972	972
- Overige vlottende activa	4.615	4.058	3.754	3.754	4.500	4.321
Totaal Vlottende activa	40.235	40.767	40.874	38.156	37.178	35.429
Totale activa	225.225	230.363	255.490	268.582	268.162	260.896
Passiva						
Vaste passiva:						
Eigen vermogen:						
- Reserves	47.085	40.531	42.081	42.067	42.153	41.552
- Algemene reserve	32.213	32.213	34.210	33.801	33.740	33.783
- Bestemmingsreserves	9.591	9.591	8.459	7.891	7.687	7.653
- Resultaat	5.281	-1.272	-588	375	727	116
Voorzieningen	11.355	16.059	16.015	14.235	14.375	14.548
- toevoegingen aan voorzieningen	2.015	1.445	1.445	1.177	1.091	1.157
- onttrekkingen aan voorzieningen	-4.254	-1.488	1.488	2.957	952	983
Langlopende leningen (bestaande portefeuille)	132.663	115.615	109.563	110.953	119.835	116.492
Nog aan te trekken langlopende leningen	0	17.000	13.250	24.750	15.000	15.000
Totaal vaste passiva	191.103	189.162	183.842	196.140	193.405	189.732
Vlottende passiva:						
Kortlopende leningen	22.105	10.516	17.958	14.581	16.116	16.116
Overige kortlopende schulden	3.959	3.316	3.316	3.316	3.316	3.316
Overige vlottende passiva	8.058	27.369	50.374	54.546	55.325	51.731
Totaal vlottende passiva	34.122	41.201	71.648	72.443	74.757	71.163
Totaal passiva	225.225	230.363	255.490	268.583	268.162	260.895

De geprognosticeerde balans is voorgeschreven om het EMU-saldo eruit te kunnen afleiden. Deze balans hoeft daarom niet hetzelfde detailniveau te kennen als de balans bij de jaarrekening. De bepaling van het EMU-saldo wordt berekend vanuit de mutaties van de financiële vaste en vlottende activa en passiva (zie paragraaf financiering). De meerjarenraming van de financiële vlottende activa en passiva zijn gebaseerd op gemiddelden van de afgelopen drie jaar en de liquiditeitsprognose. De waarden van de verwachte investeringen zijn gecorrigeerd met de verwachting dat 75% ervan wordt gerealiseerd.

C5. Uitvoeringsinformatie: van programma's naar taakvelden

Per 2017 zijn de zogenaamde 'taakvelden' als administratieve eenheid door de wetgever ingevoerd. De wetgever heeft het verplicht gesteld de verdeling van de taakvelden over de programma's inzichtelijk te maken. Dit noemt men de uitvoeringsinformatie. Voor het jaar 2019 is deze verdeling als volgt:

Programma	Jaar 2019	
	Uitgaven	Inkomsten
1		
Wonen, bouwen en wooncarrière		
0.10 Mutaties reserves	668.391,00	314.854,00
1.2 Openbare orde en veiligheid	47.374,00	71.084,00
2.1 Verkeer en vervoer	60.356,00	178.265,00
2.2 Parkeren	25.000,00	73.512,00
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur		504.596,00
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	552.389,00	89.389,00
4.2 Onderwijshuisvesting	1.652.438,00	32.730,00
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	745.249,00	9.030,00
5.2 Sportaccommodaties	2.461.699,00	744.687,00
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	61.256,00	48.007,00
5.5 Cultureel erfgoed	59.682,00	
5.6 Media	10.974,00	47.654,00
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	447.366,00	17.108,00
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.538.029,00	292.783,00
8.1 Ruimtelijke ordening	1.251.585,00	138.015,00
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.049.273,00	2.049.273,00
8.3 Wonen en bouwen	1.035.792,00	80.695,00
Totaal Programma 1	12.666.853,00	4.691.682,00
2		
Bestrijding van armoede		
0.10 Mutaties reserves		455.635,00
3.1 Economische ontwikkeling	396.169,00	
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	588.297,00	1.225.066,00
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	90.738,00	71.200,00
3.4 Economische promotie	40.000,00	
6.3 Inkomensregelingen	21.852.866,00	14.628.000,00
6.4 Begeleide participatie	4.101.450,00	
6.5 Arbeidsparticipatie	1.577.000,00	
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	79.000,00	
Totaal Programma 2	28.725.520,00	16.379.901,00
3		
Welzijn en Zorg		
0.10 Mutaties reserves		413.623,00
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.106.430,00	456.000,00
5.1 Sportbeleid en activering	1.373.403,00	
5.2 Sportaccommodaties	38.649,00	
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	282.985,00	
5.6 Media	1.376.876,00	
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	138.059,00	
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.859.759,00	71.000,00
6.2 Wijkteams	3.377.423,00	
6.3 Inkomensregelingen	46.207,00	
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	561.000,00	
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	8.046.674,00	
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	7.445.509,00	
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	110.553,00	
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.666.755,00	
7.1 Volksgezondheid	2.382.574,00	
8.3 Wonen en bouwen	13.027,00	
Totaal Programma 3	32.825.883,00	940.623,00

4			
	Veiligheid en leefomgeving		
	0.10 Mutaties reserves	37.437,00	12.000,00
	0.63 Parkeerbelasting		241.500,00
	0.64 Belastingen overig	137.145,00	193.742,00
	0.8 Overige baten en lasten	5.258,00	429.726,00
	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.263.579,00	
	1.2 Openbare orde en veiligheid	93.472,00	
	2.1 Verkeer en vervoer	7.546.770,00	412.856,00
	2.2 Parkeren	313.231,00	40.000,00
	2.3 Recreatieve havens	5.973,00	4.629,00
	2.4 Economische havens en waterwegen	162.117,00	49.404,00
	2.5 Openbaar vervoer	148.073,00	
	5.2 Sportaccommodaties	0,00	
	5.4 Musea	20.430,00	
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.842.199,00	156.319,00
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	69.018,00	14.600,00
	6.3 Inkomensregelingen	1.133.000,00	
	7.2 Riolering	5.269.535,00	7.321.772,00
	7.3 Afval	6.408.488,00	6.694.970,00
	7.4 Milieubeheer	993.830,00	
	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	817.608,00	827.529,00
	Totaal Programma 4	30.267.163,00	16.399.047,00
5			
	Dienstverlening en Bestuur		
	0.1 Bestuur	3.301.664,00	
	0.2 Burgerzaken	2.007.028,00	509.580,00
	0.63 Parkeerbelasting		52.500,00
	1.2 Openbare orde en veiligheid	55.000,00	30.200,00
	2.2 Parkeren	9.500,00	
	6.2 Wijkteams	3.500,00	
	8.3 Wonen en bouwen	847.246,00	437.800,00
	Totaal Programma 5	6.223.938,00	1.030.080,00
6			
	Financiën		
	0.10 Mutaties reserves	277.477,00	
	0.5 Treasury	28.437,00	
	0.61 OZB woningen	94.170,00	
	0.62 OZB niet-woningen	301.171,00	
	0.64 Belastingen overig	463.532,00	
	0.8 Overige baten en lasten	22.732,00	
	0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0,00	
	Totaal Programma 6	1.187.519,00	
7			
	Overhead		
	0.10 Mutaties reserves		411.682,00
	0.4 Overhead	12.567.576,00	66.138,00
	Totaal Programma 7	12.567.576,00	477.820,00
	RESULTAAT		
	Resultaat		
	0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-587.574,00	
	RESULTAAT	-587.574,00	
	Dividend		
	Algemene dekkingsmiddelen		
	0.5 Treasury		1.234.529,00
	Totaal Dividend		1.234.529,00
	Financieringsfunctie		
	Algemene dekkingsmiddelen		
	0.5 Treasury	-654.043,00	177.099,00
	Totaal Financieringsfunctie	-654.043,00	177.099,00
	Lokale heffingen		
	Algemene dekkingsmiddelen		
	0.61 OZB woningen		4.844.355,00
	0.62 OZB niet-woningen		4.867.910,00
	0.64 Belastingen overig		1.355.789,00
	Totaal Lokale heffingen		11.068.054,00
	Algemene uitkering		
	Algemene dekkingsmiddelen		
	0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		70.824.000,00
	Totaal Programma Algemene uitkering		70.824.000,00
	Eindtotaal (inclu mutaties reserves)	123.810.385,00	123.222.835,00

